

2498
CZYLI

ŚW. ANNY W KRAKOWIE

ZA ROK SZKOLNY 1913



W KRAKOWIE

NAKŁADEM FUNDUSZU NAUKOWEGO
DRUK W. L. ANCZYCA I SPÓŁKI. 1913

TREŚĆ:

1. O kościelno-politycznych poglądach ks. Piotra Skargi, — napisał Dr Adam Matuszek — str. 1.
2. Część administracyjna — str. 17.

O kościelno-politycznych poglądach X. Piotra Skargi.

»Wielkie to rzemiosło ludzie rządzić, a jakoż je umieć ma ten, który się go nie uczył« — mówi Skarga w pierwszym kazaniu sejmowem¹⁾, podając równocześnie sposoby zapoznania się ze sprawami politycznymi. Studya historyczne, rozczytywanie się w pismach, »które są o tem rzemieśle i policyach, tak pogańskich jako i chrześcijańskich i naszych świętych« to główne sposoby — według niego — nauczania się zasad polityki, lecz nie jedyne, bo »nietyło myśleniem, ale działaniem i dotykaniem się rzeczy i długim doświadczeniem roście i nabywa się mądrość do rządów ludzkich«.

Skarga kwestyami politycznymi zajmował się żywo, choćby już tylko ze względu na swoje stanowisko kaznodziei nadwornego; sam środkami, jakie zaleca posłom polskim, starał się wyrobić sobie jasny pogląd na sprawy państwowe i społeczne. Nie ulega też najmniejszej wątpliwości, że Skarga, choć nie pozostawił specjalnego traktatu politycznego, miał jakiś — mniejsza o to, czy oryginalny — ogólny pogląd na powyższe kwestye; że zapatrywania, jakie tu i ówdzie wypowiedział o poszczególnych kwestyach politycznych, są tylko częścią składową jego systemu politycznego. Odtworzenie tego całokształtu poglądu jest też celem niniejszego artykułu²⁾.

¹⁾ K. S. 251 str. i nast.

²⁾ Opieram się głównie na: Kazaniach sejmowych (wyd. II. przez Ign. Chrzanowskiego, Warszawa 1912), bo — jak już wydawca zaznaczył — Skarga »zawarł w nich te same myśli i poglądy, które głosił już dawniej,

Budowa świata i społeczeństwa — Idea jedności. — Dualizm władz. —
Stosunek władzy duchownej do świeckiej. — Teokratyzm Skargi.

Źródłami, z których Skarga czerpie swoje wiadomości polityczne, są dzieła: Platona, Arystotelesa, Cicerona i dzieła filozofów średniowiecznych, z tych zaś przedewszystkiem dzieła św. Augustyna, a szczególnie św. Tomasza z Akwinu. Nieobcą też — jak to już dawniej wykazano — była mu literatura polityczna współczesna¹⁾. Głównem jednakże źródłem — jak i dla scholastyków — jest dla Skargi religia objawiona, Pismo św., którem w celu poparcia swoich twierdzeń z nadzwyczajnem znanstwem się posługuje.

Według religii objawionej wszechświat stanowi niejako jedno ogólne państwo. Stwórca świata, Bóg, jest jego nieograniczonym władcą, monarchą w ścisłym tego słowa znaczeniu; On utrzymuje go i nim rządzi²⁾. Wszechświat tworzy zamkniętą w sobie całość, choć złożony jest z różnych ciał niebieskich, będących dla siebie również odrębnymi całościami. Zbudowane są one według tego samego prawa i ożywione tym samym duchem i dlatego też panuje między nimi ścisły związek i harmonia³⁾.

Budowa wszechświata jest prototypem budowy społeczeństwa. I ono samo w sobie tworzy również zwartą całość, choć powstało z poszczególnych związków społecznych czy politycznych, złożonych znów z pojedynczych ludzi. Jak Bóg jest źródłem i celem wszechświata, tak też jest On stwórcą i celem ostatecznym i społeczeństwa i pojedynczego człowieka.

Idea jedności, objawiająca się tak wyraźnie w budowie wszechświata, przenika też i całe społeczeństwo ludzkie, które również stanowi we wszechświecie specjalną całość i ma swój

tylko znacznie uzupełnione, rozwinięte i ujęte w jedną kształtną i systematyczną całość» (ob. str. 60); nadto na dziełach: »O jedności kościoła Bożego« (wydanie VI w Krakowie 1885) i »Kazania na niedziele i święta« (wyd. we Lwowie tom I. w 1883 r., t. II w 1884 r., t. III w 1898 r.).

¹⁾ Chrzanowski: Wstęp do wyd. II Kaz. Sejm.

²⁾ Kaz. Sejm. str. 236.

³⁾ Otto Gierke: Das deutsche Genossenschaftsrecht. Tom III p. t.: Die Staats- und Korporationslehre des Alterthums und des Mittelalters... Berlin 1881, str. 514 i nast.

własny cel do spełnienia. Jak człowiek jest jednolitym, duszą ożywionym, organizmem, tak i ono jest niejako »mystycznym ciałem«, jest w swoim rodzaju »*respublica generis humani*«. Społeczeństwo ludzkie, tworząc w ten sposób zamkniętą w sobie całość, jedność, musi z konieczności rządzić się jednym prawem i mieć tylko jedną naczelną władzę.

Człowiek jednakże — choć stanowi całość — składa się z dwóch różnych części: duszy i ciała; dwa różne osiągnąć ma cele: wieczny i doczesny; dwom też odpowiednio do swej natury ma ulegać władzom: duchownej, kierującej duszą i starającej się o osiągnięcie celu wiecznego, i świeckiej, której podlegać ma ciało, aby osiągnąć cel doczesny. Pierwszą władzę wykonuje kościół, drugą państwo. Lecz jak dusza i ciało — choć co do swej istoty zupełnie różne — tylko razem złączone stanowią człowieka, tak i obie władze, również zasadniczo od siebie różne, muszą — w imię wymaganej konsekwentnie jedności — utworzyć wyższą niejako całość.

Wspomniany dualizm władz starali się usunąć jedni przez podporządkowanie kościoła państwu, drudzy w sposób wprost przeciwny ¹⁾. W szeregu tych ostatnich znajduje się i Skarga. Kwestya powyższą zajmuje się Skarga stosunkowo dosyć obszernie, podając równocześnie powody, które skłaniają go do przyznania kościołowi pierwszeństwa. Czyni to mianowicie ze względu na pochodzenie, charakter i cel obu władz, nie gardząc przytem i historycznem — fałszywem jednakże — uzasadnieniem pierwszeństwa kościoła katolickiego. Przyznaje wprawdzie Skarga, że »wszelka władza od Boga pochodzi«, ale gdy kościelna bezpośrednio, to świecka pośrednio i to przez kapłana ²⁾. Wyższość władzy duchownej zasadza się również i na tem, że ma ona wyższe do spełnienia zadania, aniżeli świecka: ma pomagać społeczeństwu w osiągnięciu celu wiecznego t. j. zbawienia, które tylko w kościele katolickim i przezeń jest możliwe. Słuszność swojego stanowiska usiłuje Skarga poprzeć nadto wywodem historycznym o stosunku obu władz

¹⁾ Teorya koordynacyi obu władz nigdy większego znaczenia nie miała.

²⁾ K. S. 304. »Każdy naród chrześcijański koronę swoją i miecz i moc królewską od Chrystusa przez kapłana bierze«.

do siebie. Wspomniawszy, że nawet w czasach pogańskich sprawom czysto politycznym niejednokrotnie usiłowano nadać charakter religijny, by tem większą dla nich cześć wzbudzić, przytacza dwa — klasyczne jego zdaniem — przykłady, jeden z dziejów żydowskich, drugi z pierwszych wieków chrześcijaństwa, którymi uzasadnia wyższość władzy kościelnej nad świecką. Dwa, w starym i nowym zakonie, były okresy, w których prawdziwa panowała monarchia, powstała przez ściśle połączenie obu władz w jednym ręku. Jedynowładcami w całym tego słowa znaczeniu był u Żydów: Mojżesz, w czasach zaś chrześcijańskich pierwsi biskupi ¹⁾. Ta forma rządu trwała jednakże niedługo; u Żydów — na ich wyraźne żądanie — już po śmierci Mojżesza dokonał się podział władz na świecką i duchowną, wskutek czego powstało t. zw. »królestwo kapłańskie«, w którym rządził król, ale z kapłanem. Również i biskupi od czasów Konstantyna W. nie posiadali władzy świeckiej, zrzekłszy się jej na korzyść cesarzów i królów, po przyjęciu przez nich religii katolickiej ²⁾. W tym drugim wypadku powstało t. zw. »kapłaństwo królewskie«, bo kapłan rządził nadal, lecz z królem i przez króla ³⁾. Zrzeczenie się władzy świeckiej przez kościół nastąpiło nie bez zastrzeżeń, wyższość władzy i instytucji kościelnej została zagwarantowaną, choćby już tylko przez to, że »nie kościół... lecz królowie do kościoła przystali«.

Wynika stąd jasno, że Skarga, choć uznaje przed wiekami dokonany rozdział władzy świeckiej od duchownej, nie jest wcale zwolennikiem teorii koordynacji obu władz, nie uznaje ich za równorzędne sobie. Kiedy mówi, że »świecki w duchowne sprawy i posługi wdawać się nie ma« ⁴⁾, bynajmniej nie chce przez to powiedzieć, że i odwrotnie być nie powinno; wyraźnie bowiem przy innej sposobności twierdzi, że »duchowny urząd pierwszy ..jest, niżli królewski« ⁵⁾, że »kościół Chrystusów króle wszystkiego świata przyjął za syny i sługi Chrystusowe, aby oblubienicy jego, to jest religii i kościołowi słu-

¹⁾ K. S. 295—299.

²⁾ K. S. 304/5.

³⁾ K. S. 299.

⁴⁾ K. S. 290 przyp. I.

⁵⁾ K. S. 299.

żyli¹⁾, lub wreszcie, że biskupi, »jako Ducha Bożego hojniej (od królów) mający, jaśniej w rzeczy świeckie patrzą«²⁾.

Ogólny wniosek z powyższych słów Skargi może być tylko ten, że władza duchowna nie tylko może i ma prawo, ale nawet powinna, chcąc spełnić swój obowiązek, mieszać się w sprawy świeckie i tak niemi kierować, aby ułatwić jej pracę nad zbawieniem społeczeństwa. Można też śmiało powiedzieć, że Skarga właściwą monarchię widzi w skupieniu władzy świeckiej i duchownej w jednym ręku, słowem w teokracji.

Teokracja jednakże dla Skargi jest tylko niejako *pium desiderium*, w którego zrealizowanie sam nie wierzy. Dlatego też stawia, w imię głoszonej idei jedności, inny postulat polityczny, który — jego zdaniem — i możliwy jest do wykonania i powinien być urzeczywistniony. Za wzorem Grzegorza VII wymaga on, by poszczególne państwa, z zachowaniem odrębnego swego bytu politycznego, zjednoczyły się w kościele katolickim pod przewodnictwem papieża i by w ten sposób przynajmniej utrzymaną była jedność społeczeństwa bożego³⁾. Marzy też Skarga, aby do tej jedności przystąpili nie tylko ci, którzy od kościoła katolickiego odpadli n. p. wyznawcy kościoła wschodniego i protestanci, ale aby i nowe ludy przez przyjęcie religii katolickiej dla niej pozyskane zostały.

Ideę tę najjaśniej wyraził Skarga w swem dziele: »O jedności kościoła Bożego«. W niem też jeszcze rozprawia się Skarga w sposób scholastyczny z ideą powszechnego *imperium*, choć ona wskutek faktycznych stosunków politycznych w czasach jego działalności należała już do przeszłości. »Niewinni są królowie Chrześcijańscy i inne Rzeczypospolite — powiada on — jednego nad sobą cesarza mieć i jemu posłuszeństwo świeckie czynić i jednako rzecz swoją pospolitą sprawować; ale jednako wierzyć i w jedności kościelnej być, to są wszyscy winni i bez tego zbawienia mieć nikt nie może. Ani prawo przyrodzone, ani prawo Boże tego nie uczy, aby jeden Pan był świecki wszystkiego chrześcijaństwa«, ani też Chrystus, ustanawiając

¹⁾ K. S. 304/5.

²⁾ K. na N. i Św. III, 184/5.

³⁾ Hauck: Der Gedanke der päpstlichen Weltherschaft bis auf Bonifaz VIII. Leipzig 1904, str. 28.

»najwyższego Pasterza wszystkich owiec swoich«, nie rozkazał państwowi świeckim, »aby jednego cesarza nad sobą mieli«¹⁾. Jest to zupełnie zrozumiałe, że Skarga, będąc księdzem, będąc Polakiem, zwolennikiem uniwersalnego *imperium* żadną miarą być nie mógł, »bo takim obyczajem korona Polska z swemi królami od tyle set lat w grzechuby była, iż cesarzów Chrześcijańskich nigdy nad sobą nie miała, ani im podległą była, i winnaby mu się poddać«²⁾.

Antropomorficzne pojmowanie związków społecznych i politycznych.

Ścisły związek politycznych poglądów Skargi z pojęciami średniowiecza zasadza się nie tylko na przyjęciu idei jedności i zasady podporządkowania państwa kościołowi, lecz również i na pojmowaniu społeczeństwa względnie państwa jako żywego organizmu³⁾. Zródłem tego obrazowego przedstawiania związków społecznych czy politycznych są częścią allegorye biblijne, częścią greckie i rzymskie określenia. Za wzorem tym i Skarga uważa społeczeństwo ludzkie za mistyczne ciało, za zbiorowego niejako człowieka. Bezpośrednią tego rodzaju pojmowania konsekwencją jest twierdzenie, że społeczeństwo może mieć tylko jedną głowę. Tą zaś jest tylko sam Chrystus, jako głowa niewidoma — widomą zaś: jego na ziemi zastępca, papież. Nikt inny, a więc n. p. żaden władca świecki nie może się równocześnie lub obok papieża uważać za głowę społeczeństwa, bo wtedy jedno ciało miałoby dwie głowy, byłoby — jak się w średniowieczu wyrażano — dwugłowym potworem, »*animal biceps*«, co byłoby przeciwne naturze.

Papież jest głową ogółu społeczeństwa, ludzie jednakże tworzą i mniejsze związki n. p. państwa, które, będąc również zamkniętymi w sobie całościami, są mniejszymi niejako organizmami, mniejszemi ciałami. Głowami tych są już poszczególni monarchowie, podlegli papieżowi, jako naczelnej głowie.

¹⁾ O J. K. 109/110.

²⁾ Tamże.

³⁾ Gierke: Das deutsche Genossenschaftsrecht, t. III, str. 544 i nast.

Z tego antropomorficznego przedstawiania związków ludzkich wynikają konsekwencye, z których najważniejszą jest, że społeczeństwo ludzkie — jako jednolity organizm — musi z konieczności mieć tylko jedną naczelną władzę i dlatego też obie władze: duchowna i świecka, odpowiadające dwoistości natury ludzkiej, muszą zlać się w jedną, wyższą, czyli innemi słowy: najwyższy zwierzchnik społeczeństwa musi mieć obie w swoim ręku, a tym jest papież, jedyny zastępca Boga.

Ciało ludzkie składa się z poszczególnych części, które mają już z góry oznaczone funkcyje do spełnienia; to też i społeczeństwo — jako mistyczne ciało — musi być złożone z różnych członków, którymi są najrozmaitsze związki: socyalne, zawodowe i stanowe. Nie wytworzyły się one z biegiem czasu, lecz powstały wraz ze społeczeństwem, bo nie można powiedzieć, by ludzkie ciało powstało przez zrośnięcie się osobno zrodzonych czy powstałych członków ¹⁾. W państwie wszyscy mieszkańcy — jako składowe części poszczególnych członków — muszą należeć do jednego ze stanów, do jednej z warstw społecznych; kto zaś poza nimi żyje, ten do państwa nie należy ²⁾.

Prawidłowy ustrój wszelkich związków ludzkich i normalne życie społeczeństwa — żywego organizmu — może polegać tylko na sprawiedliwym podziale funkcyi między poszczególne części składowe, tak, jak to ma miejsce w ciele ludzkim ³⁾, gdzie poszczególne członki spełniają sobie właściwe funkcyje, wzajemnie się wspierając i w ścisłym pozostając kontakcie z głową. Jak życie i zdrowie człowieka zależy od zgody i zdrowia jego części składowych, tak też również i o życiu społeczeństwa względnie państwa, o jego bogactwie i sile decyduje harmonia i dobrobyt poszczególnych stanów, wobec siebie równowartościowych.

¹⁾ K. S. 307 »upadnie wszystko królestwo wasze, jeśli ten nowy stan, z którym się to ciało nie urodziło, do niego... przyjmiecie«.

²⁾ Słuszne też z tego punktu widzenia zajął Skarga stanowisko wobec protestantów polskich. Uważając ich za nowo-powstały »stan«, oświadcza, że niema dla niego miejsca w ciele rzeczypospolitej i że oni nie są »synami koronnymi«, bo »w koronie nie są, ani stanu żadnego koronnego nie mają«. K. S. 307.

³⁾ K. S. 290 przyp.

Słaba strona pojmowania społeczeństwa jako organizmu występuje najwyraźniej, gdy chodzi o określenie stosunku całości do części składowych i odwrotnie. Gdy bowiem jedni, ze względu na to, że całość żyje tylko w częściach, że więc bogactwo społeczeństwa zależy od bogactwa poszczególnych jednostek, zupełnie konsekwentnie twierdzą, że »*ex privatis publica constant*« Skarga tej przewrotnej zasadzie przeciwstawił inną wręcz przeciwną: »*ex publicis privata constant*«¹⁾. Jest ona wprawdzie uczciwszą i moralniejszą, bo nie ulega wątpliwości, że w razie kolizji między dobrem całości a dobrem części ustąpić powinna ta ostatnia, teoretycznie jednak powyższa zasada Skargi jest mniej uzasadnioną. Zdrowym wszak jest organizm tylko wtedy, gdy wszystkie jego członki są zdrowe; poświęcenie zaś choćby jednego tylko członka musi spowodować chorobę względnie kalectwo całego organizmu.

Kościół i państwo.

Na wszechświat zapatrywał się Skarga jako na państwo którego twórcą, organizatorem i nieograniczonym władcą jest sam Bóg. Ustrój tego państwa musi być z tego powodu najdoskonalszym a zarazem i najlepszym wzorem dla wszelkich związków społecznych i politycznych na ziemi, składowej części wszechświata, rządzonej tem samem prawem, co i inne ciała niebieskie. I społeczeństwo ludzkie, mimo wielkiej różnorodności, ożywione jest wspólnym duchem, wspólne też zasadnicze ma prawo, »które Pan Bóg na sercach naszych palcem swoim napisał, z którym się każdy rozumny rodzi«. »To przyrodzone prawo jest wieczne i nieodmienne i prawie Boskie, na którym się inne wszystkie budują i z niego, jako ze źródła rzeki, wychodzą«²⁾. Prawo to, naruszone przez zdeprawowaną grzechem naturę ludzką, odnowił Bóg w dekalogu Mojżesza i powtórnie w ustawodawstwie Chrystusa. Na niem bezpośrednio opiera się prawodawstwo kościelne, na niem też powinno wzorować się

¹⁾ Chrzanowski: Wstęp do Kaz. Sejm. str. 102.

²⁾ K. S. 346.

prawo świeckie, aby było »święte, dobre i sprawiedliwe«¹⁾; słowem, aby zasługiwało na nazwę prawa wogóle.

Z tego rozumowania wynikają dwie zasadnicze konsekwencje: pierwsza, że wszelka władza na ziemi pochodzi od Boga i jest tylko reprezentacją boskiego wszechwładztwa²⁾; druga, że forma rządów ziemskich jest tem doskonalszą, im bardziej zbliżoną jest do pierwowzoru.

Właściwym monarchą nawet na ziemi jest tylko sam Bóg. Będąc jednakże niewidomym, ustanowił swoich widomych zastępców, panujących, tak duchownych, jako też i świeckich, którzy są tylko narzędziami w jego ręku, wykonawcami jego rozkazów. Zajmują oni wobec Niego takie same stanowisko, jakie wobec nich ich urzędnicy, którzy niczem innem nie są, jak tylko wykonawcami ich woli i ich reprezentantami. Władcy na ziemi zajmują wobec tego takie stanowisko, jakie Bóg w wszechświecie³⁾; dlatego też i im przypisuje Skarga: boskość⁴⁾, która — według niego — cechuje nawet ich urzędników, jako wykonawców ich woli, a tem samem pośrednio rozkazów Boga⁵⁾.

Analogicznie zapatruje się Skarga i na sądownictwo ziemskie. Powiada, »iż Bóg wszechmogący ma cztery trybunały, na których czyni sąd sprawiedliwości swojej. Pierwszy jest w urzędach na ziemi, którym Pan Bóg zlecił swoje sądy, tak, jakoby on sam przez ludzkie na nim siedział«. »Sędziowie nie zasiadają w sądach jako ludzie, ale jako bogowie«. Dla tego też wzywa ich Skarga, by »jako u Pana Boga nie masz niesprawiedliwości, ani przebierania person, ani brania darów«, i u nich tego nie było, gdyż tylko dlatego »sędzie ziemskie zowie Pan Bóg bogami: bo sądy i sprawiedliwość ludziom z miejsca Bożego

¹⁾ Kaz. Sejm. 347.

²⁾ On (t. j. Bóg) sam dobro ludzkie obmyśla i przez niego królowie królują. K. S. 245.

³⁾ »Co król rozkazał, to jako Bóg rozkazał« i »królowie mają moc Boską... i Pismo dlatego króle i przełożone bogami zowie, iż są od Pana Boga, jako starostami i namiestnikami jego«. K. S. 351, 258/9.

⁴⁾ »...nikt króla bluźnić nie może, któryby i Boga zaraz, tego, który go sławi, nie zbłuźnił« K. S. 334.

⁵⁾ »Co starosta od króla rozkazał, to jako Bóg rozkazał«. Kaz. Sejm., str. 351.

jako jego namiestnicy czynią i dobrego ludzkiego przestrzegają¹⁾.

Dwie są na ziemi instytucje, reprezentujące rządy boskie: kościół i państwo. Pierwszy ustanowił sam Bóg, znając człowieka »słabość na duchownych potrzeb wiecznego mienia dostawianie«²⁾; drugie powstało z pobudek czysto doczesnych. Obie instytucje różnią się więc zasadniczo między sobą tak co do swej genezy, jako też i celu swego istnienia. Pod obu względami pierwsze miejsce zajmuje kościół katolicki. Jako »dzieło Boże nie ludzką, ale Boską mocą postawione, którego ludzie zepsować nie mogą«³⁾, skupił on w sobie całą prawowitą władzę duchowną; jest on »ciałem« Chrystusa, jest *sui generis* królestwem Chrystusowem⁴⁾. Organizacja jego polega na tem, że pojedyncze kościoły, tworzące odrębne niejako ciała, których głowami są biskupi, łączą się w jeden ogólny, powszechny czyli katolicki kościół, tworząc w ten sposób jedno zbiorowe ciało, którego naczelną, widomą, głową jest papież⁵⁾. Kościół rzymski zaś, spojony w całość przez jedność i zgodę »wszystkich członków z głową i samych między sobą«⁶⁾, jest znów tylko składową częścią »kościola Bożego«, którego organizacja sięga już poza granice ziemi⁷⁾.

Na czele kościoła katolickiego stoi — jako namiestnik Chrystusa — papież, który »około zbawiennej nauki i prawowiernej wiary nigdy zabłądzić nie może«, któremu też należy się nawet ze strony władców świeckich »posłuszeństwo w duchownych rzeczach i w tych świeckich, które ku jedności i podwyższeniu wiary św. służą«⁸⁾. Tylko też z tytułu swej nieomylności jest papież nieograniczonym władcą w »królestwie kościelnem«. Monarchiczna forma rządu musi też być najlepszą, skoro przez samego Chrystusa w kościele ustanowioną została; ją więc naśladować powinny wszystkie państwa świeckie, o któ-

¹⁾ Kaz. na Niedz. i Św. I, str. 2.

²⁾ Kaz. na Niedz. i Św. III, 306.

³⁾ O J. K. B. 17.

⁴⁾ Tamże 14, 18.

⁵⁾ Tamże 35.

⁶⁾ O J. K. B. 16.

⁷⁾ Kaz. na N. i Św. III, 306.

⁸⁾ O J. K. B. 111.

rych nie można już powiedzieć, by były bezpośredniem dziełem Boga.

Na zupełnie innej bowiem podstawie opiera się organizacja państw świeckich. Jej odrębność pozostaje w ścisłym związku z genezą państwa. Skarga nie widzi wprawdzie w powstaniu państwa specjalnego aktu twórczego Boga, ale też nie idzie już za zdaniem św. Augustyna, że państwo jest następstwem grzechu pierworodnego i zdeprawowanej przezeń natury ludzkiej. Jako bezpośrednią przyczynę powstania państwa uważa Skarga (wzorując się na św. Tomaszu z Akwinu, opierającym się znów na Arystotelesie) samą naturę ludzką. W Kazaniu na uroczystość Wszystkich Św. powiada Skarga, że »sam człowiek jest z siebie niedostateczny i potrzeb swoich bez pomocy innych ludzi odprawić nie może. I dlatego dał mu Pan Bóg naturę towarzyską, która go do kupy pędzi¹⁾. Potrzeba więc i wrodzony pociąg do życia towarzyskiego to dwa główne czynniki, które zmusiły ludzi do tworzenia większych związków czyli państw. Również nie mogła być obcą Skardze, jako monogeniście, myśl, że państwo powstało z rozrostu rodziny. Państwa wytworzyły się więc w sposób samorodny; Bóg jest tylko pośrednio ich twórcą.

Z powstaniem państwa łączy się ściśle powstanie władzy świeckiej. Choć Skarga w tej kwestyi wyraża się bardzo lakonicznie, można jednakże rozumowanie jego ująć w następujący sposób: jak państwo nie jest bezpośrednim tworem Boga, tak i władza państwowa tylko pośrednio od Niego pochodzi. Bóg, który wskazał społeczeństwu najlepszą formę rządu, niewątpliwie wszczepił w niego poczucie władzy. Jej potrzebę odczuwali też ludzie zawsze i wszędzie »i jako świat nastał..., królestwa sobie stawili i jednemu się poruczali i jednego nad sobą obierali«²⁾, »aby pokój był a rozerwania... nie było«³⁾, bo »dlatego się urzędy stawiają, aby różnice poddanych rozsądzały, a wadzić się im nie dopuszczały«⁴⁾, bo »rząd nie na tym jest, gdy wszyscy równi i jednacy, ale gdy od siebie miejsca różni, a je-

1) K. na N. i Sw. III, 306.

2) Kaz. Sejm. 329.

3) Tamże 285.

4) Kaz. Sejm. 284.

den drugiemu podlega«¹⁾. Słowem źródłem władzy świeckiej jest samo społeczeństwo; ono też tylko decyduje zasadniczo, kto ma mieć w państwie naczelną władzę; rola innych czynników w tym względzie n. p. kościoła jest już drugorzędną²⁾. I Bóg więc, choć nie jako ostateczna przyczyna, jest tylko pośrednio jej źródłem, jak też pośrednio tylko wpływa na urząd państwowy.

Bo gdy Chrystus sam zorganizował swój kościół, to »świeckim państwu dopuścił tak się rządzić, jak rozum przyrodzony uczy i jako wedle woli Bożej i dobrego swego rozumieją, nie rozkazując im, aby jednego cesarza nad sobą mieli³⁾. Wpływ Boga polega tylko na tem, że On »ukazał ludzkiemu narodowi i napisał na duszach ich, aby się takiego rządu trzymali, gdzie jeden władnie«⁴⁾, czyli, że Bóg, wskazując najlepszą formę rządu w poszczególnych państwach, nie żądał wcale, by te złączyły się w większy jeszcze organizm polityczny n. p. w uniwersalne *imperium*.

Według Skargi więc wrodzoną formą rządów jest tylko monarchia, ona jest najlepszą i rozumowi ludzkiemu najwłaściwszą; monarchia wreszcie »jest naśladowanie niebieskich rządów, na których sam jeden Bóg siedzi«⁵⁾. Nie mają tych cech ani demokracja ani też arystokracja i dlatego zasługują na największe potępienie. Wobec nich zajmuje też Skarga stanowisko nader nieprzychylne. W szóstym kazaniu sejmowym mówi, że demokracja »jest w rządach ludzkich nagorsza i naszkodliwsza«, bo »taki rząd *popularitatis* musi przecie mieć swoje króliki«⁶⁾. Nie lepszą jest i arystokracja a nawet czasem gorszą od rządów pospółstwa, bo w kościele n. p. »nigdy heretyctwo od pospolitego człowieka nie poszło, ale abo od bi-

¹⁾ Tamże 330.

²⁾ Twierdzi wprawdzie Skarga, że król chrześcijański »nigdy doskonałym królem nie jest, póki koronowany od kapłana nie bywa«, ale też z tego wniosek bezpośredni tylko ten, że i bez aprobaty kościoła królem jest, choć nie »doskonałym«, czyli że koronacja przez kapłana uświęca tylko władzę królewską, lecz jej nie daje. Kaz. Sejm. 304.

³⁾ O J. K. B. 109/110 i ob. art. powyższego str. 5/6.

⁴⁾ Kaz. Sejm. 328.

⁵⁾ K. S. 328.

⁶⁾ K. S. 340.

skupa, albo kapłan był, który heretyctwo i rozerwanie kościoła Bożego zaczynał«. Takiemi kacerstwami w państwie są wojny domowe, »których nie zaczynają jedno panowie, między sobą niezgodni, gdy na ich stronę rząd przyjdzie«¹⁾.

Skarga, choć jest w całym tego słowa znaczeniu monarchistą, nie jest jednakże zwolennikiem nieograniczonej władzy królewskiej. Dobrem jest »*absolutum dominium* i nad nie lepszego rządu być nie może: ale u samego P. Boga, który nigdy pobłdzić... nie może«. »Dobre panowanie nikomu nie podległe, przy świętym, dobrym, mądrym i pobożnym monarsze, któremu prawem jest bojaźń Boża, sądową stolicą mądrość Boska...« »Lecz nie wielu takich«, powiada dalej sam Skarga, dlatego też »do monarchy i króla przykładu ludzki rozum radę i prawa, króćąc i okreszając moc jego a pomagając rozumowi jego, aby nie pobłdził a złym tyranem się nie zstawał«²⁾. Dlatego też tylko taka monarchia — zdaniem Skargi — godną jest pochwały, »która prawy sprawiedliwymi i radą mądrą podparta jest i moc swoją ustawami pobożnymi umiarkowaną i okreszoną ma«³⁾. Stosunku króla do rady, lub zakresu władzy tejże i jej składu Skarga dokładniej nie określa. Radzie królewskiej przypisuje jednakże w rządach państwa nadzwyczajnie wielkie znaczenie; chciałby bowiem, żeby monarcha bez porozumienia się z nią niczego na własną rękę nie przedsiębrał⁴⁾. Będąc zaś przekonany, że ze stolicy apostolskiej »nie tylo duchowne... ale też i świeckie« spływa błogosławieństwo⁵⁾, konsekwentnie i biskupom w radzie królewskiej najbardziej honorowe wyznacza miejsce. W jednym z kazań swoich powiada bowiem, że »Duchem św... prawy bok królów biskupy osadzony jest. Bo oni jako Ducha Bożego hojniej mający, jaśniej w rzeczy świeckie ...patrzają«⁶⁾.

Ze względu na faktyczne stosunki polskie mówi Skarga i o sejmie, jako instytucyi, ograniczającej władzę królewską nie tylko w dziedzinie ustawodawstwa, lecz i administracyi, po-

1) O J. K. B. 36.

2) K. S. 332. Papież, który w rzeczach wiary pobłdzić nie może, konsekwentnie ma w kościele władzę nieograniczoną.

3) Tamże 332.

4) Kaz. na N. i Św. I, 363.

5) O J. K. B. 78.

6) Kaz. na N. i Św. III, 184/5.

lityki zewnętrznej, sądownictwa, nakładania podatków i t. d. Zwolennikiem rządów sejmowych jednakże nie jest wcale; owszem, uznając króla z jego radą »z panami« — jak się wyraża — za rząd zupełnie wystarczający, chciałby zmniejszyć znaczenie sejmu przez ograniczenie zakresu jego władzy (nie podając jednakże, pod jakim względem), a w posłach sejmowych chciałby widzieć nie reprezentantów poszczególnych ziem, jakto w Polsce rzeczywiście było, lecz całego narodu ¹⁾.

Władza monarchy musi zresztą być ograniczoną jeszcze z innych powodów. Już teoretycy średniowiecza rozwijali myśl, którą sobie i Skarga przyswoił, że królestwo nie jest tylko godnością osobistą, ale jest zarazem najwyższym urzędem. Stosunek monarchy do poddanych i odwrotnie opiera się na wzajemnych prawach i obowiązkach ²⁾. Tak król jako też i ogół poddanych występują jako przedmioty polityczne, które dopiero w ścisłym, wzajemnym zespoleniu się tworzą organiczną całość — jedność. Król nie tylko ma prawa, ale i obowiązki; nie poddani dla niego, ale on dla nich. Władza monarchy ograniczoną jest odpowiednio do celu, dla którego ustanowioną została. Celem państwa są sprawy doczesne, obrona religii katolickiej i współdziałanie z kościołem rzymskim w pracy nad zbawieniem poddanych ³⁾. Dlatego też ma król starać się o powszechne dobro, pokój, sprawiedliwość i wolność poddanych. Słowem »to jest urząd królów chrześcijańskich, aby monarchowie, którzy świeckiej Rzeczypospolitej jedność na sobie trzymają, do kościelnej jedności też pomagali« ⁴⁾, bo »urząd królewski i kapłański jeden koniec mają i są jako dusza z ciałem złączone, do jednego się ściągając« ⁵⁾.

Ograniczony tylko w dziedzinie ustawodawstwa, ma król posiadać jednakże zupełną władzę egzekutywną. Skarga w tym wypadku jest zwolennikiem silnych rządów monarszych; domaga się bezwzględnego posłuszeństwa wobec rozkazów króla,

¹⁾ Kaz. Sejm. 338—343.

²⁾ Gierke: Das deutsche Genossenschaftsrecht. B. III, str. 563/4.

³⁾ K. S. 238.

⁴⁾ O J. K. B. 2/3.

⁵⁾ Kaz. na N. i Św. II, 329.

o ile one nie sprzeciwiają się prawu. »Potężna egzekucya, ...dobry żołnierz i bogate pieniądze« to obok innych główne podwaliny potęgi państwa¹⁾. Bez karności »żadny rząd uczynić się nie może«, bo, »gdy bojaźń Boża ginie i wstyd upada: w samej tylko karności urzędowej nadzieja do pohamowania złości zostaje; której gdy niemasz Rzeczpospolita ginie«²⁾. Nie też dziwnego, że Skarga gwałtownie występuje przeciwko wszelkiego rodzaju bezprawnym objawom nieposłuszeństwa względem króla i władzy państwowej³⁾.

Skarga nie głosi jednakże wcale bezwzględnego królowi posłuszeństwa; uznaje sam, że mogą zajść okoliczności, wśród których poddani nie są obowiązani do posłuszeństwa rozkazom królewskim. Poglądu tego szerzej Skarga niestety nie rozwija. Mimo to można z zupełną pewnością wymienić przynajmniej ogólnie wypadki, usprawiedliwiające nieposłuszeństwo królowi, jeśli się zwróci uwagę na jego zapatrywania na stanowisko króla wobec władzy duchownej i na jego rolę w państwie. Kiedy Skarga mówi, że ludzie, przekonawszy się, »iż ci monarchowie, którzy światem wszystkim ...rządzili, wielce w swym rządzie i powinnościach pobłądzili, słusznie od nich (aby sami przy nich nie ginęli) odstępowali«⁴⁾ lub gdy złotą wolnością nazywa: »nie mieć tyrana, ani takiemu królowi służyć, któryby nas, jako chciał, prawa nie patrząc, sądził, zabijał...«⁵⁾ i t. d.— to nic innego przez to powiedzieć nie chce, jak tylko, że godzi się stawić królowi opór, gdy nie spełnia należycie swych obowiązków, gdy przeciwko boskim i kościelnym ustawom występuje lub w jakikolwiek bądź inny sposób przekracza granicę swej władzy. Przez to bowiem ta ostatnia wyrodnije, przerażda się w tyranję, względem której nie jest się już obowiązany do posłuszeństwa.

* * *

Z powyższego przedstawienia wynika zupełnie jasno, że Skarga w swoich kościelno-politycznych poglądach stoi zasadni-

¹⁾ K. S. 332.

²⁾ K. S. 241.

³⁾ K. S. 336.

⁴⁾ O J. K. B. 111.

⁵⁾ K. S. 335.

czo na tem samem stanowisku, co i teoretycy średniowieczni partyi kościelnej. Nie można wprawdzie powiedzieć, by Skarga pozostawał wyłącznie pod wpływem tego lub owego autora, ale w tem co on głosił nie było czegoś nieznanego; jego zapatrywania były zapatrywaniami ogółu współczesnego społeczeństwa katolickiego, nie dochodzącemi nigdzie do tej krańcowości, do jakiej dochodzili niejednokrotnie teoretycy średniowieczni. I dziś kościół katolicki pojmuje swój zasadniczy stosunek do państwa tak, jak go już określił Skarga ¹⁾).

¹⁾ Sägmüller: Lehrbuch des katholischen Kirchenrechts II Aufl. 1909, §. 19. Das principielle Verhältnis von Kirche u. Staat, str. 40.

Dr. Adam Matuszek.

CZEŚĆ URZĘDOWA.

SKŁAD GRONA NAUCZYCIELSKIEGO

w roku szkolnym 1912/1913.

1. **Leon Kulczyński**, dr. fil., c. k. radca rządu i dyrektor w VI r., kawaler orderu Fr. Józ., docent Uniw. Jagiell., członek Kom. Akademii Um. krak. do badań hist. literatury i oświaty w Polsce, członek c. k. komisji egzaminacyjnej dla kandydatów na nauczycieli w gimnazyach i szkołach realnych i członek Rady szkolnej okręgowej miejskiej.
2. **Jan Bielawski**, dr. medycyny, rzecz. naucz. gimnastyki; gimn. VIIIa+b, VII, VIa+b, Va+b, IVa+b, IIIa+b, IIa+b, Ia+b; 30 godz. w tyg.
3. **Michał Bogucki**, prof. w VIII r.; w I. półr. gosp. Vb, w II. półr. VIa; j. grec. VIa+b; nadto kierował nauką języka greckiego w Vb; 15 godz. w tyg.
4. **Wojciech Cholewa**, prof., gosp. VIIIb; zawiadowca gab. arch.; jęz. łac. VIIIb; j. grec. VII; nadto kierował nauką języka łac. w VIb; 15 g. w tyg.
5. **Andrzej Gąsiorowski**, prof. w VII r.; gosp. VIIla; j. łac. VIIla, j. grecki VIIla+b; 15 godz. w tyg.
6. **Ks. Mateusz Jeż**, prof. w VIII r., przydzielony do c. k. gimnazjum V. w Krakowie.
7. **Stanisław Kozłowski**, dr. fil., prof. w VIII r.; na urlopie.
8. **Wojciech Krajewski**, dr. fil., prof.; na urlopie celem kierownictwa pryw. gimn. realn. w Chrzanowie.

9. **Jan Kukucz**, prof. w VIII r., zawiadowca bibl. uczniów (dział niem.); w I. półr. j. niem. VIIIb, Va, IVb, Ib; 17 g. w tyg.; w II. półr. gosp. Ib, j. niem. VIIIb, Va, Ib; 13 g. w tyg.
10. **Henryk Maurer**, prof., gosp. Ia; j. łac. Ia, j. pol. VIIIb, VIb; nadto kierował nauką języka polskiego w kl. VIa; 16 g. w tyg.
11. **Ignacy Meyer**, prof. w VIII r., gosp. IVa; w I. półr. j. łac. IVa; j. grec. Va; w II. półr. j. łac. Va, j. grec. Va; nadto kierował nauką j. grec. w kl. IVa; 15 g. w tygodniu.
12. **Bronisław Piątkiewicz**, rzecz. naucz.; przydzielony z c. k. gimn. w Wadowicach; mat. VII, VIa, IVa, IIIa, fiz. VIIIa+b; 18 g. w tyg.; od 28/III 1913 r. zawiad. gabinetu fiz., mat. VIIIa+b, VII, fiz. VIIIa+b, VII. razem 17 g. w tyg.
13. **Ks. Stanisław Rospond**, dr. teol., prof., przydzielony z V. gimn. w Krakowie, exhortator dla klas od V—VIII; rel. VIIIa+b, VII, VIa+b, Va+b, IIa; 16 g. w tyg.
14. **Jan Śnieżek**, prof. w VIII r., czł. Kom. fizyogr. Akad. Um. krak., zaw. gab. hist. nat. i zbioru sprawozdań szkolnych; hist. nat. VIa+b, Va+b, IIa+b, Ib; 16 g. w tyg.
15. **Wilhelm Urbanicki**, prof., pomocnik dyrektora, gosp. VII; j. niem. VIIIa, VII, Vb; nadto kierował nauką jęz. niem. w kl. IIa; 16 g. w tyg.
16. **Antoni Waśniowski**, prof. w VIII r., uczył do 28. marca 1913 matem. w VIIIa+b, fiz. VII; nadto miał nadzór przy nauce strzelania; 10 g. w tyg.
17. **Józef Wiśniowski**, prof., zaw. bibl. uczniów (dział polski); j. pol. VIIIa, VII, Vb, hist. pol. Ia; nadto kierował nauką jęz. pol. w Va; 15 g. w tyg.
18. **Jakób Zachemski**, prof. w VIII r., gosp. IVb; jęz. łac. VII, jęz. grec. IVb; nadto kierował nauką jęz. łac. w kl. IVb; 15 g. w tyg.
19. **Adam Ziemiński**, prof., zawiad. bibl. naucz. i zbioru geogr.; hist. VIIIa+b, VIa, IVa; hist. i geogr. IVb; 16 g. w tyg.
20. **Władysław Żłobicki**, prof., przydzielony do służby w c. k. Radzie Szkolnej Krajowej.
21. **Ks. Franciszek Barda**, egz. z. n., exhortator dla klas od I—IV; rel. IVa+b, IIIa+b, IIb, Ia+b; 14 g. w tyg.
22. **Władysław Dziegiel**, z. n., uczył w II. półr. j. łac. VIa, j. pol. Ib; 9 g. w tyg. (zmniejszona liczba godzin).

23. **Olgiern Górka**, dr. fil., egz. z. n.; od 16. grudnia 1912 r. do 31. stycznia 1913 gosp. IIIb, uczył do 15. grudnia 1912 hist. i geogr. IIIa+b, IIb, geogr. Ia, proped. VIIIA+b, VII; 19 g. w tyg.; od 16. grudnia 1912 do 31. stycznia 1913 nadto jęz. pol. IIIb; 22 g. w tyg.; w II. półr. na urlopie.
24. **Ryszard Göttel**, egz. z. n.; w I. półr. gosp. IIIa; uczył do 15. grudnia 1912 j. grec. IIIa; j. niem. IIIa, Ia, geogr. IIa, Ib; 18 g. w tyg.; od 16. grudnia 1912 do 31. stycznia 1913 nadto jęz. niem. w IIb zamiast geogr. w Ib; razem 20 godz. w tygodniu.
25. **Wincenty Janik**, egz. z. n.; gosp. IIa; uczył do 15. grudnia 1912 j. łac. IIa, Ib, hist. IIa, mat. IVb, hist. natur. Ia; 19 godz. w tyg.; od 16. grudnia 1912 do 31. stycznia 1913 nadto jęz. pol. w IIa; 23 g. w tyg.; w II. półr. j. łac. IIa, Ib, pol. IIa, mat. VIb, hist. nat. Ia; 21 g. w tyg.
26. **Kazimierz Kapałka**, egz. z. n.; gosp. VIa; uczył do 15. grudnia 1912 j. łac. IIIb, j. pol. IIa, j. niem. VIa+b, razem 18 g. w tyg.; od 16. grudnia 1912 do 31. stycznia 1913 nadto jęz. niem. IVa, IIb zamiast jęz. pol. w IIa; 22 g. w tygodniu; w II. półr. j. niem. VIa+b, IIIa, Ia, geogr. IIa; 19 godz. w tyg.
27. **Gustaw Koneczny**, egz. z. n.; uczył do 15. grudnia 1912 matem. Va+b, IIIb, IIa+b, Ib; 18 g. w tyg.; od 16/XII 1912 do 31/I 1913 nadto geogr. Ib, 20 g. tyg.; w II. półr. matem. Va+b, IIIb, IIa+b, Ib; razem 18 g. w tyg.; nadto od 28/III 1913 matem. VIa; razem 21 g. w tyg.
28. **Józef Lewicki**, dr. fil., egz. z. n.; gosp. kl. Vb; uczył w II. półr. j. łac. IVa; hist. i geogr. Vb, IIIa, IIb; 18 g. w tyg.
29. **Andrzej Lohn**, egz. z. n.; uczył w II. półr. j. łac. IIIb, hist. i geogr. IIIb, Ib, geogr. Ia, hist. IIa; 18 g. w tyg.
30. **Adam Matuszek**, dr. fil., egz. z. n.; gosp. Va; uczył w I. półr. hist. VII, Va+b, geogr. IVa, hist. i geogr. VIb; 18 godz. w tyg.; w II. półr. hist. VII, VIb, hist. i geogr. Va geogr. IVa, proped. VIIIA+b, VII; 19 g. w tyg.
31. **Jerzy Muszyński**, z. n. w c. k. gimn. św. Jacka w Krakowie, uczył od 28/III 1913 matem. IVa, IIIa; razem 6 g. w tyg.
32. **Kazimierz Pająk**, z. n.; w I. półr. gosp. kl. VIa; j. łac. VIa, Va+b; 18 g. w tyg.; w II. półr. j. łac. Vb, j. pol. Ia; 9 g. w tyg. (zmniejszona liczba godzin).
33. **Teofil Patočka**, z. n.; do 15/XII 1912 gosp. IIIb; uczył do

- 15/XII 1912 j. pol. IIIb, Ia; j. niem. IVa, IIIb, IIb; 18 godz. w tyg.; w II. półr. gosp. IIIb; j. pol. IIIb, j. niem. IVa+b, IIIb, IIb; 19 g. w tyg.
34. **Marcin Samlicki**, z. n.; na urlopie.
35. **Włodzimierz Siemionow**, z. n.; gosp. IIb; uczył do 15/XII 1912 j. łac. IIIa, IIb, jęz. pol. IVa+b; 18 g. w tyg.; od 16/XII. 1912 do 31/I. 1913 nadto j. pol. Ia; 21 g. w tyg.; w II. półr. j. łac. IIIa, IIb, j. pol. IVa+b; 18 g. w tyg.
36. **Bolesław Sokołowski**, egz. z. n.; w I. półr. gosp. Ib, w II. półr. gosp. IIIa; od 13/IX. 1912 j. pol. IIIa, IIb, Ib, j. grec. IIIb, hist. Ib; 17 g. w tyg.; w II. półr. j. grec. IIIa+b, jęz. pol. IIIa, IIb; 17 g. w tyg.
37. **Mikołaj Szyszłowski**, z. n.; rysunki IVa+b, IIIa+b, IIa+b, Ia+b; 16 g. w tyg.
36. **Stanisław Zakrocki**, egz. z. n.; matem. IVb, Ia, fiz. IVa+b, IIIa+b; kaligr. Ia+b; 18 g. w tyg.

Praktykanci:

39. **Leon Bodenstein**, j. grec. Vb; 5 godz. w tyg.
40. **Jerzy Ferek**, j. pol. Va; 3 godz. w tyg.
41. **Marcin Panna**, j. niem. IIa; 4 godz. w tyg.
42. **Józef Pletnia**, j. łac. VIb; 6 godz. w tyg.
43. **Dominik Pytel**, j. łac. IVb; 6 godz. w tyg.
44. **Alfred Romanowicz**, j. pol. VIa; 3 g. w tyg. (od 1/XI 1912).
45. **Bronisław Wiśniowski**, j. grec. IVa; 4 godz. w tyg.

Nauki religii izraelskiej w całym zakładzie udzielał w 11 godzinach tyg. rabin **Dr Ozyasz Thon**.

Nauczyciele przedmiotów nadobowiązkowych.

1. **Bohdan Łepki**, naucz. nadet., j. ruski względnie obowiązkowy; 6 g. w tyg.
2. **Paweł Rongier**, naucz. nadetat., j. francuski; 6 g. w tyg.
3. **Bolesław Walewski**, nauczyciel nadetat., śpiew; 4 godziny w tyg.
4. **Mikołaj Szyszłowski**, j. w.; rysunki nadob. kl. V—VIII; 4 g. w tyg.

5. **Ziemski Adam**, j. w.; historia kraju rodzinnego kl. VIIIa+b w I. półr. 2 g. w tyg.
6. **Dr. Matuszek Adam**, j. w.; hist. kraju rodzinnego kl. VII; 1 godz. w tyg.

Służba zakładu.

Tercyan: Kutyba Franciszek (umarł 23/X. 1912).

Słudzy pomoc.: Macheta Józef.

Futro Idzi.

Kamieński Józef.

Kamieński Franciszek.

ZMIANY I RUCH W GRONIE NAUCZYCIELSKIEM

w roku 1912/1913.

Prof. Antoni Waśniowski został Najw. Postan. z dnia 8/III. 1913 (intym. reskr. Min. W. i O. z dnia 12/III. 1913 L. 347 i rozp. c. k. Rady Szk. Kraj. z 19/III. 1913 L. 132/pr.) mianowany dyrektorem c. k. szkoły realnej w Żywcu.

Posady rzecz. nauczycieli otrzymali tutejsi zastępcy naucz.:

P. Daniec Bronisław w c. k. gimn.-realnem w Łańcucie rozp. z 1/VII. 1912 L. 10186/IV.

P. Krawczyk Antoni w c. k. I. gimn. w Rzeszowie rozp. z 1/VII. 1912 L. 10360/IV.

P. Pollak Michał w c. k. gimn. w Jarosławiu rozp. z 1/VII. L. 10187/IV.

P. Sokołowski Tadeusz w c. k. gimn. w Mielcu rozp. z 27/VI. 1912 L. 6083/IV.

P. Wazl Edward w c. k. szkole realnej w Krośnie rozp. z 8/VII. 1912 L. 10840/IV.

Przeniesieni następujący zastępcy naucz. do tu-
tejszego zakładu:

P. Dziegiel Władysław z c. k. V. gimn. w Krakowie na
II. półr. rozp. z 31/I. 1913 L. 1437/IV.

P. Göttel Ryszard z c. k. II. gimn. w Nowym Sączu rozp.
z 12/VII. 1912 L. 9626/IV.

P. Dr. Górka Olgierd z c. k. gimn. w Podgórzu rozp.
z 16/IX. 1912 L. 15805/IV.

P. Dr. Lewicki Józef z filii c. k. gimn. w Samborze na
II. półr. rozp. z 31/I. 1913 L. 1437/IV.

P. Lohn Andrzej z c. k. gimn. św. Jacka w Krakowie na
II. półr. rozp. z 24/I. 1913 L. 807/IV.

P. Samlicki Marcin z c. k. gimn. św. Jacka w Krakowie
rozp. z 25/VII. 1913 L. 12649/IV.

Przeniesiony z tegoż zakładu zastępca
nauczyciela:

P. Göttel Ryszard do filii c. k. gimn. św. Jacka w Kra-
kowie od II. półr. rozp. z 24/I. 1913 L. 807/IV.

Zamianowani zastępcami naucz. w tymże
zakładzie:

P. Siemionow Włodzimierz rozp. z 9/VII. 1912 L. 8280/IV.
(złożył przysięgę śl. 2/IX. 1912).

P. Sokołowski Bolesław rozp. z 9/VII. 1912 L. 8497/IV.
(złożył przysięgę śl. 31/VIII. 1912).

P. Szyszłowski Mikołaj rozp. z 18/IX. 1912 L. 15835/IV.
(złożył przysięgę śl. 27/IX. 1912).

Prof. Zachemski Jakób otrzymał VIII. rangę reskr. Min.
W. i O. z dnia 28/VII. 1912 L. 30023 (int. rozp. c. k. Rady
Szk. Kraj. z dnia 14/IX. 1912 L. 390/pr.).

Urlopy otrzymali:

Prof. Dr. Krajewski Wojciech dla dalszego sprawowania
kierownictwa pryw. gimn. realn. w Chrzanowie w r. 1912/13
rozp. z 30/VI. 1912 L. 10387/IV.

Egz. zast. naucz. Dr. Górka Olgierd w celach naukowych
na II. półr. 1912/13 i na I. półr. 1913/14 rozp. z 3/II. 1913
L. 1432/IV.

Dla choroby otrzymali urlopy:

Dyrektor Dr. Leon Kulczyński na czas od 3. maja do 3. czerwca 1913 rozp. z 26/IV. 1913 L. 6891/IV.

Prof. Dr. Kozłowski Stanisław na I. półr. rozp. z 13/IX. 1912 L. 14757/IV.; na II. półr. rozp. z 31/I. 1913 L. 896/IV.

Zast. naucz. Patočka Teofil na czas od 15/XII. 1912 do 31/I. 1913 rozp. z 20/XII. 1912 L. 21889/IV.

Zast. naucz. Pajak Kazimierz otrzymał na II. półr. zniesienie liczby godzin do połowy rozp. z 22/XII. 1912 L. 21961/IV.

Rezygnację z posady zast. naucz. Dr. Feliksa Młynarskiego przyjęto do wiadomości rozp. z 8/VII. 1912 L. 11098/IV.

P. Muszyński Jerzy, zast. naucz. w c. k. gimn. św. Jacka w Krakowie, objął dnia 28/III. 1913 w tut. zakładzie naukę matem. w 6 godz. tyg. rozp. z 15/III. 1913 L. 4864/IV.

Dodatki pięcioletnie otrzymali:

Prof. Kukucz Jan, III. od 1. czerwca 1913 rozp. z 10/V. 1913 L. 7570/IV.

Na kurs praktyczny dla przygotowania się do zawodu nauczycielskiego przyjęto na mocy rozp. z dnia 11/VII. 1912 L. 11404/IV. następujących kandydatów: Leona Bodensteina, Jerzego Fereka, Marcina Panne, Józefa Pletnię, Dominika Pytla i Ferdynanda Zarzyckiego. W miejsce Ferdynanda Zarzyckiego, zamianowanego zast. naucz. w Nowym Targu, przyjęto we wrześniu 1912 Bronisława Wiśniowskiego; Alfreda Romanowicza przyjęto 1/XI. 1912 na mocy rozp. z 12/XI. 1912 L. 20131/IV. z kursu prakt. c. k. IV. gimn. w Krakowie na kurs tutejszy.

A) WYKAZ PLANU NAUKI

z uwzględnieniem przerobionej lektury obowiązkowej
z języków klasycznych i nowszych.

KLASA I.

Religia. 2 godziny tygodniowo. Katechizm katolicki wraz z odnośnemi objaśnieniami liturgicznymi.

Język łaciński. 6 godz. tyg. Na podstawie Ćwiczeń Steinera i Scheindlera: odmiana prawidłowa imion i czasowników; ważniejsze przyimki i spójniki; ćwiczenia w tłumaczeniu z polskiego na łaciński język i odwrotnie. Elementarne wiadomości stylistyczne. Ustne ćwiczenia po łacinie na podstawie materiału znanego i przerobionego. Na pamięć kilkadziesiąt przysłówi i przypowieści. Od listopada co dwa tygodnie zadanie szkolne ($1\frac{1}{2}$ godz.).

Język polski. 3 godz. tyg. Elementarna nauka o zdaniu pojedynczem; elementarna nauka odmiany imienia i słowa; nadto poznawanie części mowy i przygodna nauka składni i interpunkcyi. Wyraziste czytanie ustępów prozaicznych i poetycznych; rozbiór, streszczanie ustępów i opowiadanie; na pamięć polecane wiersze i piękniejsze ustępy prozaiczne. W roku zadań: 12 szkol. i 6 dom.

Język niemiecki. 5 godz. tyg. Czytanie wszystkich ustępów z wypisów Petelenza-Germana-Gayczaka na klasę I; rozmowa

w niemieckim języku o rzeczach, w czytanyu ustępie zawartych; retrowersya. Gramatyka według tejże książki. Na pamięć słowa, zwroty i celniejsze ustępy. Co 2 tygodnie zadanie szkolne.

Historya. 2 godz. tyg. Najważniejsze podania, osobistości i zdarzenia z historyi ojczystej.

Geografia. 2 godz. tyg. Poglądowe zaznajomienie z zasadniczymi pojęciami geograficznymi. Dienne ruchy słońca ze względu na położenie domu i szkoły w różnych porach roku. Główne pojęcia o kształtach lądu i wód. Podział ludności pod względem pochodzenia i religii. Najważniejsze systemy górskie i rzeki, oraz państwa i posiadłości we wszystkich częściach świata. Ćwiczenia w czytaniu i rysowaniu map.

Matematyka. 3 godz. tyg. Przez cztery pierwsze tygodnie arytmetyka, następnie arytmetyka i geometrya naprzemian. Z arytmetyki: Liczby rzymskie. Cztery główne działania na liczbach całkowitych niemianowanych i mianowanych, całych i dziesiętnych. Miary metryczne i wagi. Kurs elementarny rachunków na ułamkach zwyczajnych. Z geometryi: Pojęcia zasadnicze o sześciacie i kuli. Ćwiczenia w używaniu cyrkla, linealu, trójkąta, kątomierza. Powierzchnia kwadratu, prostokąta, objętość sześcianu i prostopadłościanu jako zastosowanie układu metrycznego. Najprostsze utwory konkretne w przestrzeni i związek między nimi (równoległość, prostopadłość). Częste ćwiczenia domowe; zadań szkolnych w roku 6.

Historya naturalna. 2 godz. tyg. Przez pierwsze 6 miesięcy: Ssaki i ptaki. Od 1. marca: krajowe rośliny liliowate, amarylkowate i dwuliścienne prócz baldaszkowych, złożonych i kotkowych.

Rysunki ¹⁾. 2 godz. w tyg. Rysunek płaski przedmiotów z otoczenia i geometryczny barwny.

Kaligrafia. 1 godz. w tyg. Alfabet polski i niemiecki.

¹⁾ Uczniowie prywatni mogą na życzenie także składać egzamin z tego przedmiotu, w przeciwnym razie są uwolnieni.

KLASA II.

Religia. 2 godz. tyg., jak w kl. I, ciąg dalszy.

Język łaciński. 6 godz. tyg. Nauka odmian nieprawidłowych z powtarzaniem materiału wziętego w kl. I. Uzupełnienie nauki o przyimkach i spójnikach. Ze składni: Acc. i Nom. c. inf., Gerundium i Gerundivum. Abl. abs. i Coniug. periphrastica. Ustne ćwiczenia jak w kl. I. Ćwiczenia piśmienne: 2 na miesiąc.

Język polski. 4 godz. tyg. Nauka o odmianie imienia; składnia rządu; nauka o przysłówkach i przyimkach. Czytanie wypisów — jak w kl. I. Deklamacya jak w kl. I. W roku zadań: 12 szkol., 6 dom.

Język niemiecki. 4 godz. tyg. Jak w kl. I. z wypisów Petelenza-Germana-Gayczaka na kl. II. Reprodukcyja i rozmówki na podstawie ustępów podręcznika. Gramatyka według tej książki. Co dwa tygodnie zadania domowe i szkolne naprzemiennie.

Historya. 2 godz. tyg. Dzieje starożytne ze szczególniejszem uwzględnieniem elementu biograficznego i powieściowego.

Geografia. 2 godz. tyg. Szczegółowa geografia fizyczna i polityczna Azji i Afryki. Poziomy i pionowy układ Europy, szczegółowa geografia Europy południowej. Ćwiczenia w rysowaniu map.

Matematyka. 3 godz. tyg. Z arytmetyki: Powtórzenie i uzupełnienie nauki o najw. wspólnym dzielniku i najmn. wsp. wielokrotności. Systematyczna nauka o ułamkach zwyczajnych. Zamiana ułamków zwyczajnych na dziesiętne i odwrotnie. Wnioskowanie. Rachunek procentu pojedynczego. Z geometryi: Pole kwadratu, prostokąta, sześcianu, prostopadłościanu, objętość sześcianu i prostopadłościanu. Symetria utworów przestrzennych i płaskich, przystawanie i konstrukcyja trójkątów. Czworoboki, wieloboki, koło, stożki, kula. Ćwiczenia i zadania jak w kl. I.

Historya naturalna. 2 godziny tyg. Przez pierwsze 6 miesięcy: Gady, płazy, ryby, członkonogie, robaki, mięczaki, szkarłupnie, jamochłony i pierwotniaki. Od 1 marca: Rośliny baldaszkowe, złożone, kotkowe, palmy, trawy, storczyki,

nagozalażkowe, rodniowce i plechowce; obce rośliny użytkowe.

Rysunki. 2 godz. w tyg. Zasadnicze prawa perspektywy linii, kąta i płaszczyzny oraz ich zastosowanie w rys: kostki prostopadłościanu, ostrosłupa oraz ich kombinacyi, nadto przedmiotów z otoczenia na tych formach opartych: 1) pudelek, książek, flaszek, narzędzi gospodarskich; 2) stylizowane formy liścienne i architektoniczne w odlewie gips. 3) owoce i muszle; 4) malowanie i stylizowanie liści. Koło w perspektywie: walec, stożek i kula oraz przedmiot z otoczenia na tych formach oparte, 1) naczynia o łatwych kształtach, 2) przedmioty gospodarskie i t. p. Świeże liście, gałązki i kwiaty. Rysunek pamięciowy z przerobionego materiału i o dowolnym temacie. Przedmioty płaskie z otoczenia jak w kl. I. Rysowanie w grupach według uzdolnienia oraz indywidualnie.

KLASA III.

Religia. 2 godz. tyg. Półrocze I. Liturgika, półr. II. Historia biblijna Starego Zakonu.

Język łaciński. 6 godz. tyg. Z gramatyki (3 godz. tyg.): Powtórzenie materiału z klasy II; składnia zgody i rzędu, przyimki z odpowiednimi przykładami. Czytano z Korneliusza Neposa ustępy: a) Miltiades, Aristides, Themistocles, Cimon, Alcibiades, Epaminondas, Pelopidas, Agesilaus; b) Miltiades, Aristides, Themistocles, Cimon, Alcibiades, Phocion, Epaminondas, Pelopidas, Hamilcar. 12 zadań szkol. na rok.

Język grecki. 5 godz. tyg. Odmiana prawidłowa imion i czasowników aż do słów na μ z wyjątkiem »verba liquida«, z odpowiednimi ćwiczeniami ustnymi i piśmiennymi. Od połowy listopada 1 zadanie szkolne na miesiąc.

Język polski. 3 godz. tyg. Czytanie wzorów według wypisów. Czytanie, objaśnianie i zdawanie sprawy — jak w kl. I. i II. Krótkie wiadomości o życiu i pismach cenniejszych pisarzy, z których dzieł właśnie poznano wyjątki. Deklamacya — jak w klasie I. Nauka o odmianie czasownika; składnia w obrębie czasownika. Części mowy nieodmienne. Wypracowania stylistyczne: na rok 4 domowe, 8 szkolnych.

Język niemiecki. 4 godz. tyg. Swobodniejsza reprodukcyja ustępów z wypisów Petelenza-Germana-Gayczaka na kl. III. Uwzględnianie synonimów. Uczenie się na pamięć. Z gramatyki nauka o formach i składni rzędu. Co 3 tygodnie zadanie domowe i szkolne naprzemian.

Historya. 2 godz. tyg. Dzieje monarchii austriacko-węgierskiej w związku z historią powszechną.

Geografia. 2 godz. tyg. Kraje Europy nie omówione w klasie II z wyłączeniem monarchii austriacko-węgierskiej. Ameryka, Australia. Szkicowanie map.

Matematyka. 3 godz. tyg. Z arytmetyki: Początki arytmetyki ogólnej. Wyrażanie prawideł rachowania słowami i literami. Liczby ujemne. Z geometryi: Twierdzenie Pythagorasa i zastosowanie. Przemiana i obliczanie powierzchni figur płaskich. Objętość graniastosłupów prostych i walców. Ostrosłup, stożek i kula. Ćwiczenia i zadania jak w klasie I.

Fizyka. 2 godz. tyg. Ciepło, magnetyzm, elektryczność, akustyka i optyka; przez cały rok krótkie wiadomości z kosmografii.

Rysunki. 2 godz. tyg. Przedmioty z otoczenia; płaskie, stylizowane formy roślinne i architektoniczne w odlewie gips, techniczne i przemysłu artyst., naczynia, owoce, muszle i wypchane ptaki. Malowanie: liści, motyli, piór i kwiatów. Rysunek z pamięci i szkice.

KLASA IV.

Religia. 2 godz. tyg. Historia Objawienia Nowego Zakonu.

Język łaciński. 6 godz. tyg. Z gramatyki: Nauka o trybach i czasach, zdaniach; imperativus, infinitivus, nom. i accus. c. infinit., oratio obliqua, participia, supinum, gerundium, spójniki — w połączeniu z odpowiedniami ćwiczeniami ustnemi i piśmiennemi. Czytano i tłómaczono: a) Caes. Comm. De bello Gall.: I, III, IV. b) Caesar Comm. De bello Gall.: I, c. 1—29 II, III, IV, VII c. 1—10. Zadania jak w kl. III.

Język grecki. 4 godz. tyg. Verba liquida, na μ i niewzorowe. Składnia. Tłómaczenie z greckiego na polski język i od-

wrotnie. Zadania: 1 szkolne na miesiąc podług ćwiczeń Winkowskiego i Taborskiego.

Język polski. 3 godz. tyg. Czytanie wzorów według wypisów — jak w kl. III. Deklamacya — jak w kl. I. Nauka o zdaniach złożonych i okresach; etymologia i głosownia w zarysie, z uwzględnieniem historycznego rozwoju języka. Przygodna nauka o wierszu polskim. Wypracowania stylistyczne — jak w kl. III.

Język niemiecki. 4 godz. w tyg. Jak w kl. III. z wypisów Petelenza-Germana-Gayczaka na kl. IV. Z gramatyki nauka o zdaniu i uzupełnienie składni rzędu. Zadania jak w kl. III.

Historya. 2 godz. tyg. Historia starożytna. Wschód, Grecya i Rzym do wojen punickich.

Geografia. 2 godz. tyg. Szczegółowa geografia monarchii austro-węg. i ziem polskich pod względem fizycznym i politycznym. Ćwiczenia w rysowaniu map.

Matematyka. 3 godz. tyg. Z arytmetyki: Układ dziesiątkowy liczb, cechy podzielności; działania liczbami algebraicznymi, wielomianami i ułamkami; równania I. stopnia, pojęcie funkcyi, obrazy geometryczne funkcyi liniowych. Z geometryi: Utwory płaskie; prosta, kąt, trójkąty, czworoboki, wieloboki, koło, zad. konstr.; proporcjonalność, mierzenie pól. Ćwiczenia i zadania jak w kl. I.

Fizyka. 3 godz. tyg. Mechanika, ciecze, gazy, uzupełnienie wiadomości o ruchu ciał niebieskich, chemia w związku z mineralogią.

Rysunki. 2 godz. tyg. Przedmioty z otoczenia, pojedynczo i w grupach, rośliny, ptaki, ornament z gipsu, pomysły rysunkowe i malarskie pamięciowe, kompozycyjne. Nauka o perspektywie. Światłocienie.

KLASA V.

Religia. 2 godz. tyg. Dogmatyka ogólna.

Język łaciński. 6 godz. tyg. Lektura (5 godz. tyg.): *a)* i *b)* Ovid. Metam. I, 1—4, 89—162, 163—243, 244—312, 313—415, VI, 146—312, VIII, 183—259, 601—710, X, 1—77, XI, 85—115, 118—193. Fast. I, 27—30, 38—63, 543—586, II, 1—52, 687—710. Trist. I, 3—106, IV, 10—138, Liv. I, XXI. Caesar: Bell. Gal. III. 1 godz. ćwiczeń gram.-stylistycznych w zwią-

zku z lekturą, w szczególności infinitivus, acc. c. infin., oratio obliqua. Co miesiąc zadanie szkolne.

Język grecki. 5 g. tyg. Lektura (4 g. tyg.): a) Xen. Anab. Według wydania szkolnego ustępy 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 13; II, 1, 1V, 7, V, 3. Hom. Il. I, III, IV. 1—200; b) Xen. Anab. I. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9. II. 1. IV 7, V, 3. Homer. Il. I, III, IV. Co tydzień 1 godzina gramatyki. W roku zadań szkolnych 8.

Język polski. 3 godz. tyg. Przygodne poznawanie na podstawie lektury najważniejszych gatunków poezyi i prozy. Wiadomości historyczno-literackie o czytanych pisarzach — jak w kl. III. Uzupełnianie nauki szkolnej czytaniem domowym. Lektura obowiązkowa: Byron — Więzień Czynonu, Prus — Placówka, Mickiewicz — Pan Tadeusz, Molier — Skapiec, Fredro — Zemsta, Szekspir — Makbet, Szajnocha — Mściciel, 2 nowele Sienkiewicza. Deklamacya. Wypracowań stylistycznych w roku: 4 domowe i 6 szkolnych.

Język niemiecki. 4 g. tyg. Czytanie z wypisów Ippoldta i Styli z odpowiedniemi objaśnieniami gramatycznymi, stylistycznymi i estetycznymi. Ćwiczenia w opowiadaniu i uczeniu się na pamięć cenniejszych ustępów. W V b. czytano nadto Goethego: Reineke Fuchs I—V włącznie. Zadania co 3 tygodnie, szkolne i domowe naprzemian.

Historja i geografia. 4 godz. tyg. Dzieje Rzymu od wojen punickich. Dzieje średniowiecza. Z geografii: Fizyczno-polityczny opis Europy w szczególności: geografia Europy południowej, Francyi, Belgii, Holandyi i Anglii. Rzut oka na Australię i Amerykę.

Matematyka. 3 godz. tyg. Arytmetyka: rozszerzono naukę o równaniach, skończono potęgę i pierwiastki. Geometrya: stereometrya. Ćwiczenia i 6 zadań szkolnych na rok.

Historja naturalna. 3 godz. tyg. I półr.: Mineralogia; II półr.: Botanika.

KLASA VI.

Religia. 2 godz. tyg. Dogmatyka szczegółowa.

Język łaciński. 6 godz. tyg. Lektura (5 g. w tyg.): a) Sall. Bell. Jug.; Cic. In Cat. I; Verg. Buc. I, VII, IX. Georg. I. 1—42, Laudes Italiae, Laudes vitae rusticae, Aen. I, II. b) Sall. Bell. Jug.; Cic. In Cat. I. Verg. Buc. I, VII, IX.

Georg. I. 1—5; Laudes Italiae II. 136—176; Descriptio veris II. 319—345; Laudes vitae rusticae II. 458—549: Aen. I, 1—11, 440—560, II. 1 g. tyg. ćwiczeń gramat.-stylistycznych. Zadania jak w kl. V.

Język grecki. 5 g. tyg. Lektura: a) i b) Hom. II., VI, VII, XVI, XXII. Xen. Comm. I. 1, 1—20. Herod. Bitwa marotońska. VI. 94—120, bitwa termopilska. VII. 198—238, bitwa pod Salaminą, VIII. 40—96. Zadania i gramatyka jak w kl. V.

Język polski. 3 g. tyg. Czytanie cenniejszych dzieł literatury narodowej od połowy wieku XVI do końca wieku XVIII. — według Wypisów. Uzupełnianie nauki szkolnej czytaniem domowem. Historia literatury (na podstawie czytanych wyjątków) od początku do końca wieku XVIII. Lektura obowiązkowa: Pamiętniki Paska, Trylogia, Przypadki Doświadczyńskiego, Powrót posła i jedna komedia Zabłockiego i Moliere. Deklamacya — jak w klasie V. Zadań w roku 10, z tego 4 domowych.

Język niemiecki. 4 g. tyg. Czytanie z wypisów Ippoldta i Styli z odpowiedniemi objaśnieniami gramatycznymi, stylistycznymi i estetycznymi. Zadania jak w kl. V. Czytano w a) Goethe: Götz von Berlichingen. Schiller: Wilhelm Tell; w b) Kleist: Prinz von Homburg. Schiller: Wilhelm Tell.

Historya i geografia. 4 g. tyg. Historia nowożytna do rewolucyi francuskiej. Geografia Europy północnej, wschodniej, środkowej. Rzut oka na Azję i Afrykę.

Matematyka. 3 godz. tyg. Z arytmetyki: Logarytmy, równania algebraiczne i przestępne 2-go stopnia i stopni wyższych. Z geometrii: w I półr. goniometrya; w II półr. trygonometrya. Ćwiczenia i zadania jak w kl. V.

Historya naturalna. 2 g. tyg. Zoologia w połączeniu z zasadami anatomii i fizjologii ludzkiej.

KLASA VII.

Religia. 2 g. tyg. Etyka katolicka.

Język łaciński. 5 g. tyg. Lektura (4 g. tyg.): Laelius, Act. II. in Verrem lib. IV, Pro Archia, Pliniusz Młodszy: List I., III., IV., V., VII., IX., XIII., XV., XVIII., XXVII., XXVIII., XXX., XXXI., XXXII., XXXIX., XLIV., LXII., LXIII.

Verg. Aen. II., VI. Katullus 1, 52, 2, 3, 109, 72, 87 i 75, 85, 76, 9, 73, 101, 49, 93, 44, 84, 46, 31, 62. Tibullus I. 1, 10. II. 1. IV. 13. Propertius I. 1. II. 3. III. 4. IV. 4, 11. 1 godzina ćwiczeń gramatyczno-stylistycznych. Zadania jak w klasie V.

Język grecki. 4 godz. tygod. Od I. 1—79, V. VI. VII. XI. XVI. Demost. Filip. I. Ol. I. Plato: Apologia.

Język polski. 3 godz. tyg. Czytanie cenniejszych dzieł literatury narodowej w dłuższych wyjątkach według wypisów lub w całości; w 1. półroczu do Mickiewicza (włącznie), w 2. półroczu do Słowackiego. Uzupełnianie nauki szkolnej czytaniem domowem. Lektura obowiązkowa: Feliński — Barbara Radziwiłłówna, Mickiewicz — Ballady i romanse, Dziady, Sonety krymskie, Konrad Wallenrod, Wiersze drobne, Malczewski — Marya, Goszczyński — Zamek Kaniowski, Zaleski — Dumki, Fredro — Pan Geldhab, Śluby paniieńskie, Słowacki — Godzina myśli, Jan Bielecki, Mnich, Liryki, Kordyan, Balladyna. Historia literatury (jak w kl. VI.) ciąg dalszy do Słowackiego. Deklamacya — jak w kl. V. Ćwiczenia ustne. Wypracowania stylistyczne jak w klasie VI.

Język niemiecki. 4 g. tyg. Czytanie z wypisów Ippoldta i Styli z odpowiedniem objaśnieniem gramatycznym, stylistycznym i estetycznym. Ćwiczenia w opowiadaniu i uczeniu się na pamięć cenniejszych ustępów. Co miesiąc 1 zadanie dom. i szkol. naprzemian. Lektura: Schiller: Maria Stuart.

Historya i geografia. 4 g. tyg. Historia nowożytna. Z dziejów kraju rodzinnego (1 g. tyg.): Epoka jagiellońska i królów wolno-obieralnych.

Matematyka. 3 g. tyg. Z arytmetyki: Równania kwadratowe i niektóre stopni wyższych, logarytmiczne i wykładnicze o jednej i kilku niewiadomych, równania nieoznaczone; szeregi; rachunek procentu składanego; kombinacye; dwumian Newtona. Z geometryi: Trygonometrya wraz z zastosowaniem; geometrya analityczna w płaszczyźnie. Ćwiczenia i zadania jak w kl. V.

Fizyka. 4 g. tyg. Mechanika. Ciepło. Chemia.

Logika. 1 g. tyg.

KLASA VIII.

Religia. 2 g. tyg. Historia kościelna.

Język łaciński. 5 g. tyg. a) Hor. Carm. I. 1, 3, 8, 10, 14, 21, 22, 24, 26, 31, 34; II. 1, 2, 3, 10, 13, 14, 16, 18; III. 1, 2, 3, 5, 9, 13, 23, 30; IV. 3, 5, 7. Epod. 2, 7, Sat. I. 1, 9. Epist. I. 10, Tac. Ann. I. 1—30; IV. 1—9, 37—42, 57—59, XV. 38—45, List Pliniusza do Trajana X. 96—97. b) Hor. Carm. I. 1, 3, 4, 6, 8, 14, 21, 22, 24, 26, 29, 31, 34, 37; II. 1, 2, 3, 6, 10, 13, 14, 16, 18; III. 1, 2, 5, 9, 13, 18, 23, 28, 30; IV. 3, 5, 7, 12; Epod. I. 2, 7, 16; Sat. I. 1; Epist. I. 2; Tac. Ann. I. 1—30; II. 41—43, 53—55, 69—83; III. 1—7; XIV. 51—56; XV. 38—45 i 60—65. C. Plinii X. 96, 97; Co tydzień ćwiczenia gram.-stylistyczne. Zadania jak w kl. V.

Język grecki. 5 g. tyg. a) i b) Platona: Protagoras, Gorgias w wyjątkach; Sofoklesa: Król Edyp. Zadań rocznie 6, gramatyka jak w kl. V.

Język polski. 4 godz. tyg. Czytanie dalszego ciągu celniejszych dzieł literatury narodowej wieku XIX. w dłuższych wyjątkach według wypisów, niektórych w całości. Uzupełnianie nauki szkolnej czytaniem domowem. Lektura obowiąz.: Słowacki — Lilla Weneda, Anelli, Książę Marek; Calderon-Słowacki — Książę Niezłomny; Słowacki — Król-Duch (rapsod pierwszy); Krasiński — Nieboska komedia; Irydion, Przedświt, Psalm przyszłości; Pol — Pieśni Janusza (wybór), Pieśń o ziemi naszej; Syrokomla — Urodzony Jan Dęboróg; Kraszewski — Stara baśń; Korzeniowski — Mnie; Ujejski — Skargi Jeremiego; Asnyk — Nad głębiemi; Sienkiewicz — Quo vadis?, Krzyżacy. Historia literatury wieku XIX. — ciąg dalszy od Krasińskiego do najnowszych czasów. Deklamacja — jak w kl. V. Ćwiczenia ustne — jak w kl. VII. Wypracowania stylistyczne w 1. półroczu 5, przeważnie domowe, a w 2. półroczu 2 szkolne i 1 domowe.

Język niemiecki. 4 g. tyg. Czytanie z wypisów Ippoldta z odpowiednim objaśnieniem stylistycznym i estetycznym. Zdanie sprawy z przeczytanych ustępów. Lektura: a) Goethe: Faust I. Grillparzer: Der Traum, ein Leben i utwory li-

- ryczno-refleksyjne Schillera i Goethego. b) Goethe: Iphigene auf Tauris i Grillparzer: Sappho i utwory liryczno-refleks. Schillera i Goethego. Zadania jak w klasie VII.
- Historia i geografia.* 3 g. tyg. I. półr.: Szczegółowa historia austriacko-węg. monarchii. II. półr.: Szczegółowy opis monarchii austro-węg.; Z dziejów kraju rodzinnego (1 g. tyg. w I. półr.): Od Poniatowskiego aż do ostatnich czasów.
- Matematyka.* 2 g. tyg. Powtórzenie nauki matematyki; ćwiczenia w rozwiązywaniu zagadnień algebraicznych i geometrycznych. Zadania jak w kl. V.
- Fizyka.* 3 g. tygod. Chemia. Magnetyzm; elektryczność; nauka o ruchu falowym, akustyka; optyka; kosmografia.
- Psychologia.* 2 g. tyg. Psychologia empiryczna.
-

NAUKA RELIGII MOJŻESZOWEJ.

- Kl. I. 1) Historia biblijna: Od stworzenia świata do Objawienia Synajskiego. 2) Modlitwa poranna.
- Kl. II. 1) Hist. bibl.: Do śmierci Mojżesza. 2) Święta i posty. 3) Przykazania. 4) Modlitwa wieczorna na dni powszednie i sobotę.
- Kl. III. 1) Hist. bibl.: Od Jozuego do podziału Państwa. 2) Hallel i modl. poranna na sobotę.
- Kl. IV. 1) Hist. bibl.: Od podziału państwa do zburzenia drugiej Świątyni. 2) Modl. na święta Nowego Roku. 3) Modlitwa przedwieczorna na sobotę (Ps. 104).
- Kl. V. 1) Exodus cap. I—XX. 2) Podział Pisma św.
- Kl. VI. 1) Jozua cap. I—IV, VI—X, XXII—XXIV. Sędziowie (na opowiadanie). 2) Abot I—III (wyciągi).
- Kl. VII. 1) Jezajasz cap. I., VI., XI., XL., LVIII. Jeremiasz cap. I., XXXVI—XL. 2) Abot IV—VI (wyciągi).
- Kl. VIII. Historia żydów od niewoli babilońskiej do wygnania z Hiszpanii, oraz rzut oka na dzieje Żydów w Polsce.
-

NAUKA GIMNASTYKI OBOWIĄZKOWEJ

odbywała się po 2 godziny w tygodniu według przepisanych planów w r. 1904/5 w klasach wszystkich.

B) PRZEDMIOTY NADOBOWIĄZKOWE.

a) JEZYK RUSKI.

Nauka odbywała się w trzech oddziałach, w 6 godz. tyg.

Oddział I. Nauka czytania i pisania na podstawie podręcznika B. Łepkiego z odpowiednim materiałem gramatycznym. Deklamacya utworów poetyckich.

Oddz. II. Czytanie, objaśnianie i opowiadanie łatwiejszych ustępów z wypisów dla szkół wydziałowych. Z gramatyki: deklinacya i konjugacya. Deklamacya jak w oddz. I. Ćwiczenia pisemne: streszczenia i opowiadania, odpowiedzi na pytania z utworów przerobionych.

Oddz. III. Historia literatury na podstawie książki A. Barwińskiego dla seminariów nauczycielskich. Deklamacya utworów poetyckich. 4 zadania w roku.

b) JEZYK FRANCUSKI.

Nauka odbywała się w trzech oddziałach, w 6 godz. tyg.

Oddział I. Czytano 13 ustępów z podręcznika Węchowskiego. Ćwiczenia szkolne na tablicy. 13 zadań domowych — pisemne odpowiedzi na »questions«, po każdym ustępie książki ułożone.

Oddz. II. Przerobiono cały podręcznik Węchowskiego. Dyktaty i ćwiczenia na tablicy. Zadania domowe — jak w oddziale I.

Oddz. III. Czytano: *Le Bourgeois Gentilhomme* — Moliera, *Bajki La Fontaine'a*, *Le verre d'eau Scribe'go*. Ćwiczenia ustne i piśmienne.

c) RYSUNKI.

Nauka odbywała się w dwóch oddziałach, w 4 godz. tyg.

Oddział I. Rysowano: przedmioty z otoczenia, pojedynczo i w grupach, ornament (z odlewów gipsowych), części ciała ludzkiego, głowy, popiersia, ptaki, zwierzęta. Nauka perspektywy. Ogólne wiadomości o stylach.

Oddz. II. Rysowano jak w oddz. I. z dodatkiem modeli figuralnych (odlewy gipsowe figur klasycznych) i modeli żywych.

d) NAUKA SPIEWU CHORALNEGO.

Nauka odbywała się w dwóch oddziałach, w 4 godz. tygod.

Oddział I. Poznanie pisma nutowego i ćwiczenia głosowe (gamy, pasaże). Śpiewano: 1) Msze: Surzyńskiego, Singenbergera, Makowskiego. 2) Pieśni układu: Deca, Bursy, Lortensa, Raczyńskiego, Świerzyńskiego (adwentowe, kolędy, postne, wielkanocne i różne).

Oddz. II. Śpiewano: 1) Msze: Concone'a, Deca, Etta, Gounoda, D'Archambeau, Liszta, Nicon-Chorona, Perosiego, Kemptera, Schöpfa, Schweitzera, Walewskiego. 2) Pieśni: ze zbioru Kothego »Musica sacra«, ze zbioru Flaszy »Zbiór pieśni religijnych«, kolędy układu Deca, Galla i Walewskiego, pieśni postne i wielkanocne układu Deca, wyjątki z oratoryów pasyjnych Perosiego i Rosiniego i z opery Wagnera (»Chór pielgrzymów«).

C) LEKTURA PRYWATNA UCZNIÓW.

a) LEKTURA POLSKA.

Kl. V. 2 lub 3 nowele Sienkiewicza (wybór z pośród podanych): Sienkiewicz: Ogniem i mieczem. Fredro: Dożywocie, Pan Jowialski. Moliere: Mizantrop. Gostomski: Arcydzieło poezji polskiej »Pan Tadeusz«, Szkice historyczne Kubali, Antygona. Szekspir: Juliusz Cezar, Król Lear.

Kl. VI. a. Rey: Żywot człowieka poczciwego. Modrzewski: O poprawie rzeczypospolitej. Górnicki: Dworzanie. Orzechowski: Quincunx. Klonowicz: Worek Judaszów. Szymonowicz: Sielanki. Leszczyński: Głos wolny. Konarski: O skutecznym rad sposobie. Krasiecki: Myszeis, Monachomachia i Antimonachomachia, Pan Podstoli, Bajki i przypowieści, Satyry. Trembecki: Zofiówka. Zabłocki: Firecyk w zalotach. Staszic: Uwagi nad życiem Jana Zamojskiego. Fredro: Pan Geldhab, Wielki człowiek do małych interesów.

Kl. VI. b. Poeci polsko-lacińscy 16 i 17 w. w przekładzie Syrokomli. Rey. Krótka rozprawa, Zwierzyniec, Żywot. Mo-

drzewski: O poprawie rzplitej. Orzechowski. Policya. Górnicki: Dworzanin. Kochanowski: Pieśń o Sobótce, Fraszki, Zgoda, Satyr, Wróżki, Psalterz. Klonowicz: Flis, Worek. Skarga: Kazania sejmowe. Szymonowicz: Sielanki, Żółkiewski: Początek i progres wojny mosk. A. Morsztyn: Psyche. Kochowski: Psalmodya. Potocki: Wojna chocimska. Konarski: O skutecznym rad sposobie. Krasicki: Myszeis, Doświadczyński, Podstoli, Satyry, Bajki i przypowieści. Zabłocki: Fireyk. Kitowicz: Pamiętniki. Tarnowski: Pisarze polit. 16 w. Szajnocha: Szkice. Kraszewski: Różne powieści z cyklu historycznych. Sienkiewicz: Krzyżacy. Kaczkowski: Olbrachtowi rycerze, Abraham Kitaj, Powieści ostatniego z Nieczujów. Rzewuski: Pamiętki Soplicy. Chodźko: Obrazy litewskie. Syrokomla: Zgon Acerna, Stare wrota. Ajschylos: Dzieje Orestesa. Sofokles: Antygona. Eurypides: Hipolitos. Arystofanes: Żaby, Chmury, Rycerze. Kornel: Cyd. Rasyn. Britannicus. Molier: Skąpiec, Mieszczanin-szlachcie, Grzegorz Fafuła. Rousseau: Nowa Heloisa. Goethe: Cierpienia Wertera.

Kl. VII. Szekspir: Hamlet, Król Lear, Romeo i Julia, Sen nocy letniej, Juliusz Cezar, Koryolan. Molier: Świętoszek, Mizantrop. Byron: Giaur, Korsarz. Goszczyński: Król zamczyska. Fredro: Pan Jowialski, Dożywocie, Damy i huzary, Cudzoziemczyzna, Zrządność i przekora, Wielki człowiek do małych interesów. Słowacki: Horsztyński, Złota czaszka, Mazepa. Kallenbach: Adam Mickiewicz. Tretiak: Młodość Mickiewicza, Bohdan Zaleski. Małeck: Juliusz Słowacki. Gostomski: Pan Tadeusz. Tarnowski: Komedye Al. Fredry.

Kl. VIII. a. Krasiński: Resurrecturis, Ostatni, Niedokończony poemat. Pol: Mohort. Romanowski: Dziewczę z Sącza, Popiel i Piast. Korzeniowski: Karpaccy górale. Kraszewski: Sfinx, Brühl. Studya historyczno-literac. Chmielowskiego, Tarnowskiego, Kallenbacha, Tretiaka i in. Szujski: Śmierć Władysława IV. Konopnicka: Pan Balcer w Brazylii, Nowele. Szekspir: Hamlet, Otello, Król Lear, Kupiec wenecki, Burza, Sen nocy letniej. Ibsen: Wróg ludu. Z nowszej literatury: Najwyborowsze utwory liryczne i dramatyczne.

Kl. VIII. b. Krasiński: Agay-Hau, Gastold, Noc letnia,

Pokusa, Trzy myśli, Dzień dzisiejszy, Ostatni, Resurrecturis (wszyscy). I. część Nie Boskiej, Traktat o stanowisku Polski. C. Norwid. Quidam. Rzewuski. Pamiątki Soplicy. Chodźko: Obrazy litewskie. Korzeniowski: Krewni, Emeryt, Wędrówki oryginala, Garbaty, Karpaccy górale, Mnich, Żydzi, Panna mężatka, Andrzej Batory, Umarli i żywi. Bielowski: Wyprawa Igora. Libelt: Filozofia i krytyka. Cieszkowski: Ojciec nasz. Pol: Mohort, Pamiętniki B. Winnickiego, Pieśni Janusza, Pieśń o ziemi naszej. Syrokomla: Urodzony Jan Dęboróg, Stare wrota, Janko cmentarnik. Ujejski: Melodye biblijne. Romanowski: Dziewczę z Sącza, Popiel i Piast. Kraszewski: Powieści ludowe, Sfinks, Dajmon, Poeta i świat, Powieść bez tytułu, Morituri, Brühl, Hrabina Cosel, Wojna siedmioletnia. Siemieński: Portrety literackie. Klaczko: Wieczory florenckie. Szajnocha: Jadwiga i Jagiello, Szkice histor., Dwa lata z dziejów naszych. Kalinka: Sejm czteroletni, Ostatnie lata. Szujski: Odrodzenie i reformacya, Dramaty historycz. Asnyk: Wybór poezyi, Bracia Lerche, Cola Rienzi, Gałązka heliotropu, Kiejstut. Tarnowski: Z. Krasiński. Kallenbach: Zygm. Krasiński (1812—38). Zdziechowski: Wizya Krasińskiego. Hösick: Miłość w życiu Krasińskiego. Chmielowski: Nasi powieściopisarze, Nasza literatura dramat., Najnowszy dramat polski. Mann: Wincenty Pol. Tarnowski: Studya do liter. polskiej. Chmielowski: H. Sienkiewicz. Małecki: Juliusz Słowacki. Hösick: Juliusz Słowacki. Tretiak: Juliusz Słowacki. Feldman: Piśmiennictwo polskie ostatnich lat dwudziestu, O twórczości Wyspiańskiego i Żeromskiego. A. Potocki: Wyspiański i Literatura współczesna, Marya Konopnicka, Matuszewski: Słowacki i nowa sztuka, Swoi i obcy, Twórczość i twórcy. Witkiewicz: Sztuka i krytyka. St. Brzozowski: Współczesna powieść polska i Legenda młodej Polski. Lorentowicz: Młoda Polska.

b) LEKTURA ŁACIŃSKA.

Kl. III. a. Cornelius Nepos: Phocion, Hannibal, Hamilcar, Thrasybulus.

Kl. III. b. Cornelius Nepos: Thrasybulus, Agesilaus, Conon, Hannibal, Iphicrates, Datames, Chabrias.

Kl. IV. b. Caesar: Comm. de bello Gall. I. V. VI. VII. Curtius Rufus: I. III. IV. VI. XI. XIII.

Kl. V. a. Livius: II. III. IV. V. VIII. XXII. XXVI. XXXIX. Ovid.: Ceres i Prozerp., Chaos, Fasti, De ultima nocte, De vita sua.

Kl. V. b. Livius: II. Ovid.: Metem. I. V., Fasti II.

Kl. VI. a. Sallust.: De coniur. Catil. Cicero: In Catil. II. III. IV. Vergil.: Bucolica V, Aen. IV. VII. VIII.

Kl. VI. b. Sallust. Bell. Catil. Cicero: Laelius, Pro Archia, Cato maior, De imperio G. Pomp., Somnium Scipionis. Vergil.: Aen. IV.

Kl. VII. Cicero: De imperio G. Pomp., Somnium Scipionis, In Catil. II. III. IV. Pro Milone, Cato maior, Cic. ad Att. I, ad Fam. V. Verg. Aen. IV. Tibullus, Catullus, Wyjątki z Propertiusa. Plautus: Miles gloriosus. Św. Paweł: List do Koryntyń I, Ewang. św. Marka.

Kl. VIII. a. Cicero: In Verrem IV., Cato maior. Tacit: Dialogus de oratoribus, Germania. Plautus: Miles gloriosus. Tibullus, Catullus.

Kl. VIII. b. Cicero: Laelius, De imperio G. Pomp., Pro Archia, Somnium Scipionis. Sallust.: Bellum Catil. Vergil.: Aen. IV. X. XI. XII. Ovid. Faeton, Zima w Tomi. Horatius: De arte poetica, Carmina (wyd. szk.), Carmen saecul., Sat. I. 4, 5, 6, 9, II. 1, 6, Epody. Tacit: Germania.

c) LEKTURA GRECKA.

Kl. V. a. Homer: II, VII.

Kl. V. b. Ksenof.: Anab. II, III, V, Cyrop. I. Hom. II, V, VI, VII, VIII.

Kl. VI. a. Hom.: VIII, XI, XV, XVIII, XIX, XX, XXI. Herod.: IX, 1—88.

Kl. VI. b. Hom. IX, XII, XIX, XVIII, XX. Herod.: IX, 1—88, VI, 1—31, VIII, 1—26.

Kl. VII. Odys.: I, III, VIII, IX, X, XII, XIII, XIV, XV, XVII, XVIII, XIX, XX, XXI, XXII, XXIII, XXIV. Demost.: Filip. II, III, Olint. II, III, O pokoju, O Cherson. Plato: Kryton, Protagoras, Laches, Gorgias, Fedon, Uczta. Sofokl. Antygon, Elektra, Król Edyp. Eurypid. Ifigenia w Taur.

Kl. VIII. a. i b. Demost. Filip. I, II, III. Plato: Kriton.
Sofokl.: Antygonia. Plutarch: Żywot Katona.

d) LEKTURA NIEMIECKA.

Kl. V. a. Ustępy z wypisów.

Kl. V. b. Ustępy z wypisów. Goethe: Reineke Fuchs, Egmont, Deutsche Heldensage. Schiller: Maria Stuart, Don Karlos. Eichendorff: Aus dem Leben eines Taugenichts.

Kl. VI. a. Lessing: Minna von Barnhelm. Schiller: Die Räuber, Balladen (wybór), Braut von Messina, Maria Stuart. Goethe: Iphigenie auf Tauris, Egmont. Körner: Zriny. Hebbel: Nibelungen. Uhland: Balladen. Grillparzer: Ahnfrau, Fouqué: Undine. Kluge: Unser Deutsch. Shakespeare: Mackbeth, Das Nibelungenlied (übers. von Simrock).

Kl. VI. b. Lessing: Minna von Barnhelm, Emilia Galotti, Nathan der Weise. Schiller: Die Räuber, Maria Stuart, Kabale und Liebe, Wallenstein, Die Jungfrau von Orleans. Goethe: Egmont, Hermann und Dorothea, Iphigenie auf Tauris. Körner: Zriny. Hebbel: Nibelungen. Grillparzer: Ahnfrau.

Kl. VII. Lessing: Emilia Galotti, Minna von Barnhelm. Schiller: Braut von Messina, Jungfrau von Orleans, Don Karlos. Goethe: Egmont. Grillparzer: Sappho. Freytag: Soll und Haben, Die Journalisten. Hauptmann: Versunkene Glocke, Die Weber.

Kl. VIII. Lessing: Emilia Galotti, Nathan der Weise. Schiller: Braut von Messina, Wilhelm Tell, Die Räuber, Maria Stuart, Fiesco, Kabale und Liebe. Goethe: Götz von Berlichingen, Egmont, Clavigo, Faust I., Die Leiden des jungen Werthers. Grillparzer: Ahnfrau, Das goldene Vlies, König Ottokars Glück und Ende, Weh dem, der lügt. Tieck: Novellen. Hebbel: Nibelungen, Judith. Körner: Zriny. Sudermann: Frau Sorge. Liliencron: Kriegsnovellen. Shakespeare: König Lear.

TEMATY POLSKIE.

KLASA Va.

1. (dom.) Która z uroczystości narodowych w Krakowie największe na mnie zrobiła wrażenie i dlaczego? 2. (szk.) Trudne i odpowiedzialne zadanie poety. (Na podstawie lektury szkolnej). 3. (dom.) Rozwój trzech głównych spraw w poznanych do tej chwili księgach »Pana Tadeusza«. 4. (szk.) Nieszczęścia Araba. (Na podstawie »Ojca zadżumionych«). 5. (dom.) »Kłótnia« — jako punkt zwrotny w sporze o zamek. 6. (szk.) Dzieje życia Skawińskiego. (Na podstawie noweli »Latarnik«). 7. (dom.) Stosunek papieżstwa do cesarstwa rzymskiego i średniowiecznego. 8. (szk.) Wina i pokuta Jacka Soplicy. 9. (dom.) Rozwinąć i uzasadnić czterowiersz Asnyka: »Nie pomogą próżne żale, Ból swój niebu trzeba zlecić: A samemu wciąż wytrwale Trzeba naprzód iść i — świecić!« 10. (szk.) Rejent a Cześnik. (Dwa typy dawnej szlachty).

KLASA Vb.

1. (szk.) Na pauzie. (Obrazek z życia szkolnego). 2. (dom.) Hold pruski w dziejach ojczystych i sztuce. (Matejko). 3. (szk.) Tęsknota za ojczyzną jako źródło »Pana Tadeusza« i problem noweli: »Latarnik«. 4. (dom.) Dwaj bracia Soplicowie. (Na podstawie przeczytanych dotąd ksiąg »Pana Tadeusza«). 5. (szk.) Rola ks. Robaka w »Panu Tadeuszu« i rozwój jego działalności w przeczytanych dotychczas księgach poematu. 6. (dom.) Bolesć rodzicielska w poezyi. (»Niobe« Owidyusza i »Ojciec zadżumio-

nych« Słowackiego). 7. (szk.) Jakie uczucia i wspomnienia historyczne wywołuje grą swoją na cymbałach Jankiel? 8. (szk.) a) Usprawiedliwienie tytułu »Placówka« w powieści Bolesława Prusa — albo b) Krajobraz litewski w »Panu Tadeuszu«. (Na podstawie poematu i przerobionych ustępów z wypisów). 9. (dom.) Rozwinąć i uzasadnić czterowiersz Asnyka: »Pomimo gorzkich prób, Zawsze, ach, dobrym bądź, Z miłością drugich sądz I patrz z nadzieją w grób!« 10. (szk.) Wina i kara tragiczna Makbeta.

KLASA VIa.

1. (szk.) Dzieje akademii krakowskiej w wieku XIV. i XV. 2. (dom.) Gerwazy jako sługa Horeszków. 3. (szk.) O ile Rej jest typowym pisarzem okresu Zygmuntońskiego? 4. (dom.) Życie ludzkie — podróżą. (Porównanie). 5. (szk.) Hektor jako człowiek i jako bohater. (Na podstawie greckiej lektury szkolnej). 6. (szk.) Aluzje polityczne w »Odprawie posłów« Kochanowskiego. 7. (dom.) Andrzej Kmicie w »Potopie« Sienkiewicza a Jacek Soplica w »Panu Tadeuszu«. (Charakterystyka porównawcza). 8. (szk.) Pierwiastek swojski w sielankach XVII. wieku. (Na podstawie lektury szkolnej). 9. (dom.) Charakterystyka ludu szwajcarskiego na podstawie »Wilhelma Tella« Schillera. 10. (szk.) Jakim przemianom ulegał pierwiastek klasyczny w literaturze polskiej od XVI—XVIII wieku?

KLASA VIb.

1. (szk.) Główne cechy średniowiecza w dziedzinie politycznej i umysłowej. 2. (dom.) Charakterystyka Jacka Soplicy w pierwszym okresie życia. 3. (szk.) Zajęcia i rozrywki polskiego szlachcica-ziemianina w wieku XVI. (Na podstawie lektury Reja). 4. (dom.) Kolebka a trumna. (Porównanie). 5. (szk.) Przyczyny i rozwój antagonizmu francusko-habsburskiego w I. połowie XVI. wieku. (Na podstawie nauki historii powszechnej). 6. (szk.) Przepowiednie upadku Polski w literaturze politycznej XVI. wieku. 7. (dom.) Hrabia a Pan Tadeusz. (Charakterystyka porównawcza). 8. (szk.) Niedola Nibelungów w sagach północnych. (Na podstawie lektury niemieckiej). 9. (dom.) Porównać dwa obrazy boleści ojcowskiej: w »Trenach« Kochanowskiego i w »Ojcu zadżumionych« Słowackiego. 10. (szk.). Stosunki oby-

czajowe w Polsce w XVIII. wieku na podstawie poznanych satyr Krasickiego.

KLASA VII.

1. (dom.) Natura upokarza, lecz i uszlachetnia. 2. (szk.) Cechy charakterystyczne komedyi francuskiej i polskiej w XVIII w. 3. (dom.) Teorya pseudo-klasyczna w świetle »Barbary Radziwiłłówny« Felińskiego. 4. (szk.) Mickiewicz w dobie filareckiej jako ideał młodzieńca polskiego. 5. (szk.) »Stepy akiermańskie« i »Ajudah« — jako obraz duszy poety po wyjeździe z kraju. 6. (szkol.) Rosya i Rosyanie w świetle utworów Mickiewicza. 7. (dom.) Stosunek magnatów do szlachty w dawnej Polsce. (Na podstawie »Pana Tadeusza« i »Maryi« Malczewskiego). 8. (szk.) a) Ukraina w poezyi polskiej albo b) Sędzia, Miecznik i Cześnik. (Charakterystyka porównawcza). 9. (dom.) Grecya w świetle mów Demostenesa a Polska w świetle kazań Skargi. 10. (szk.) Młodość Słowackiego w świetle poetyckiej jego autobiografii.

KLASA VIIIa.

1. (szk.) Wdzięk i polskość »Ślubów panieńskich«. 2. (dom.) Jakie cnoty, godne naśladowania, przekazała nam nasza przeszłość? 3. (szk.) Antenor z »Odprawy posłów« — jako wzór obywatela. 4. (dom.) Kordyan a Anelli. (Różnice i podobieństwa). 5. (szk.) Ból rodzicielski w »Trenach« Kochanowskiego a w »Ojcu zadżumionych« Słowackiego. 6. (szk.) Miłość wykładnikiem poezyi Krasińskiego — albo: Mefistofeles a Masynissa. (Charakterystyka porównawcza. (Do wyboru). 7. (szk.) Wina i pokuta bohaterów jako problem w poezyi i powieści polskiej. (Pan Tadeusz, Mnich, Potop). — albo: Książę Józef Poniatowski w dziejach i poezyi polskiej. (Do wyboru). 8. (dom.) Korzyści, wypływające z nauki historii i literatury ojczystej.

KLASA VIIIb.

1. (szk.) Wykazać na »Zemście« i na »Ślubach panieńskich« dodatnie i ujemne strony sztuki komedjopisarskiej Fredry. 2. (dom.) Słowacki do roku 1829 w świetle własnych wyznań w »Godzinie myśli«, »Poecie i natchnieniu« tudzież »Podróży na Wschód«. 3. (szk.) Do wyboru: a) Rozwój nowożytnych prądów umysłowych do końca XVIII. wieku. (Humanizm, początki

nauki nowożytnej, racjonalizm). b) Walka Wenedów z Lechitami, a walka Lilli z Gwinoną. (Na podstawie lektury »Lilli Wenedy« Słowackiego). 4. (dom.) »Kto zlej rzeczy początkom nie zabieży, ostatkowi nie zdoła«. (A. Maksymilian Fredro). 5. (szk.) Do wyboru: a) Jakie tematy porusza w odach swoich Horacy? b) Ofiara Anhellego. 6. (szk.) Do wyboru: a) Świat chrześcijański w »Irydyonie«. b) Znaczenie wojen tureckich i sukcesyjnych dla rozwoju monarchii habsburskiej. c) »Nie czas żałować róż, gdy płoną lasy« (Słowacki). 7. (dom.) »Śповідź Jacka« pod względem estetycznym. 8. (szk.) Do wyboru: a) Reakeya starszlaHECKA w literaturze między r. 1850 a 1863. b) Ruchy wolnościowe w XIX w. i ich znaczenie dla rozwoju Europy. (Na podstawie nauki hist. powsz.) c) »Vis consilii experts mole ruit sua«. (Horacy).

TEMATY NIEMIECKIE.

KLASA Va.

1. (dom.) Des Kaisers neue Kleider. (Eine kurze Nacherzählung des gleichnamigen Lesestückes). 2. (szk.) Das Wohltun Gellerts. (Nach dem Lesestücke: »Aus Gellerts Leben«). 3. (dom.) Das Sängerglied in der Ballade: »Der Graf von Habsburg« von Schiller. (Inhaltsangabe). 4. (szk.) Schiller in der Karlsschule. (Nach der Schullektüre). 5. (dom.) Der König und der Landmann. (Inhaltsangabe des gleichnamigen Gedichtes von Johann Gabriel Seidl). 6. (szk.) Das Puppentheater des jungen Goethe. (Nach der Schullektüre). 7. (dom.) Gedankengang des Gedichtes von Julius Mosén: »Die letzten Zehn vom vierten Regiment«. (Schullektüre). 8. (szk.) Die sibirische Eisenbahn. (Nach der Schullektüre). 9. (dom.) Eine Tigerjagd in Kolumbien. (Eine kurze Nacherzählung des gelesenen Lesestückes). 10. (szkol.) Das altgriechische Theater. (Eine Beschreibung nach der Schullektüre). 11. (dom.) Auf welche Weise wird der an Ibykus verübte Mord entdeckt? (Nach Schillers: »Die Kraniche des Ibykus«). 12. (szk.) Das römische Haus. (Eine Beschreibung nach der Schullektüre). 13. (dom.) Ein Ritt um Tod und Leben. (Eine

kurze Nacherzählung des gelesenen Lesestückes). 14. (szk.) Aus Mozarts Knabenjahren. (Nach der Schullektüre).

KLASA Vb.

1. (dom.) Der Herbst und seine Freuden. 2. (szk.) Der Friedensrichter. (Nacherzählt). 3. (dom.) Ballade — von Goethe. (Inhalt). 4. (szk.) Ein römischer Triumph. (Auf Grund der Schullektüre). 5. (dom.) Wie ich den letzten Sonntag zugebracht habe. (In Form eines Briefes an die Eltern). 6. (szk.) Das Wesen der Freundschaft. (Zu erläutern nach der Ballade Schillers: »Die Bürgschaft«). 7. (dom.) Der Schenk von Limburg. (Inhalt). 8. (szk.) Ein Leichenbegängnis in Rom. 9. (dom.) Reinekens Beichte. (Goethes: Reinecke Fuchs IV.). 10. (szk.) Der Mönch von Heisterbach. (Inhalt). 11. (szk.) König Bauer. (Nacherzählt). 12. (dom.) »Das klagende Lied« von Bechstein verglichen mit dem Gedichte von Chodźko: »Maliny«. 13. (szk.) Eine Übersetzung aus dem Polnischen.

KLASA VIa.

1. (dom.) Der Sommeraufenthalt auf dem Lande. 2. (szk.) Der Kater Hinze auf dem Schlosse Malepartus. 3. (dom.) Die Entwicklung des englischen Parlamentarismus im Mittelalter. (Auf Grund des Geschichtsunterrichtes). 4. (szk.) »Hektors Abschied« auf Grund des gleichnamigen Schillerschen Gedichtes und der griechischen Schullektüre. (II. VI.). 5. (dom.) Eine Übersetzung aus dem Polnischen. 6. (szk.) Die Demut. (Im Anschluß an die Schillersche Ballade: »Der Kampf mit dem Drachen«). 7. (dom.) Welches ist der Zweck des lyrischen Anfangs in Schillers »Wilhelm Tell«. 8. (szk.) Der schwäbische Ritter in Uhlands Ballade: »Schwäbische Kunde«. 9. (dom.) Weihnachten und Ostern. 10. (szk.) Die Versammlung auf dem Rütli. (Nach Schillers: »Wilhelm Tell«). 11. (dom.) Über die Vorteile der Fußreisen. 12. (szk.) Goethes Aufenthalt in Straßburg.

KLASA VIb.

1. (dom.) Meine diesjährigen Sommerferien. 2. (szk.) Wie Reineke Fuchs den Bären und den Kater zu Schaden bringt. 3. (dom.) Über die kulturgeschichtliche Bedeutung des Humanismus. (Auf Grund des Geschichtsunterrichtes). 4. (szk.) Cha-

rakteristik Taillefers in Uhlands gleichnamigem Gedichte. 6. (dom.) »Meint er, dem Vaterlande gelt' es gleich, ob Willkür drin, ob drin die Satzung herrsche?« (Prinz von Homburg). 6. (szk.) Eine Übersetzung aus dem Polnischen. 7. (dom.) Der Sieg über sich selbst ist der herrlichste Sieg. (Im Anschluß an Schillers Ballade: »Der Kampf mit dem Drachen«). 8. (szk.) Rolands Tod. 9. (dom.) Der Frühling, der Jugend Bild und des Greises Hoffnung. 10. (szk.) Warum kann dem Liede des Fischers in Schillers »Wilhelm Tell« nicht der Mythos vom Hylas zu Grunde liegen? 11. (dom.) Nutzen des Studiums der Naturgeschichte. 12. (szk.) Tell und Parricida.

KLASA VII.

1. (dom.) Die Treue als Grundmotiv des Nibelungenliedes. 2. (szk.) Die Entwicklung der epischen Poesie in Mittelalter. (Auf Grund der Schullektüre). 3. (dom.) Der Bauer Wojtek Malur aus Valeskas »Oberschlesische Dorfgeschichten« verglichen mit dem Bauer Ślimak aus der Novelle von Prus: »Placówka«. 4. (szk.) Bühne und Publikum zur Zeit Shakespeares. (Auf Grund der Schullektüre). 5. (dom.) Die Staatratsszene. (Schillers: »Maria Stuart«). 6. (szk.) Leicester. Charakteristik. (Maria Stuart). 7. (dom.) Das Göttliche — von Goethe. (Gedankengang). 8. (dom.) Lenore. (Inhalt). 9. (szk.) Die literarische Tätigkeit Lessings in Wolfenbüttel. 10. (szk.) Mignon. Aus »Wilhelm Meisters Lehrjahre«. (Auf Grund der Schullektüre).

KLASA VIIIa

1. (szk.) Über Rousseau. (Auf Grund der Schullektüre). 2. (dom.) Was die Glocken sagen. (Im Anschluß an Schillers: »Lied von der Glocke«). 3. (szk.) Schillers Tod und Begräbnis. (Auf Grund der Schullektüre). 4. (dom.) Das eleusische Fest. (Inhalt und Idee). 5. (szk.) Was gewährt mir der Staat? (Auf Grund des gleichnamigen Lesestückes). 6. (szk.) Die Verdienste der Romantiker. 7. (szk.) Die Kerkerszene. (Faust I.). 8. (szk.) Nikolaus Lenau. (Eine Charakteristik des Dichters auf Grund der gelesenen Gedichte und Lieder).

KLASA VIIIb.

1. (dom.) Goethes italienische Reise. (Auf Grund der Schullektüre und des Schulunterrichtes). 2. (szk.) Warum weist Iphi-

genie die Werbung des Königs Thoas zurück. (Nach Goethes: »Iphigenie auf Tauris«). 3. (dom.) Die Entwicklung der menschlichen Kultur nach Schillers: »Eleusischem Feste«. 4. (szk.) Orestes und Pylades. (Eine vergleichende Charakteristik nach dem II. Akte der »Iphigenie auf Tauris«). 5. (dom.) Das Zusammenwirken Goethes und Schillers. (Nach der Schullektüre und auf Grund des Schulunterrichtes). 6. (dom.) Charakteristik der Goetheschen Iphigenie. (Schullektüre). 7. (szk.) Die furchtbaren Bilder in Schillers »Lied von der Glocke«. (Nach der Schullektüre). 8. (szk.) Der Besuch Grillparzers in Weimar. (Nach Grillparzers Selbstbiographie).

NABYTEK TEGOROCZNY

DO KSIĘGOZBIORÓW I MUZEÓW.

A) BIBLIOTEKA.

1. Dla nauczycieli.

W roku ubiegłym wzrosła biblioteka o 114 dzieł w 284 tomach i liczy obecnie numerów 8322.

Nabyto: Balicki: Psychologia społeczna, Warszawa 1912. — Beloch: Griechische Geschichte, 2. wyd., tom I. (część 1. i 2.), Strassburg 1912 i 1913. — Biblioteka Warszawska, roczniki 1841—1843 i 1849—1866 (dla skompletowania uzyskano drogą wymiany z biblioteką Jagiellońską 82 tomy, drogą zakupną 1 tom). — Biegański: Teorya logiki, Warszawa 1912. — Bieńkowski: De speculis etruscis et cista in museo principum Czartoryski Cracoviae asservatis, Cracoviae 1912 (dar Akad. Um.).

Chłędowski: Rzym. Ludzie odrodzenia, Lwów 1912. — Tenże: Dwór w Ferrarze, wyd. 2., Lwów 1909. — Chwolson: Lehrbuch der Physik, tom IV, część 1: Die Lehre von der Elektrizität, Braunschweig 1908. — Czubek: Katalog rękopisów Akademii Umiej. w Krakowie. Dodatek I, Kraków 1912 (dar Akad. Um.).

Darwinizm a wiedza współczesna, Warszawa 1910 (wymiana z bibl. Jagiell.). — Dzierzkowski: Powieści, tomy: III, IV, VI. (dla skomplet.), Lwów 1875.

Foerster: Jugendlehre, Berlin 1912. Tenże: Wychowanie człowieka, Warszawa 1913.

Gebert i Gebertowa: Opowiadania z dziejów monarchii austriacko-węgierskiej dla klasy III. szkół średnich, Lwów 1912 (dar Tow. N. szk. w.). — Gercke und Norden: Einleitung in die Altertumswissenschaft, tom III., Leipzig u. Berlin 1912. — Ginzler: Handbuch der mathematischen und technischen Chronologie, tom I. i II., Berlin 1906 i 1911.

Hilbert: Grundlagen der Geometrie, wyd. 3., Leipzig u. Berlin 1909. — Horodyski: Bronisław Trentowski, Kraków 1913 (dar Akad. Um.). — Husserl: Logische Untersuchungen, część I. Prolegomena zur reinen Logik, Halle a. S. 1900.

Jabłonowski: Historia Rusi południowej do upadku Rzeczypospolitej polskiej, Kraków 1912 (dar Akad. Um.). — Jednodniówka Skargowska 1612—1912, Chyrów 1912 (dar R. Szk. kr.).

Kirkor — Kiedroniowa: Włościanie i ich sprawa w dobie organizacyjnej i konstytucyjnej Królestwa Polskiego, Kraków 1912 (dar Akad. Um.). — Kleiner: Zygmunt Krasiński. Dzieje myśli, 2 tomy, Lwów 1912. — Korzeniowski: Dzieła, tom III. i IV. (dla skompletowania), Warszawa 1871. — Krasiński: Pisma. Wydanie jubileuszowe (wydał Czubek), 9 tomów, Kraków 1912. — Krzemiński: Nowe szkice literackie, Warszawa 1911 (wymiana z bibl. Jagiell.) — Księga pamiątkowa ku uczczeniu 250 tej rocznicy założenia uniwersytetu lwowskiego w r. 1661, 2 tomy, Lwów 1912 (wymiana z bibl. Jagiell.). — Kulczyński: Ogólne zasady pedagogiki, Kraków 1911 (egzempl. 4).

Lewicki: Nowe szkoły w Anglii, Francji, Niemczech i Szwajcarii, Lwów 1908 (dar autora). — Tenże: Praktyczne nauczanie geografii w szkołach średnich angielskich, Sambor 1912 (dar autora). — Lindl: Cyrus, München 1903. — Livius: Römische Geschichte, übersetzt von Klaiber, 6 tomów, Stuttgart 1873 i t. d. — Lud, 14. rocznik (1908).

Łoś: Pamiętnik Janczara czyli kronika turecka Konstantego z Ostrawicy. Wydał ..., Kraków 1912 (dar Akad. Um.).

Majewski: Nauka o cywilizacji, 2 tomy, Warszawa 1908 i 1911. — Mazanowski: Historia literatury polskiej. — Molier — Żeleński: Dzieła, 6 tomów, Lwów 1912.

Nowicki: *Historia Austrii konstytucyjnej* (1860—1907). Tom I (1860—1866), Wiedeń 1912.

Passendorfer: *Słownik ortograficzny na podstawie uchwał Akad. Umiej.*, Warszawa 1911. — Paulsen: *Immanuel Kant*, 5. wyd., Stuttgart. — Pliniusz Młodszy — Naborzański: *Listy wybrane dla szkół średnich*, Lwów 1912. — *Przegląd Polski*, roczniki 1866—1878 (48 tomów, dla skompletowania). — *Przewodnik naukowy i literacki*, 1874—1876 (3 tomy, dla skompletowania).

Ralski: *Zasady rachunku różniczkowego i całkowitego dla użytku szkół średnich*, Jarosław 1911 (dar autora). — Rauchberg: *Österreichische Bürgerkunde*, 2-ie. wyd., Wien 1912. — Rehman: *Ziemie dawnej Polski, część II: Niżowa Polska*, Lwów 1904. — Reiter: *Czytania polskie dla klasy III szkół średnich*, Lwów 1912 (2 egzempl.). Reymont — *Chłopi*, t. III i IV, Warszawa 1906 i 1909. — Rudzki: *Fizyka ziemi*, Kraków 1909. — Rybarski: *Nauka o podmiocie gospodarstwa społecznego*, Kraków 1912 (dar Akad. Um.).

Sachs—Villatte: *Encyklopädisches französisch-deutsches u. deutsch-französisches Wörterbuch*, tom II., Berlin 1911. — Scheindler: *Praktische Methodik*, I tom. — Ski-biński: *Europa i Polska w dobie wojny o sukcesję austriacką w latach 1740—1745*, 2 tomy, Kraków 1913 (dar Akad. Um.). — Sofokles — *Oko*: *Edyp w Kolonie*, Lwów 1912 (dar Tow. N. szk. w.).

Tacitus: *Werke*, übersetzt von Guttmann, 2 tomy, Stuttgart 1877 i t. d. — Toulou: *Lehrbuch der Geologie*, 2 wyd., 2 części, Wien 1906. — Tretiak: *Piotr Skarga w dziejach i literaturze Unii brzeskiej*, Kraków 1912 (dar Akad. Um.). — Twardowski: *Mowy i rozprawy z okresu jego działalności w Tow. Naucz. szk. wyższ.*, Lwów 1912 (dar T. N. szk. w.).

Witkowski: *Zasady fizyki*, tom III, Warszawa 1912.

Z. L. S.: *Dzieje roku 1863*, t. IV, Kraków 1905. — Zachorowski: *Rozwój i ustrój kapitału polskich w wiekach średnich*, Kraków 1912 (dar Akad. Um.). — Zakrzewski: *Historia powszechna*, tom I—III, Kraków 1911, 1908, 1908.

Encyklopedye i wydawnictwa peryodyczne: *Archiwum Komisji Historycznej*, t. 11, Kraków 1913 (dar Akad. Um.). — *Archiwum Komisji Prawniczej*, t. 9, Kraków 1913

(dar Akad. Um.). — Encyklopedia Polska, wydawnictwo Akademii Umiejętności: Tom I. (Dział I i II): Geografia fizyczna ziem polskich i charakterystyka fizyczna ludności (Kraków 1912); Tom IV, część II (Dział V): Początki kultury słowiańskiej (Kraków 1912). — Encyklopedia Wychowawcza, t. VIII (dokończenie), Warszawa 1912, t. IX, zeszyt 1, Warszawa 1913. — Estreicher: Bibliografia Polska, T. 23 i 24, Kraków 1910 i 1912. — Grimm Jacob u. Wilhelm, Deutsches Wörterbuch, Leipzig 1912 i 1913: Bd. IV, Abt. 1, Teil 4, zesz. 1; Bd. X, Abt. 2, zesz. 8 i 9; Bd. XI, Abt. 3, zesz. 1; Bd. XII, Abt. 1, zesz. 8 i 9; Bd. XII, Abt. 2, zesz. 1; Bd. XIV, Abt. 1, zesz. 2; Bd. XIV, Abt. 2, zesz. 1. — Katalog literatury polskiej wydawany przez Komisję bibliograficzną wydziału matematyczno-przyrodniczego Akademii Umiej. w Krakowie, t. XII, zesz. 1 i 2, Kraków 1912 (dar Akad. Um.). — Materiały antropologiczno-archeologiczne i etnograficzne, t. XII, Kraków 1912 (dar Akad. Um.). — Monumenta Poloniae Vaticana, tom I i II, Crac. 1913 (dar Akad. Um.). — Pauly — Wissowa — Kroll: Realencyclopädie der classischen Wissenschaften, półtom XIV i XV, Stuttgart 1912. — Rozprawy Wydziału filologicznego Akad. Um., Serya III, t. 5 i 6, Kraków 1913 (dar Akad. Um.). — Rozprawy Wydziału historyczno-filozoficznego Akad. Um., Serya II, t. 30, Kraków 1912 (dar Akad. Um.). — Rozprawy Wydziału matematyczno-przyrodniczego Akad. Um., Serya III. Dział A. Nauki matematyczno-fizyczne, t. 12, Kraków 1912 (dar Akad. Um.). — Dtto. Serya III. Dział B. Nauki biologiczne, t. 12, Kraków 1912 (dar Akad. Um.). — Słownik języka polskiego, wydawany przez Karłowicza, Kryńskiego, Niedźwiedzkiego i Króla, tomu VI zeszyty 31 i 32, Warszawa 1912. — Sprawozdanie Komisji do badania historii sztuki w Polsce, t. VIII, zeszyt 3 i 4, Kraków 1912 (dar Akad. Um.). — Sprawozdanie Komisji Fizyograficznej Akad. Um. 1911, t. 46, Kraków 1912 (dar Akad. Um.). — Sprawozdanie c. k. Rady Szkolnej krajowej o stanie szkół średnich galicyjskich w roku szk. a) 1905/6, b) 1809/10 (dar Rad. Szk. kr.). — Światowit. Rocznik poświęcony archeologii przeddziejowej i badaniom kultury polskiej i słowiańskiej, t. III, VII i VIII (III i VII drogą kupna, VIII drogą wymiany z bibl. Jagiell.). — Thesaurus linguae latinae, tomu V zeszyt 4 i Supplementum, zeszyt 3. — Wiadomości statystyczne o sto-

sunkach krajowych, wydawane przez biuro statystyczne przy Wydziale krajowym, t. 23, zeszyt 2 i 3, Lwów 1912 (dar Wyd. kraj.). — Wielka Encyklopedia powszechna ilustrowana, t. 48 (dokończenie litery M), Warszawa 1912.

Czasopisma: A) 1) Biblioteka Warszawska. — 2) Eos. — 3) Kosmos. 4) Książka. — 5) Kwartalnik Historyczny. — 6) Lud. — 7) Pamiętnik Literacki. — 8) Przegląd filozoficzny. — 9) Przegląd Historyczny. — 10) Przegląd Polski. — 11) Przewodnik Naukowy i Literacki. — 12) Przewodnik Bibliograficzny. — 13) Rocznik Akademii Umiejętności w Krakowie (1911/12). — 14) Rocznik Krakowski (t. 15, za r. 1912). — 15) Rocznik Slawistyczny (t. 5, za r. 1912). — 16) »Rodzina i Szkoła« z dodatkiem »Wiedza i Praca«. — 17) Ruch filozoficzny. — 18) Sprawozdania z czynności i posiedzeń Akademii Umiejętności w Krakowie (1913). — 19) Świat Słowiański. — 20) Wszechświat.

B) 21) Archiv für slavische Philologie. — 22, 23 i 24) Bulletin international de l'Académie des Sciences de Cracovie: 1) Classe de philologie; classe d'histoire et de philosophie; 2) Classe des sciences mathématiques et naturelles. Série A: Sciences mathématiques, Cracovie 1913, 3) Classe des sciences mathématiques et naturelles. Série B: Sciences naturelles, Cracovie 1913 (dar Akad. Um.). — 25) Elenchus venerabilis cleri dioeceseos Cracoviensis pro anno 1913, Cracoviae 1913 (dar Konsystorza). — 26) Geographische Zeitschrift. — 27) Jahrbuch des höheren Unterrichtswesens in Österreich. — 28) Lehrproben und Lehrgänge aus der Praxis der höheren Lehranstalten. — 29) Monatshefte für Mathematik und Physik, Jhg. 1911 (dar c. k. Minist. W. i Oświaty). — 30) Naturwissenschaftliche Wochenschrift. — 31) Neue Jahrbücher für das klassische Altertum, Geschichte und deutsche Literatur und für Pädagogik. — 32) Zeitschrift für österreichische Gymnasien. — 33) Zeitschrift für pädagogische Psychologie und experimentelle Pädagogik. — 34) Zeitschrift für physikalischen und chemischen Unterricht.

2. Dla młodzieży.

a) Dział polski.

W roku 1913 zakupiono: 1. Czartoryski: Bard Polski (3 egz.). 2. Dante: Boska Komedia. 3. Feliński: Barbara Radziwiłłówna. 4. Goethe: Werter (2 egz.). 5. Gomulicki: Życie dla ojczyzny. 6. Konopnicka: Historia o krasnoludkach. 7. Kraszewski: Stara baśń. 8. Łoziński: Prawem i lewem. 9. Mayne Reid: Dolina bez wyjścia. 10. Moliere: Skąpiec (4 egz.). 11. Moliere: Mizantrop (4 egz.). 12. Moliere: Świętoszek (4 egz.). 13. Moliere: Chory z urojenia (4 egz.). 14. Prus: Faraon. 15. Przybyszewski: Reduta woli. 16. Rodziewiczówna: Dewajtis (2 egz.). 17. Rölle: Ateny wołyńskie. 18. Rydel: Zygmunt August. 19. Sienkiewicz: Quo vadis (3 egz.). Sieroszewski: Zamorski dyabeł. 21. Słowacki: Horsztyński (4 egz.). 22. Tarnowski: Krasiński. 23. Tretiak: Słowacki. 24. Verne: Tajemniczy rybak.

b) Dział niemiecki:

Zakupiono z biblioteki Tow. Naucz. Szk. Wyższ.: 1. Eichendorff: Aus dem Leben eines Taugenichts (3 egz.). 2. Goethe: Egmont (10 egz.). 3. Goethe: Götz von Berlichingen (5 egz.). 4. Grillparzer: Ahufrau: (10 egz.). 5. Grimm: Kinder- und Hausmärchen (3 egz.). 6. Hauff: Die Karawane. 7. Hebbel: Schatzkästlein des rheinischen Hausfreundes. 8. Lessing: Minna von Barnhelm (5 egz.). 9. Lessing: Emilia Galotti (5 egz.).

B) Gabinet fizyczny:

Sprawiono: 1. Pryzmat do obserwacji astronomicznych i iluminator (jako uzupełnienie do teodolitu). 2. Przerywacz elektrolityczny Wehnelta. 3. Garnitur ciężarków żelaznych (od 20 kg do 1 kg). 4. Garnitur precyzyjnych ciężarków mosiężnych (od 1000 g. w dół). 5. Dziesięć kostek (1 cm³) z różnych metali (do oznacz. cięż. gat.). 6. Modele pomp: ssącej i ssącotłoczącej, ze szkła. 7. Drobiazgi ze szkła, porcelany i chemikalia.

W darze otrzymano: 1. Normalny termometr, od B. P.

2. Przyrząd do doświadczeń Tesli, od Alfreda Kroó, ucznia kl. VIII b.

C) Gabinet historyi naturalnej:

Nabyto: 1. Łasica łaska. 2. Szczur śniady. 3. Słowik szary. 4. Jajo krokodyla i żółwia. 5. Okazy drobnych wijów i robaków. 6. Chelbia modra. 7. Dwanaście gatunków kryształicznych minerałów.

D) Gabinet geograficzno-historyczny.

W roku ubiegłym zakupiono:

a) mapy: Baldamus: Wandkarte zur Geschichte des Frankenreiches 481—911, wyd. 4. (1:1.000.000), Lipsk. — Gaebler: Wandkarte von Mittel- und Süd-Europa sowie des Mittelmeeres, wyd. 6, (1:2.000.000), Lipsk. — Kiepert: Graecia antiqua, wyd. 11, (1:500.000), Berlin 1912. — Schwabe: Germanien und Gallien zur Römerzeit, wyd. 2, (1:800.000), Lipsk. — Rothang: Monarchia austriacko-węgierska (dar p. Rittermanna).

b) atlas: Kiepert: Atlas antiquus, Berlin.

E) Gabinet rysunkowy:

Nabyto przedmioty do rysowania i malowania: Wyroby drzewne, z blachy i z żelaza, koszykarskie i ceramiczne; poszczególne modele stanowią: ławkę, półkę, skrzynię krakowską, wóz, meble, ornament kuty z żelaza, koszyki, dzbanki i zabawki jaworowskie.

CZYTELNIA UCZNIÓW.

	KLASA													Ra- zem
	2 a	2 b	3 a	3 b	4 a	4 b	5 a	5 b	6 a	6 b	7	8 a	8 b	
Liczba wypożyczonych książek polskich	230	295	213	247	227	176	246	161	178	83	126	153	272	2607
Liczba wypożyczonych książek niemieckich	—	—	—	—	22	69	66	18	15	38	3	3	49	283
Liczba uczniów, czytających książki polskie	35	36	29	30	31	33	29	23	29	15	34	30	25	379
Liczba uczniów, czytających książki niemieckie	—	—	—	—	12	31	18	7	10	10	2	2	19	111
Książki wypożyczano co tygodni.														

Ważniejsze rozporządzenia.

Rop. z dnia 17. czerwca 1912 L. 9806/IV upoważniła c. k. Rada Szk. Kraj. dyrektora zakładu na podstawie reskryptu Pana Ministra Wyznań i Oświaty z dn. 29. maja 1886 L.10253 i 28. lipca 1886 L. 11412 do uwalniania uczniów w czasie szczególnie upalnych dni od nauki szkolnej zwłaszcza w tych klasach, w których nauka szkolna ze względu na ich położenie, wystawione na silne promieniowanie słońca, staje się niemożliwą.

Rozporządzeniami z dn 26. maja 1912 L. 8689/IV i z dn. 15. kwietnia 1913 L. 14173 wezwała c. k. Rada Szk. Kraj. Dyrekcyę, aby ze względu na to, że instytucya kolonii wakacyjnych nie może objąć całej młodzieży szkolnej, potrzebującej wypoczynku i wzmocnienia na świeżem powietrzu, starała się upatrzeć dobrodziejów młodzieży między właścicielami dóbr, księżmi, zamożniejszymi a światłymi włościanami i umieścić u nich jak największą ilość młodzieży szkolnej, bacząc na to, aby młodzi koloniści znaleźli pod względem zdrowia fizycznego i moralnego jak najkorzystniejsze warunki a nawzajem by nie tylko swym gospodarzom nie sprawili kłopotu lub najmniejszej przykrości, lecz za ofiarowaną sobie gościnę umieli się odwdziżyć wzorowem pod każdym względem zachowaniem się, w danym razie i chętną pomocą w zajęciach gospodarskich, a w miarę zachodzących okoliczności choćby i stosowną pracą w polu lub ogrodzie, która dla nich będzie równocześnie zdrowem ćwiczeniem fizycznym i miłą rozrywką.

Rozp. z dnia 30. listopada 1912 L. 20439 postanowiła c. k. Rada Szk. Kraj. od 1. września 1913 znieść naukę języka ruskiego, jako przedmiotu nadobowiązkowego, udzielaną oddziałami, a na jej miejsce zaprowadzić stopniowo względnie obowiązkową naukę tego języka, jako drugiego krajowego w czterech latach nauki. Cenzura tego przedmiotu będzie miała znaczenie przy klasyfikacyi.

Rozp. z dnia 30. listopada 1913 L. 21311/IV poleciła c. k. Rada Szk. Kraj. na mocy reskryptu Pana Ministra Wyznań i Oświaty, aby zadania domowe niemieckie poprawiano i oceniano jak zadania szkolne, i zarządza co do liczby zadań:

kl. I: miesięcznie 2 zadania szkolne; kl. II: miesięcznie 2 zadania, naprzemian szkolne i domowe; kl. III, IV, V i VI. co trzy tygodnie jedno zadanie, na przemian szkolne i domowe; kl. VII i VIII: co miesiąc jedno zadanie na przemian szkolne i domowe.

Rozp. z dnia 31. grudnia 1912 L. 22341/IV przypomina c. k. Rada Szk. Kraj. gronom nauczycielskim okólniki z roku 1896 i 1907, wydane w sprawie wykonywania nadzoru na wycieczkach i bezwzględnego wykluczenia na nich używania napojów alkoholycznych.

Rozp. z dnia 31. grudnia 1912 L. 14517/IV poleca c. k. Rada Szk. Kraj. Dyrekcyom szkół średnich, aby zarówno przy wpisach głównych, jakoteż późniejszych w ciągu roku na podstawie egzaminów wstępnych i w razie przejścia uczniów z innego zakładu, nie przyjmowały ich bezwarunkowo bez przedłożenia dowodów szczepienia ospy, względnie rawakcynacyi.

Rozp. z dnia 28. stycznia 1913 L. 1026/IV zarządziła c. k. Rada Szk. Kraj., aby naukę za I. półrocze w tym roku i na przyszłość zakończono w dniu 30. stycznia a wykazy cenzur z datą 31. stycznia doręczano uczniom w dniu 31. stycznia o godzinie 8. rano. W razie gdyby na dzień 31. stycznia przypadała niedziela, należy postąpić analogicznie o jeden dzień wcześniej. W dzień 31. stycznia, tudzież 1. i 2. lutego ani nauki udzielać, ani wspólnego nabożeństwa dla uczniów odprawiać się nie będzie.

Rozp. z dnia 14. lutego 1913 L. 1245/IV zabroniła c. k. Rada Szk. Kraj., powołując się na § 2. Przepisów szkolnych, uczniom noszenia stroju skautowego przy jakichkolwiek uroczystościach i obchodach, w szkole lub poza szkołą; strój skautowy ma służyć bezwzględnie i wyłącznie tylko do właściwych ćwiczeń skautowych.

Rozp. z dnia 17. lutego 1913 L. 71/pr. zakazuje c. k. Rada Szk. Kraj. uczniom, powołując się na § 26. Przepisów szkolnych, należenia do drużyn strzeleckich »Strzelca« i t. p. jako do stowarzyszeń, zupełnie wyjętych z pod wszelkiej ingerencji Władz Szkolnych, mających odrębne regulaminy, nie oglądające się wcale na warunki życia szkolnego.

Rozp. z dnia 26. lutego 1913 L. 2845/IV zarządziła c. k. Rada Szk. Kraj., aby ze względu na to, że nauka geografii jako

przedmiotu samoistnego kończy się w kl. VI. w pierwszym półroczu, uczniowie tej klasy, którzy otrzymali za pierwsze półrocze z geografii postęp niedostateczny, zdawali w pierwszych sześciu tygodniach następnego półrocza egzamin poprawczy z tego przedmiotu. Na wypadek niepomyślnego wyniku tego egzaminu mogą nauczyciele, uczący w tej klasie, za zgodą dyrektora zezwolić na powtórzenie egzaminu w czasie egzaminów promocyjnych; warunkiem jednakże takiego pozwolenia jest dodatni postęp ucznia we wszystkich innych przedmiotach i jego dojrzałość do klasy następnej.

Rozp. z dnia 9. maja 1913 L. 7367/IV zakazała c. k. Rada Szk. Kraj. stanowczo uczniom uczęszczania nawet w towarzystwie osób starszych do t. zw. kabaretów, jak »Apollo«, »Nowości« i t. p. i poleciła Dyrekcyi zakładu, aby w razie otrzymania od c. k. Dyrekcyi Policji zawiadomienia o niestosowności jakiegoś przedstawienia kinematograficznego, zabroniła uczniom także i na te przedstawienia uczęszczać.

Sprawa fizycznego rozwoju młodzieży.

Wszyscy uczniowie pobierali obowiązkowo naukę gimnastyki po 2 godziny tygodniowo.

Na dziedzińcu szkolnym zabawiała się młodzież szkolna w gry: Turul, Lawn tennis i w piłkę nożną.

Do parku im. dr. Jordana uczęszcza młodzież od początku maja do jesieni, biorąc udział w zabawach 3 razy w tygodniu. Zgłosiło się w bieżącym roku do zabaw 296 uczniów.

W roku szk. 1912/13 odbyły się następujące wycieczki:

Data	Klasa	Liczba uczn.	Cel wycieczki	Kierownik wycieczki
1913				
19/4	IIb	40	Wola Justowska	z. n. Siemionów
30/4	III b	32	Bielany	» Patočka
7/5	IIb	35	Kopiec Kościuszki	» Siemionow
9/5	»	35	Zakrzówek (zakład księdza Gołby)	» »
12/5	»	40	Mogiła (zwiedzanie klasztoru Cystersów)	» »
15/5	IVa i IVb	60	Bielany (zwiedzanie kościoła i klasztoru)	» »
17/5	III b	35	Mydlniki (Skała Kmity)	» Patočka i Siemionow
	IIb		Niepołomice (sypanie kopca,	
19/5	i IIIa	60	zwiedz. zamku i kościoła)	» Siemionow
24/5	III b	36	Niepołomice	» Patočka
»	VII	38	Wiśnicz (zwiedz. zamku)	prof. Urbanicki
»	VIIIb	40	Krzeszowice, Rudawa	» Cholewa
»	Ib	28	Niepołomice (sypanie kopca)	z. n. Lohn
»	IIb	45	» » »	» Siemionow
»	IVb	36	Paczołtowice, Tenczynek	prof. Zachemski
»	IVa	38	Mników	prakt. Wiśniowski
»	Vb	28	Wiśnicz (zwiedz. zamku)	» Bodenstein
»	VIa	33	Lipowiec	» Romanowicz
»	IIa	45	Bielany	z. n. Janik

Nauka strzelania odbywała się również i w bieżącym roku szkolnym a brało w niej dobrowolny udział 72 uczniów klas: VII i VIII a b. Nauki tej udzielał w bieżącym roku p. Gustaw Kohmann, nadporucznik 13 pułku piech., a nadzorował uczniów przy tej nauce prof. Antoni Waśniowski do świąt Wielkanocnych a następnie rzecz. naucz. Bronisław Piątkiewicz. Wskutek odwołania z końcem listopada 1912 oficera kierującego nauką, prowadził prof. Waśniowski naukę teoretyczną aż do podjęcia jej na nowo z początkiem kwietnia 1913 przez p. nadporucznika Kohmanna. Program nauki obejmował zrazu zapoznanie uczniów z teorią strzelania i kartologii, z wiosną strzelali uczniowie w każdą sobotę ostrymi nabojami na strzelnicy wojskowej w Woli Justowskiej.

W bieżącym roku szkolnym zawiązała się w obrębie zał. drużyna skautowa. Kierownikiem jej jest rzecz. naucz. Bronisław Piątkiewicz. Drużyna, składająca się z 80-ciu uczniów, odbywała częste ćwiczenia pod kierunkiem swego kierownika i urządziła wycieczki nawet dalsze.

Na ślizgawkę uczęszczali uczniowie częścią do parku Krakowskiego, częścią do »Sokoła« albo na staw wojskowy na Błoniach. Kąpieli używali w stawie parku Krakowskiego i na Wiśle.

Na koloniach wakacyjnych w Porębie Wielkiej było w r. 1912 6 naszych uczniów.

W warsztatach dla uczniów szkół średnich, założonych przez ś. p. dra Jordana, ćwiczyło się w pracy ręcznej pod kierunkiem p. Teofila Orszulskiego 10 uczniów z klasy Va, VIa i VII.

ORKIESTRA GIMNAZYALNA.

Nauka muzyki odbywała się od początku roku szkolnego do końca grudnia 1912. Do orkiestry należało 24. uczniów. Kuratorem był prof. Zachemski, nauki udzielał p. Triszka. Ćwiczenia odbywały się codziennie, próby raz w tygodniu. Dla braku potrzebnych funduszków została nauka z końcem grudnia 1912 przerwana. W miesiącu maju 1913 podjęto na nowo ćwiczenia i próby staraniem klasy VII. a próbami kierował Izydor Kraus, uczeń klasy VII.

Nadobowiązkowa praca umysłowa uczniów i zajęcia w czytelnich i kółkach.

Czytelnia uczniów otwarta była od początku roku szkolnego do końca lutego 1913, z początku codziennie a później z powodu mniejszej frekwencji w poniedziałki, środy i soboty. Do czytelnicy uczęszczali uczniowie od kl. V—VIII. Kuratorem czytelnicy był dyrektor Dr. Leon Kulczyński. Do zarządu czytelnicy należało po dwóch delegatów z każdej klasy. Obowiązki prezesa sprawował uczeń kl. VIIIa A. Gałuszkiewicz. Przeciętna frekwencja dzienna wynosiła 15 uczniów. Prenumerowano następujące czasopisma: 1) Tygodnik ilustrowany, 2) Świat (tyg. ilustr.), 3) Skaut (dwutygodnik), 4) Książka, 5) Wszechświat, 6) Krytyka, 7) Biblioteka warszawska, 8) Sfinks, 9) Świat

słowiański, 10) Lud, 11) Poradnik językowy, 12) Znicz, 13) Przewodnik T. S. L., 14) Kwartalnik historyczny, 15) Przegląd literacki. Referatów i wykładów w tym roku nie było, młodzież bowiem więcej oddawała się ćwiczeniom fizycznym na wolnym powietrzu jak: skaut i t. p.

Z. n. Włodzimierz Siemionow założył w 5 niższych klasach biblioteczki klasowe, utrzymywane i administrowane przez uczniów danej klasy pod nadzorem nauczyciela. Zakupywano książki jak: »Zasady przyzwoitego zachowania«, »Mój system Müllera«, »Vade mecum Skauta«, »Co i jak czytać?«, Wagnera »Młodzież«, Górki »O zdobyciu majątku«, Sienkiewicza »W pustyni i puszcy«, Amicis'a »Serce« i t. p. Instytucja tych bibliotek klasowych przyjęła się znakomicie.

W bieżącym roku szkolnym stworzył rzecz. naucz. Bronisław Piątkiewicz »Kurs geometryi wykreslnej« i kierował nim. Na kurs ten uczęszczało 20 uczniów z klas: VII i VIIIa+b.

POMOC KOLEŻEŃSKA UCZNIÓW.

Zostało gotówki z r. 1911/12	469 K. 29 h
Nadwyżka z rachunku księgarni	13 » 68 »
Uczniowie przy wpisach i w ciągu roku.	228 » 35 »
Za wypożyczone książki od uczniów	199 » 6 »
Ks. Dr. Rospond od N. N.	20 » — »
JP. Prof. Śnieżek	3 » — »
Razem . . .	933 K. 38 h.

Z tego wydano:

Na ubranie uczniom VIIIb, VII, VIa i Va . . .	75 K. — h
Na życie, opł. szk., mieszkanie itd. uczniom VIIIb, VII, Va	92 » 50 »
Za książki różne	51 » 40 »
Księgarni Krzyżanowskiego za książki	394 » 64 »
Razem	613 K. 54 h.

Pozostaje na rok 1913/14 (933-38—613-54) = 319 K. 84 h.

Z biblioteki »Pomocy koleżeńskiej« korzystało 291 uczniów. Liczba wypożyczonych książek szkolnych wynosiła 1804. Ogólna ilość książek szkolnych, znajdujących się w bibliotece »Pomocy koleżeńskiej« wynosi 2473. Nowych książek zakupiono 135. Wyszło z użycia 120 książek.

Fudakowski Józef, były uczeń tutejszy, złożył w podarunku 6 książek szkolnych.

Rachunek orkiestry gimnazjalnej.

Dochód:

Zostało gotówki z r. 1911/12	66 K. 33 h.
Uczniowie przy wpisach złożyli	72 » — »
Ze składek na pogrzeb ś. p. Wikłacza zostało	10 » 07 »
W ciągu roku złożyli uczniowie	80 » 44 »
N. N. złożył	200 » — »
Profesorowie	15 » 50 »
JWP. Borowski	10 » — »
Z funduszu zabaw przeznaczono	150 » — »
Razem	604 K. 34 h.

Wydano:

Splacono dług za naukę w r. 1911/12	90 K. — h.
Na instrumenty, nuty, naprawy	159 » 34 »
Na naukę przez cały rok	355 » — »
Razem	604 » 34 »

Zostaje do pokrycia na rok 1913/14 za naprawę instrumentów 48 K. 42 h.

STATYSTYKA ZAKŁADU.

K L A S A																	Razem
I.		II.		III.		IV.		V.		VI.		VII.		VIII.			
a	b	a	b	a	b	a	b	a	b	a	b	a	b	a	b		
I. Liczba uczniów.																	
Przy końcu roku szk. 1912																	
47	50	45	42	41	40	35	43	42	40	47	—	42	44	41	39	638	
41	37	55	58	44	44	41	44	31	34	44	43	51	—	43	44	655	
7	1	1	1	2	—	3	2	3	—	2	1	—	—	1	1	27	
W ciągu roku wstąpiło																	
Razem przyjęto ucz. publ. i przyw.																	
48	38	56	59	47	44	44	46	34	34	46	44	53	—	44	45	682	
Między nimi:																	
I. Obcych: a) z promocyą																	
5	1	5	—	4	3	5	2	6	1	6	5	1	—	—	—	44	
1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	
b) po przerwie																	
2	1	1	—	1	1	—	1	—	1	—	2	—	—	—	—	10	
c) repetytów																	
34	29	48	53	40	40	36	41	27	31	40	35	49	—	43	43	589	
b) po przerwie																	
4	2	2	2	1	—	—	1	—	1	—	1	—	—	—	—	11	
c) repetytów																	
2	4	2	4	1	—	3	1	1	1	—	1	3	—	1	2	26	
W ciągu roku wystąpiło																	
13	7	5	9	8	5	1	5	3	3	8	9	2	—	1	2	81	
Liczba uczn. z końcem r. 1913																	
35	31	51	50	39	39	43	41	31	31	38	35	51	—	43	43	601	
Między tymi było:																	
a) publicznych																	
33	30	50	49	36	39	41	41	31	31	37	35	46	—	41	42	582	
b) prywatnych																	
2	1	1	1	3	—	2	—	—	—	1	—	5	—	2	1	19	
2. Według miejsca urodz.																	
I. Monarchia austro-węg.																	
1. Miasto Kraków																	
14	10	24	20	15	16	15	16	12	17	10	16	16	—	17	14	232	
1	2	6	6	6	4	3	4	3	5	5	5	1	—	7	5	61	
2. W. Ks. Krakowskie																	
16	16	18	19	12	14	19	17	13	6	20	17	26	—	15	21	249	
3. Galicya																	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
4. Bukowina																	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
5. Austria Dolna																	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
6. Czechy																	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
7. Bośnia																	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
8. Węgry																	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
9. Sławonia																	
—	—	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	2	
10. Śląsk austriacki																	
II. Ces. niemieckie.																	
W. Ks. Poznańskie																	
—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1	4	
Śląsk pruski																	
—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	3	
Prusy Zachodnie																	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	

III. Ces. rosyjskie.

1. Król. Polskie	2	—	2	1	2	3	2	3	2	2	1	1	—	—	—	2	23
2. Litwa	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
3. Ukraina	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
4. Wołyn	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
5. Podole	—	—	—	—	—	2	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4
Razem	33	30	50	49	36	39	41	41	31	31	37	35	46	41	42	42	582
3. Wedł. języka ojczyst. było:																	
Mówiących po polsku	83	30	50	47	36	39	41	41	31	31	37	34	46	41	42	—	579
po rusku	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	2
po niemiecku	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Razem	83	30	50	49	36	39	41	41	31	31	37	35	46	41	42	42	582
4. Według wyzn. rel. było:																	
Wyznania rzym.-katolick.	27	25	39	37	29	25	33	28	26	19	33	19	41	32	32	—	445
grecko-katolick.	1	1	—	2	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5
ewangelickiego	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
mołozosowego	5	4	11	10	7	14	7	13	5	12	4	16	5	9	10	—	132
Razem	33	30	50	49	36	39	41	41	31	31	37	35	46	41	42	42	582

5. Wiek uczniów.

Lat 11 miało	16	12	—	8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	28
» 12 »	7	11	—	13	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	39
» 13 »	7	6	28	16	8	10	10	8	—	—	—	—	—	—	—	—	75
» 14 »	2	1	5	11	16	16	10	15	—	—	—	—	—	—	—	—	69
» 15 »	—	—	8	5	11	10	11	10	3	9	5	6	—	—	—	—	62
» 16 »	—	—	1	1	1	10	9	10	10	10	17	15	6	—	—	—	60
» 17 »	—	—	—	3	3	1	4	3	10	4	17	6	15	16	12	12	67
» 18 »	—	—	—	—	1	2	7	4	1	4	4	6	14	7	10	10	49
» 19 »	—	—	—	—	—	2	—	1	1	2	2	1	5	1	4	4	28
» 20 »	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2	1	3	3	1	4	3	9
» 21 »	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	1	—	—	—	5
» 22 »	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
» 23 »	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» 24 »	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» 25 »	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» 26 »	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Razem	33	30	50	49	36	39	41	41	31	31	37	35	46	41	42	42	582

[illegible]

8. Klasifikacija.

a) Z końcem r. szk. 1913:

Chlubnie uzdolnionych
 Uzdolnionych na ogół
 Nieuzdolnionych
 Do egz. poprawcz. przeznacz.
 Do egz. uzupełn. przeznacz.
 Nadzwyczajnych

Dzienn.

b) Odnosnie do r. szk. 1912:

Do egz. popr. przypuszcz.	
Egzamin poprawczy złożyło	
Egzaminu popr. nie złożyło	
Egzamin uzupełniający złożyło	
Egzaminu uzupełn. nie złożyło	
c) Ostateczny wynik	
klasyfikacyi za r. 1912:	
Chłubnie uzdolnionych	
Uzdolnionych	
Uzdolnionych na ogół	
Nieuzdolnionych	
Nieegzaminowanych	
Nadzwyczajnych	

c) Ostateczny wynik klasyfikacyi za r. 1912

Chlubnie uzdolnionych
Uzdolnionych
Uzdolnionych na ogół
Nieuzdolnionych
Nieegaminowanych
Nadzwyczajnych

9. Opłata szkolna.

a) Placiło całe szkolne:

	w I. półroczu	
	w II. półroczu	
b)	Od całego szk. było uwoln.:	
	w I. półroczu	
	w II. półroczu	
c)	Oplaty szkolna wynosiła:	
	w I. półroczu K.	
	w II. półroczu K.	
	Razem K.	
d)	Taksy wstęp. wynoszą K.	
e)	Datk. na zbiory nauk. K.	
f)	Za duplikaty K.	
	Razem K.	

10. Przedmioty nadobowiązk.

a) Dzieje kraju rodz.
b) Rysunki
c) Spiew
d) Język francuski
e) Język ruski (wzgl. obow.)

KRONIKA ZAKŁADU.

Rok szkolny 1912/13 rozpoczęto uroczystem nabożeństwem w dniu 3. września 1912.

Wpisy uczniów do kl. I. odbyły się dnia 27. czerwca 1912 i 31. sierpnia 1912 a egzamina wstępne dnia 30. czerwca i 1. września 1912.

Wpisy uczniów do kl. II—VIII. odbyły się dnia 31. sierpnia 1912.

W roku szkolnym 1912/13 było 8 klas w 15 oddziałach; wszystkie klasy umieszczone były w budynku głównym.

Dnia 9. września 1912 jako w rocznicę śmierci ś. p. Cesarzowej Elżbiety, odbyło się żałobne nabożeństwo za spokój Jej duszy.

Dnia 27. września 1912 odbyło się jako w trzechsetną rocznicę zgonu ks. Piotra Skargi nabożeństwo w kaplicy gimnazjalnej, poczem odbył się uroczysty poranek, na którym przemawiał prof. Wiśniowski; uczeń kl. VII. Andrzej Czerwiński wygłosił część 8. kazania sejmowego Skargi; po poranku wzięła młodzież udział w ogólnym pochodzie.

Dnia 4. października 1912 obchodził zakład imieniny Najjaśniejszego Pana uroczystem nabożeństwem.

Dnia 20. listopada 1912 obchodził zakład uroczystym porankiem 25-letni jubileusz pracy dyrektorskiej w gimnazjum św. Anny dyrektora Dra Leona Kulczyńskiego.

Dnia 30. listopada 1912 odbył się w zakładzie uroczysty wieczorek Mickiewiczowski.

Dnia 16. grudnia 1912 odbyło się przed nauką nabożeństwo pamiątkowe z okazji jubileuszu setnej rocznicy urodzin Józefa Ignacego Kraszewskiego.

Dnia 22. stycznia 1913 obchodzono 50 letnią rocznicę powstania styczniowego nabożeństwem w kaplicy zakładu; w dniu tym przemawiał prof. Dr. Stanisław Kozłowski do zgromadzonych uczniów na temat powstania styczniowego. Dzień ten był wolny od nauki szkolnej.

Dnia 8. marca zwiedził zakład JWPan wiceprezydent Dr. Ignacy Dembowski i przysłuchiwał się nauce języka łacińskiego w kl. VIIIb, języka niemieckiego w kl. VII i języka polskiego w kl. VIa.

Dnia 11. i 12. marca 1913 lustrował zakład JWPan Radca Dworu Emanuel Dworski, c. k. Inspektor szkół średnich.

Dnia 25. kwietnia 1913 przysłuchiwał się nauce religii w kl. VII, VIa, IIIb ks. kanonik Dr. Podwin w charakterze komisarza ksiązęco-biskupiego.

Dnia 3. maja 1913 jako w rocznicę Konstytucji Trzeciego Maja wzięła młodzież zakładu udział w pamiątkowym nabożeństwie i w pochodzie na Wawel.

Rozdanie świadectw abiturientom oddziału A odbyło się dnia 22 czerwca, abiturientom oddziału B dnia 27 czerwca 1913.

Dnia 28. czerwca odprawiono żałobne nabożeństwo za spokój duszy ś. p. Cesarza Ferdynanda.

W ciągu roku szkolnego przystępowała młodzież trzy razy do św. Sakramentu Pokuty i Komunii. Rekolekcyje Wielkanocne odbyły się dnia 18, 19 i 20 lutego 1913.

W roku 1912/13 umarli: Adolf Podkowiński, uczeń klasy VIIIb, dnia 5. lutego 1913 i Ludwik Wojciechowski, uczeń kl. IIIb, dnia 4 maja 1913. Dnia 23. października 1912 zmarł tutejszy Franciszek Kutuba. R. i. p.

Rok szkolny 1912/13 zakończono 29. czerwca 1913 uroczystem nabożeństwem dziękczynnem i rozdaniem uczniom świadectw rocznych.

Wynik egzaminu dojrzałości.

A) TERMIN JESIENNY 1912.

Egzamin piśmienny odbywał się w dniach od 10—13. września 1912 włącznie.

Tematy zadań: a) Zadanie polskie. Dla oddz. I. — do wyboru: 1. Zasługi Kraszewskiego w piśmiennictwie polskim. 2. Najważniejsze błędy w ustroju naszym politycznym oraz walka z nimi. 3. Znaczenie dróg wodnych w ogólności a zwłaszcza dla naszego kraju. Dla oddz. II. — do wyboru: 1. Nieśmiertelne zasługi romantyzmu w literaturze powszechnej i polskiej. 2. Miecz i Słowo. (Żółkiewski i Skarga). Najwspanialsze dowody duchowego piękna narodu za czasów niepodległości. 3. Sposoby wyrażania i budzenia uczuć przez poezję, muzykę i malarstwo.

b) Zadanie łacińsko-polskie dla oddz. I. i II.: Livius ks. XXX. rozdz. XI.IV. 6.

c) Zadanie greckie dla I. i II. oddz.: Herodot ks. I. cap. 108.

Egzamin ustny odbywał się od 23—28. września 1912 września pod przewodnictwem dyrektora zakładu Dr. Leona Kulczyńskiego.

Zgłosiło się do egzaminu uczniów publicznych .	3
» » » » » prywatnych .	3
» » » » » externistów	16
» » » » » externistek	16

Razem 38

	ucz. pnbl.	ucz. pryw.	ekster- nistów	ekster- nistek	Razem
Świadectwo dojrzałości z odznacze- niem otrzymało	—	—	1	3	4
jednogłośnie	2	—	3	5	10
większością głosów	1	2	2	2	7
Razem	3	2	6	10	21
Reprobowano:					
na pół roku	—	1	8	2	11
na rok	—	—	2	2	4
na czas nieograniczony	—	—	—	2	2
Razem	—	1	10	6	17

Egzamin dojrzałości złożyli *).

L.p.	NAZWISKO I IMIĘ	U r o d z e n i a		zdawał(a) w cha- akterze	Przyszły zawód
		data	miejsce		
1.	Bauówna Scheindel	5/11 1889	w Siedliskach w Galicyi	ekstern.	medyc.
2.	Berthold Maryan Wojciech	23/8 1891	w Krakowie	pryw.	ak. handl.
3.	Bochnerówna Helena	22/5 1889	w Miechowie w Król. Pol.	ekstern.	filozofia
4.	Borowska Helena	27/2 1891	w Jaropowcach na Ukrainie	»	filozofia
5.	Dominik Józef	10/3 1894	w Dobczycach w Galicyi	»	prawo
6.	Gałkówna Helena Marcelina	27/9 1892	w Krakowie	»	filozofia
7.	Glemma Joanna	21/8 1890	w Culmsee w Pr. Zachodnich	»	filozofia
8.	Jarzębiński Artur Antoni Wład.	29/3 1893	w Dębicy w Ga- licyi	publ.	prawo
9.	Kosińska Emilia	14/3 1890	w Radomiu w Kr. Polskiem	ekstern.	chemia

*) Tłuściejszy druk oznacza świad. dojrz. z odznaczeniem.

L.p.	NAZWISKO I IMIĘ	U r o d z e n i e		zdawał w cha- rakterze	przyszły zawód
		data	miejsce		
10.	Kot Antoni	10/11 1889	w Trąbkach w Ga- licyi	publ.	prawo
11.	Krasowski Wolf	14/3 1892	w Głównie w Kr. Polskiem	ekstern.	medyc.
12.	Lubieński Michał Łu- cyan	29/8 1894	w Ostrowcach w Król. Pol.	»	prawo
13.	Małachowska Janina	8/1 1889	w Łodzi w Król. Polskiem	»	filozofia
14.	Mydlarz Maciej	8/7 1892	w Inwaldzie w Ga- licyi	publ.	teologia
15.	Nussenblattówna Rei- sel	8/1 1889	w Łodzi w Król. Polskiem	ekstern.	filozofia
16.	Olschowka Tomasz Stefan	19/12 1886	w Zawodzie na Górnym Śląsku	»	teologia
17.	Olszewski Win- centy	12/1 1884	w Stanisławowie w Galicji	»	filozofia
18.	d'Osten-Ostachie- wicz Zofia M. K.	4/11 1889	w La Rivière Sa- lee na Martynice	»	filozofia
19.	Putek Józef Alojzy	4/7 1892	w Wadowicach w Galicji	pryw.	prawo
20.	Stadtfeld Berl	20/1 1889	w Trzcianie w Ga- licji	ekstern.	filozofia
21.	Woroszőwna Marya Michalina	29/9 1888	w Bieczu w Ga- licji	»	filozofia

B) TERMIN LUTOWY 1913.

Egzamin piśmienny odbywał się w dniach od 3.—7. lutego 1913 włącznie.

Tematy zadań: a) Zadanie polskie: do wyboru: 1. Wpływ wielkich geniuszów świata na poezję naszych trzech wieszczów. 2. Książę Józef Poniatowski i jego rola w kampanii napoleońskiej. 3. Wynalazki ostatniego wieku na usługach przemysłu i handlu.

Zadanie łacińsko-polskie: Livius XXX. cap. IX.

Zadanie greckie: Homer, Odys. ks. IV. wiersz. 306—331.

Egzamin ustny odbywał się w dniach od 10.—11. lutego włącznie pod przewodnictwem dyrektora zakładu Dr. Leona Kuleżyńskiego.

Zgłosiło się do egzaminu uczniów publicznych . . . 1

» prywatnych . . . 1

eksternistów 9

eksternistek 2

Razem 13

	uczn. publ.	uczn. pryw.	ekster- nistów	ekster- nistek	Razem
Świadectwo dojrzałości jednogłośnie otrzymało	—	—	2	2	4
większością głosów	1	1	4	—	6
Razem	1	1	6	2	10

Reprobowano na czas nieograniczony 3 eksternistów.

Egzamin dojrzałości złożyli:

L. p.	NAZWISKO I IMIĘ	U r o d z e n i a		zdawał(a) w cha- rakterze	przyszły zawód
		data	miejsce		
1.	Augenblick Edward	4/6 1893	w Krakowie	ekstern.	prawo
2.	Blicharska z Ukiel- skich Marya Eug.	6/9 1890	w Łowiczu w Kr. Polskiem	»	medyc.
3.	Friedmann Zygm.	24/4 1893	w Krakowie	»	prawo
4.	Gottlieb Gabryel	16/9 1893	»	pryw.	medyc.
5.	Grauerówna Ryfke	16/10 1891	w Rzeszowie	ekstern.	medyc.
6.	Kania Franciszek Karol	28/10 1893	w Babicach w Ga- licyi	»	agronom.
7.	Leś Stanisław	22/9 1892	w Jadownikach w Galicyi	»	prawo
8.	Matter Eugeniusz	5/7 1893	w Libiążu Małym w W. Ks. Kr.	publ.	prawo
9.	Müller Chaim Fei- wel	15/8 1890	w Bochni	ekstern.	ak. eksp.
10.	Wais Władysław Franciszek	20/4 1890	w Tarnowie	»	agronom.

C) TERMIN LETNI 1913.

Pisemny egzamin dojrzałości odbywał się w dniach 23, 26, 27 i 28 maja 1913. Tematy zadań: a) Zadanie polskie. Dla oddz. I. do wyboru: 1) Ogólno-ludzkie problemy w poezyi polskiej. 2) Polityczno-społeczny ustrój państwa polskiego, jego wady i skutki, jakie za sobą pociągnął. 3) Znaczenie ćwiczeń fizycznych dla zdrowia ciała i ducha narodów. (Z historycznym poglądem na ich rozwój od czasów helleńskich). Dla oddz. II.

do wyboru: 1) Geneza i rozwój mesyanizmu polskiego w poezyi 19. wieku. 2) Rozwój konstytucyi austriackiej na tle dziejów Europy w połowie 19. wieku. 3) »Trojaka do zguby droga: ciekawość, łakomstwo, trwoga« (Mickiewicz). b) Zadanie łacińskie: Dla oddz. I. Tacitus, Historiae, ks. IV. rozdz. 81. Dla oddz. II: Tacitus, Annales. IV. 34. 35. (w skróceniu). c) Zadanie greckie: dla oddz. I. i II. Platon, Fedon, rozdz. LXIV.

Egzamin ustny odbył się w dniach od 13. do 19. czerwca 1913. włącznie pod przewodnictwem dyrektora zakładu Dra Leona Kulczyńskiego, zaś od 20. do 26. czerwca 1913. pod przewodnictwem dyrektora c. k. gimnazjum św. Jacka w Krakowie p. Stanisława Bednarskiego.

Zgłosiło się do egzaminu ustnego: uczniów publicznych . .	82
» prywatnych . .	2
eksternistów	2
eksternistek	6
Razem	92

	uczni. publ.	uczni. prywat.	ekster- nistów	ekster- nistek	Razem
Otrzymało:					
Świadectwo dojrzałości z odznaczen.	23	2	—	—	25
» » jednogłośnie	44	—	—	1	45
» » większością głosów	11	—	1	—	12
Razem . . .	78	2	1	1	82
Reprobowano:					
na pół roku	2	—	—	2	4
na rok	1	—	—	1	2
na czas nieograniczony . . .	1	—	1	1	3
odstąpiło od egzaminu	—	—	—	1	1
Razem . . .	4	—	1	5	10

Egzamin dojrzałości złożyli:

L. p.	Nazwisko i imię	U r o d z e n i a		Zdawał w chara- kterze	Przyszły zawód
		data	miejsce		
Oddział I.					
1	Chrzanowski Ign. Bernard	20 ^o / ₅ 1895	Kraków	publ. ucz.	medyczn.
2	Cyps Aleks. Rosa Bolesław	24 ^o / ₇ 1894	Kraków	»	filozofia (hum.)
3	Czerska Marya Olimpia	26 ^o / ₈ 1887	Husiatyn	ekster.	zawód aptekar.
4	Ćwiertnia Józef Klemens	4 ^o / ₂ 1894	Sucha Galicya	ucz. publ.	medyczn.
5	Depowski Stanisław	29 ^o / ₇ 1893	Bobowa Galicya	»	filozofia (hum.)
6	Färber Józef	5 ^o / ₁₀ 1895	Kraków	»	chemia
7	Gacek Feliks	25 ^o / ₁₀ 1893	Wola Filipowska W. Ks. Krakow.	»	medyczn.
8	Gałuszkiewicz Adam Karol	2 ^o / ₁ 1895	Półwie Zwierz.	»	filoz.(hm.)
9	Gąsiorowski Witold Jan	11 ^o / ₇ 1894	Kraków	»	»
10	Horn Salomon	24 ^o / ₁₀ 1894	»	pryw.	medyczn.
11	Jaworski Jan	12 ^o / ₁ 1893	Chałupki W. Ks. Krakow.	ucz. publ.	filozofia (hum.)
12	Keh Adolf Henryk	15 ^o / ₁ 1895	Kraków	»	medyc.
13	Kobylecki Władysł. Stan.	8 ^o / ₅ 1890	Czerwony Prądnik W. Ks. Krak.	»	akademia handl.
14	Koczorowski Jan Tadeusz	16 ^o / ₅ 1895	Bydgoszcz W. Ks. Pozn.	»	politechn.
15	Krawczyński Zdzisł. Karol	27 ^o / ₁₀ 1893	Muszyna, Galicya	»	filoz. (h)
16	Krieger Dawid	30 ^o / ₄ 1890	Grybów	»	medyc.
17	Langie Stanisław Antoni Lucyan	6 ^o / ₅ 1895	Kraków	»	filoz. (h.)
18	Liebeskind Adolf	12 ^o / ₅ 1895	»	»	prawo
19	Lipiński Edward Tadeusz	1 ^o / ₁₀ 1886	»	»	teologia
20	Lustbader Karol Henryk	7 ^o / ₁₀ 1894	»	»	prawo
21	Łomzik Jan	14 ^o / ₄ 1894	Jaworzno	»	ak. handl.
22	Maik Piotr	27 ^o / ₁ 1891	Krzecin, Galicya	»	teologia
23	Mazurkiewicz Ferd. Franc.	6 ^o / ₁ 1892	Wieliczka	»	ak. handl.
24	Miziński Stefan Fr. Rajm.	31 ^o / ₈ 1893	Kraków	»	chemia
25	Münzer Izak Wolf	23 ^o / ₉ 1894	Krzeszowice	»	filozofia (hum.)
26	Pajdak Julian	5 ^o / ₃ 1891	Biskupice	»	»
27	Patočka Jarosław Wincenty	29 ^o / ₁₀ 1894	Kraków	»	»
28	Piotrowski Roman Józef	21 ^o / ₁ 1895	Nowy Targ	»	politechn.
29	Pogoda Ludwik Piotr	21 ^o / ₁₁ 1894	Pogorzyce W. Ks. K.	»	teologia
30	Romek Andrzej Stanisław	28 ^o / ₁₁ 1893	Chorowice Galic.	»	»
31	Saloni Bronisław	14 ^o / ₃ 1893	Kolbuszowa	»	politechn.
32	Schermant Ludwik	9 ^o / ₁₀ 1895	Kraków	»	prawo
33	Skrzyniarz Witold Mieczysl.	9 ^o / ₁₀ 1893	»	»	filoz. (h.)
34	Smolarski Władysław	6 ^o / ₁ 1895	Banjaluka Bośnia	»	akad. las.
35	Soltysik Stan. Jan	11 ^o / ₁₁ 1893	Rajcza	»	»
36	Stecki Tad. Eug. Jan	12 ^o / ₅ 1895	Zawada	»	medyc.
37	Thieberg Henryk	27 ^o / ₃ 1894	Babice	»	»
38	Tomera Józef	3 ^o / ₁ 1893	Wierzbanowa Gal.	»	teologia
39	Uziembło Ant. Ad. Onufry	12 ^o / ₆ 1895	Kraków	»	politechn.
40	Werner Józef	26 ^o / ₃ 1895	Maków	»	prawo
41	Wójcik Józef Erazm	11 ^o / ₃ 1895	Kraków	»	akad. gór.

L. p. Nazwisko i imię		U r o d z e n i a		Zdawał w chara- kterze	Przyszły zawód
		data	miejsce		
Oddział II.					
42	Bazarnik Ignacy	26 ⁸ / ₇ 1893	Gwoździec	ucz. publ.	filoz. (h.)
43	Bober Roman Maryan	8 ⁸ / ₈ 1891	Jasło	»	ak. wojs.
44	Bornstein Izrael Schlome	13 ¹³ / ₁₂ 1893	Podgórze	»	medyc.
45	Dukatenzeiler Artur	11 ¹¹ / ₁ 1895	Sambor	»	prawo
46	Duszyk Adam	15 ¹⁵ / ₁₂ 1891	Morawica	»	teologia
47	Dziewoński Stan. Ignacy	30 ³⁰ / ₁ 1894	Sieraków	»	prawo
48	Edelman Samuel	10 ¹⁰ / ₁₀ 1891	Działoszyce Król. Pol.	»	medyc.
49	Foral Ernest	30 ³⁰ / ₁₁ 1895	Kraków	»	prawo
50	Fuczek Stanisław	22 ²² / ₁₂ 1893	Przeciszów	»	teologia
51	Gasiński Czesław	11 ¹¹ / ₁₁ 1891	Brody	»	akadem. handl.
52	Gawłowski Roman Kazim.	3 ³ / ₂ 1895	Kraków	»	teologia
53	Gasiewicz Maryan	2 ² / ₁₁ 1895	Stryj	»	politechn.
54	Greisman Wolf	30 ³⁰ / ₃ 1890	Rozwadow	»	medyc.
55	Kisielewski Adam Antoni	17 ¹⁷ / ₁ 1894	Skala	»	stud. rol.
56	Kliśko Franc. Wojciech	28 ²⁸ / ₁₂ 1893	Zwierzyniec	»	filozofia
57	Kornaś Stan. Baltazar	6 ⁶ / ₁ 1895	Kraków	»	akademia handl.
58	Kozłowski Tadeusz Antoni	13 ¹³ / ₁₂ 1892	»	»	»
59	Kroó Karol Alfred	1 ¹ / ₆ 1895	»	»	politechn.
60	Kumelowski Jan	27 ²⁷ / ₅ 1892	Czatkowice	»	medyc.
61	Lachowicz Michał Adam	11 ¹¹ / ₅ 1895	Kraków	»	filoz. (h.)
62	Laszczak Tadeusz Eugen.	10 ¹⁰ / ₇ 1893	Biała	»	akademia wojsk.
63	Maciejczyk Stan. Władysł.	30 ³⁰ / ₄ 1890	Kęty	»	zaw.prak.
64	Makuch Gustaw Jan	21 ²¹ / ₆ 1893	Kraków	»	akad. wojsk.
65	Mitana Tadeusz	14 ¹⁴ / ₅ 1894	Myślenice	»	filoz. (h.)
66	Nazimek Józef Hieronim	30 ³⁰ / ₈ 1894	Zawada	»	prawo
67	Neiger Maurycy	17 ¹⁷ / ₃ 1895	Kraków	»	medyc.
68	Römer Tadeusz Ludwik Wiktor	18 ¹⁸ / ₁₂ 1894	Antonosz	pryw.	agron.
69	Schramm Tadeusz Stanisł.	12 ¹² / ₁₀ 1892	Kraków	ucz. publ.	akademia roln.
70	Söhnle Maryan	12 ¹² / ₈ 1894	Myślenice	»	akademia orient.
71	Sperling Henryk	4 ⁴ / ₅ 1894	Kraków	»	akademia eksport.
72	Spitz Abraham Jakób	10 ¹⁰ / ₉ 1893	Bolechów	»	medyc.
73	Suski Adam St. Ignacy	2 ² / ₁₁ 1893	Jastrzębka stara	»	akademia handl.
74	Szaflarski Józef	22 ²² / ₂ 1893	Biały Dunajec	»	zawód prakt.
75	Szaraj Józef	1 ¹ / ₃ 1893	Leszczyszna	»	akademia handl.
76	Szwaja Stanisław	28 ²⁸ / ₄ 1892	Niedzwiedź	»	teologia
77	Trzaska Mateusz	21 ²¹ / ₉ 1893	Łomża Król. Pol.	ekstern.	prawo
78	Wajs Franciszek Bartłomiej	24 ²⁴ / ₈ 1894	Kraków	ucz. publ.	filoz. (h.) akademia
79	Weislo Piotr	16 ¹⁶ / ₂ 1889	Rzozów	»	handl.
80	Weinstein Ignacy Emanuel	2 ² / ₉ 1894	Kraków	»	medyc.
81	Wiśniewski Kazim. Bron.	25 ²⁵ / ₃ 1894	Chrzanów	»	prawo
82	Wowczak Stefan Józef	14 ¹⁴ / ₉ 1892	Biała	»	akad. las.

WYKAZ KSIĄZEK, KTÓRE W ROKU SZKOLNYM 1913/14 UŻYWANE BĘDĄ *).

Klasa	Religia	Język łaciński	Język grecki
I	Wielki Katechizm religii katolickiej. Kraków 1910. Opr. 60 h.	Samolewicz: Zwięzła gramatyka języka łacińskiego. Lwów 1907. Wydanie 6. Opr. 1 K. Steiner i Scheindler: Ćwicz. łacińskie dla I kl. Wyd. 6. Lwów 1907. Opr. 1 K. 20 h.	—
II	Jak w kl. I.	Gramatyka jak w kl. I. Steiner i Scheindler: Ćwicz. łacińskie dla II kl. Opr. p. Frączkiewicza i Próchnickiego. Wyd. 6. (w druku).	—
III	Ks. Szydelski: Dzieje biblijne starego zakonu. Lwów 1912. Opr. 1 K. 50 h. Ks. Jougana: Liturgika. Wyd. 4. Lwów 1910. Opr. 1 K. 40 h.	Samolewicz - Soltysik: Gram. jęz. łac. Część II. Wyd. 5—9. Lwów 1909. Opr. 2 K. 40 h. Próchnicki: Ćwicz. dla III kl. Wyd. 6. Lwów 1912. Opr. 1 K. 80 h. Cornelius N.: W. Kłaka.	Fiderer: Gramatyka języka greckiego. Wyd. 4. Lwów 1909. Opr. 3 K. Taborski-Winkowski-Passowicz: Ćwiczenia greckie. Lwów 1910. Wydanie 3. Opr. 3 K.
IV	Ks. Dąbrowski: Historia biblijna nowego zakonu. Wyd. 4. Lwów 1910. Opr. 1'70 K.	Gram. jak w kl. III. Próchnicki: Ćwicz. dla kl. IV. Wyd. 4. Lwów 1909. Opr. 2 K. Caesar: Comm. de bello gall. W. Bednarskiego.	Ćwikliński: Gramatyka języka greckiego. Wyd. 3. Lwów 1902. Opr. 3 K. 40 h. Taborski-Winkowski-Passowicz: Ćwicz. Wydanie 3. Lwów 1910. Opr. 3 K.
V	Ks. Jeż: Nauka wiary. Część I. Wyd. 3. Kraków 1911. Opr. 2 K.	Gram. jak w kl. III. Wyd. 5—7. Livius: Wydanie Zingerle-Majchrowicza. Tadeusz Sinko: Wiązanka wierszy Owidiusza z dodatkiem wybranych elegii Tibulla i Propertiusza. Lwów 1912. Opr. 1'60 K.	Gram. jak w kl. IV. Fiderer: Chrest. z pism. Xenofonta: Wydan. 1—4. Lwów 1909. Opr. 2 K. 40 h. Hom. Iliada Część I. Wydanie: Scheindler-Soltysik.
VI	Ks. Dr. Sieniatycki: Dogmatyka szczegółowa. Wyd. 2. Lwów 1910. Opr. 2 K. 20 h.	Gram. jak w kl. V. Sallust. Bellum Jugur. Wyd. Soltysik St. Vergilius: Rzepiński. Cicero: Or. in Cat. Wyd. Soltysik. Piotr Liszkowicz: Wybór listów Pliniusza Młodszego. Kraków 1912. Opr. 1 K. 20 h. Franciszek Terlikowski: Życie Greków i Rzymian. Lwów 1912. (Książka pomocnicza).	Gram. jak w kl. IV. Fiderer jak w kl. V. Hom. Iliada. Część I i II. Wyd.: Scheindler-Soltysik. Plutarch: Żywoty Cycerona i Demostenesa. Wyd. Nagórzański. Lwów 1911.
VII	Ks. Szczeklik: Etyka katolicka. Wyd. 5. Kraków 1912. Opr. 2 K. 20 h.	Gram. jak w kl. V. Cicero: Pro Archia. Wydanie Bednarskiego 1905. De imperio G. Pompei. Wyd. Soltysika. Laelius: Wyd. Soltysika. Vergilius: Rzepiński 1894.	Gram. jak w kl. IV. Hom. Odyseja, wydanie Jezienickiego. Demostenes: Wydanie Schmidt. Sofokles: wydanie Majchrowicza: Antyгона Plato: Apologia: wydanie Lewickiego 1903.
VIII	Ks. Jougana: Historia Kościoła katolickiego. Wyd. 3. Lwów 1907. Opr. 2 K.	Gram. jak wyż. Wyd. 5—8. Horatius. Wyd. Dolnickiego. Tacitus. Wyd. Staromiejskiego.	Gram. jak w kl. IV. Platon. Wybór pism. Lewicki. Lwów 1903. 3 K. Hom. Odyseja, wydanie Jezienickiego. Sofokles, Elektra. Wydanie Majchrowicza. Euripidesa Medea, wyd. Smolka.

*) Uzupełnienie i możebne zmiany będą podane w ogłoszeniu we wrześniu b. r. w westybulu budynku gimn. św. Anny.

Klasa	Język polski	Język niemiecki	Geografia i historia powszechna
I	Konarski: Zwięzła gramatyka języka polskiego. Opr. 60 h. Dr Maryan Reiter: Czytania polskie dla I. klasy z ilustr. Lwów 1910. Opr. 3 K.	German-Petelenz-Gayczak: Ćwiczenia niemieckie dla klasy I. Wyd. 7. Lwów 1910. Opr. 2 K. 40 h.	Romer: Geografia. Wydanie 2. z atlasem. Lwów 1908. 3 K. 20 h. B. Gebert i G. Gebertowa: Opowiadania z dziejów ojczyźtych. Lwów. 1912. Wyd. 2. zmienione. Opr. 2 K. 50 h.
II	Malecki: Gramatyka języka polskiego szkolna. Wyd. 11. Lwów 1911. Opr. 2 K. 40 h. Dr. Maryan Reiter: Czytania polskie dla kl. II. Lwów 1911. Opr. 3 K. 40 h.	German-Petelenz-Gayczak: Ćwiczenia niemieckie dla klasy II. Wyd. 5. Lwów 1912. Opr. 2 K. 80 h.	Siwak: Geografia dla klasy II i III. Lwów 1911. 3 K. 20 h. Krotoski: Historia powszechna na niższe klasy. Tom I. Kraków 1908. Opr. 2 K. 50 h.
III	Malecki: Gram. Wyd. 9—11. Lwów 1911. Opr. 2 K. 40 h. Dr. Maryan Reiter: Czytania polskie dla III klasy z ilustr. Lwów 1912. Opr. 3 K. 40 h.	German-Petelenz-Gayczak: Ćwiczenia niem. dla kl. III. Wyd. 5. Lwów 1911. Opr. 2 K. 80 h. Jahner: Deutsche Grammatik. Wyd. 3. i 4. Lwów 1911. Opr. 2 K. 20 h.	Siwak: Geografia jak w kl. II. Gebert Br. i G. Gebertowa: Opowiadania z dziejów monarchii Austr.-węg. Lwów 1912. Opr. 2 K. 50 h.
IV	Gramatyka jak w kl. III. Próchnicki-Wojciechowski: Wypisy polskie. Tom IV. Lwów 1911. Opr. 3 K. 60 h.	German-Petelenz-Gayczak: Ćwiczenia niemieckie dla kl. IV. Wydanie IV. Lwów 1910. 3 K. Gramatyka jak w klasie III.	Zakrzewski: Hist. powszechna. Cz. I. Wyd. 7. Kraków 1911. Opr. 2'40-K. St. Majerski: Geografia austr.-węgier. monarchii. Wydanie 6. Lwów 1912. Opr. 2 K. 20 h.
V	Próchnicki i Wojciechowski: Wypisy dla klasy V. Lwów 1911. 3 K. 80 h. Próchnicki F.: O ważniejszych gatunkach poezji i prozy. Dodatek do Wypisów pol. t. V. 25 h.	Ippoldt-Stylo: Deutsches Lesebuch für die V Klasse. Wyd. 3. Lwów 1912. Opr. 3 K. 80 h.	Zakrzewski: Historia powszechna. Cz. I. Wydanie 7. Kraków 1911. Opr. 2 K. 40 h. Zakrzewski: Historia powszechna. Część II. Wyd. 1—5. Kraków 1908. Opr. 2 K. 40 h.
VI	Wypisy polskie Tarnowskiego i Wójcika: Część I. Wyd. 4. Lwów 1909. Opr. 3 K. 30 h.	Ippoldt-Stylo: Deutsches Lesebuch für die VI Kl. Lwów. Wyd. 2. Lwów 1910. Opr. 3 K. 60 h.	Zakrzewski: Hist. pow. Cz. III. Wyd. 1—4. Kraków 1908. Opr. 2 K. 80 h.
VII	Wypisy jak w klasie VI. Wypisy polskie Tarnowskiego i Próchnickiego: Część II. Wydanie 4. Lwów 1911. Opr. 3 K. 60 h.	Ippoldt-Stylo: Deutsches Lesebuch für die VII Klasse. III cz. Lwów 1911. Wyd. 2. Opr. 4 K.	Zakrzewski: Hist. pow. Cz. III. Wydanie 1—5. Kraków 1908. Opr. 2 K. 80 h. Lewicki: Zarys dziejów Polski i krajów ruskich. Wyd. 1—4. Kraków 1910. 2 K.
VIII	Wypisy, część II, jak w klasie VII.	Ippoldt: Deutsches Lesebuch für die VIII Klasse. Lwów 1909. 4 K.	Głabiński-Finkel: Historia i statystyka austro-węgierskiej monarchii. Wyd. 3. Lwów 1910. 2 K. Lewicki jak w kl. VII.

Klasa	Matematyka	Fizyka	Historia naturalna	Propedeutyka filozofii
I	Ignacy Kranz. Arytmetyka na kl. I. Kraków 1911. Opr. 1 K. 50 h. Ignacy Kranz: Geometria poglądowa na kl. I. Wyd. 2 1912. Opr. 1 K. 30 h.	—	Nussbaum-Wiśniowski: Podręcznik zoologii dla niż. kl. szk. śred. Wyd. 3. Lwów, 1910. 3 K. 60 h. Rostafiński: Botanika na kl. niż. Wyd. 6. Kraków 1907. Opr. 2'60 K.	—
II	Ignacy Kranz. Arytmetyka na kl. II. Kraków 1911. Ignacy Kranz: Geometria poglądowa. Kraków 1910. Opr. 1 K. 40 h.	—	Nussbaum i Wiśniowski jak w kl. I. Rostafiński jak w kl. I	—
III	Ign. Kranz: Arytmetyka na kl. III. Kraków 1910. I. Kranz: Geometria poglądowa na kl. III Kraków 1910.	Władysław Żłobicki: Wiadomości z fizyki dla klas niższych szkół średnich. (W druku).	—	—
IV	Dziwiński, Podręcznik arytmetyki i algebry dla klas wyższych. Wyd. 5. (niezmienione). Lwów 1912. Opr. 4 K. 50 h. Łomnicki: Geometria. Część I. i II. dla kl. IV i V. Lwów 1911. Opr. 3 K. 40 h.	Jak w kl. III.	Duchowicz-Wiśniowski: Wiadomości z chemii i mineralogii dla klas niższych Lwów 1911. 2 K. 80 h.	—
V	Dziwiński, jak w kl. IV. Łomnicki: Geometria. Lwów 1911, jak w kl. IV.	—	Wiśniowski: Zasady mineralogii i geologii. Wydanie 3. Lwów 1912. Opr. 3 K. Rostafiński: Botanika dla kl. w. Wyd. 4. Kraków 1911. 3 K. 20 h.	—
VI	Dziwiński jak w kl. IV. Dr. Łomnicki: Geometria dla kl. VI, VII i VIII. Lwów 1912. Opr. 3 K. 80 h. Kranz: Logarytmy. Krak. 1912. 1 K. 30 h.	—	Petelenz: Zoologia dla klas wyższych szkół średn. Wyd. 1—3. Lwów 1907. Opr. 3 K.	—
VII	Dziwiński jak w kl. IV. Łomnicki, jak w kl. VI Kranz: zadania i logarytmy jak w kl. VI.	Soleski: Wykl. nauki fizyki. Wd. 2. Lwów 1892. Opr. 3 K. 60 h. Tomaszewski: Chemia. Wyd. 4. Kraków 1912. Brosz. 70 h.	—	Nuckowski: Początki logiki ogólnej. 1903 (wy-czerp.).
VIII	Dziwiński, jak w kl. IV. Geom. jak w kl. VI. Kranz: Zadania i logarytmy jak w kl. VII.	Soleski jak w kl. VII.	—	Lindner - Kulczyński: Wykład psychologii. Kraków 1912. Opr. 2 K. 20 h. Wyd. III (niezmien.).

UWAGA: Dwa lub trzy wydania pewnego podręcznika, umieszczone w powyższym wykazie obok siebie, mogą być w szkole obok siebie używane.

Tabela statystyczna

ilości godzin nauki tygodniowej.

	Przedmiot	Klasa								Razem
		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	
1	Nauka religii	2	2	2	2	2	2	2	2	16
2	Język wykładowy	3	4	3	3	3	3	3	4	26
3	Język łaciński	6	6	6	6	6	6	5	5	46
4	Język grecki	—	—	5	4	5	5	4	5	28
5	Język niemiecki	5	4	4	4	4	4	4	4	33
6	Historia	2	2	2	2	I. p. 4 II. p. 2	I. p. 2 II. p. 4	4	3	21
7	Geografia	2	2	2	2	I. p. 4 II. p. 2	I. p. 2 II. p. 4	—	—	10
8	Matematyka	3	3	3	3	3	3	3	2	23
9	Nauki przyrodnicze	2	2	—	—	3	2	—	—	9
10	Fizyka i chemia	—	—	2	3	—	—	4	3	12
11	Propedeutyka filozoficzna	—	—	—	—	—	—	1	2	3
12	Rysunki	2	2	2	2	—	—	—	—	8
13	Kaligrafia	1	—	—	—	—	—	—	—	1
14	Gimnastyka i zabawy	2	2	2	2	2	2	2	2	16
Razem		30	29	33	33	32	31	32	32	252

Wykaz burs i internatów, w których tutejsi uczniowie w r. 1912/13 byli umieszczeni:

L. p.	Nazwa bursy	Założyciel	Fundusze, z których opędza się koszty utrzymania instytucji i wychowanków	Zarząd	Ilość młodzieży umieszczonej w zakładzie w ogóle	Ilość uczniów tutejszego gimnazjum umieszczonych w zakładzie	Uwaga
1.	Bursa Akademicka (dawniej Jerolim-ska)	kardynał Zbigniew Oleśnicki	dawne zapisy. Wpisowe, rocznie na początek roku składane przez wychowanków w kwocie 26 K.	Senior: prof. Un. Jagiell. Dr. Żórawski; wicesenior: prof. g. Teofil Młoszowski.	55 uczniów gimn. i akademicy	12	bursa dostarcza tylko umieszczenia
2.	Bursa nauczycielska	założona przez Towarzystwo nauczycieli ludowych	z wkładek członków, subwencyi. Wychowankowie placą 30 lub 46 K. miesięcznie	prefekt: naucz. gł. seminarjum naucz. Pawłowski.	30	2	internat dostarcza wychowankom wszystkich i rozwija działalność wychowawczą
3.	Bursa św. Stanisława Kostki	JWP. Stanisława Rychłowska	wychowankowie placą 24 K. miesięcznie	prezesowa: Stanisława Rychłowska prefekt: ks. Szymeczko	21	3	»
4.	Bursa im. Dra Jordana	Towarzystwo opieki nad młodzieżą szkół średnich	wkłádki członków, wychowankowie placą 14 K. 20 h.	prezes: Dyr. gimn. Winkowski, prefekt: akademik Kutt, pani Malarska	14	2	»
5.	Seminaryum Male	kardynał Puzyna	z fundusów, pozostawionych na ten cel przez kard. Puzynę i z opłat za dyspensy	prefekt: ks. Dr. Stanisław Rospond, katecheta gimn. św. Anny	36	36	»
6.	Konwikt XX. Pijarów	—	Wychowankowie placą 120 K. miesięcznie	prefekt: ks. Amedeus Ponz	45	1	»
7.	Konwikt OO. Zmartwychwstańców	—	»	prefekt: ks. Teodor Dembiński	40	4	»

SPIS UCZNIÓW.

Klasa I. A.

Bladowski Stanisław	Kleinberg Roman	Ruśniak Tomasz
Broder Ludwik	Komitau Henr. (¹⁵ / ₅ 1913)	Samueli Ignacy (¹⁵ / ₅ 1913)
Czerwiński Wojciech	Krieger Zygm. (¹⁵ / ₅ 1913)	Scherbantini Alojzy
Dundaczek Antoni	Kysela Józef	Siekierski Stanisław
Finder Mieczysław	Lenda Henryk (¹⁴ / ₅ 1913)	Skąpski Adam
Flakowicz Zenon	Łysek Wiktor	Sojecki Antoni
Frankiewicz Maryan	Malarz Wład. (⁷ / ₁₁ 1912)	Śniegowski Tadeusz
Gajoch Jan (²⁰ / ₁₂ 1912*)	Małecki Kazim. (¹⁰ / ₂ 1913)	Stachak Stan. (¹⁵ / ₅ 1913)
Gasiorek Karol	Marcisz Stanisław	Weber Aleksander
Gólab Jan	Moroz Stefan	Willam Tadeusz
Gröger Jan (³⁰ / ₁₁ 1912)	Obtułowicz Mieczysław	Wolański Kaz. (¹¹ / ₁₁ 1912)
Jabłoński Mieczysław	Pajak Stanisław	Wójcik Piotr
Jaskowiec Stanisław	Pawlus Jan	Zasławski Mar. (³⁰ / ₁₁ 1912)
Jelonek Stanisław	Pietrzyk Eugeniusz	Żęsa Izydor
Kibiński Michał	Ptaszkowski Cz. (¹⁵ / ₃ 1913)	
Klein Wład. (¹⁸ / ₁₁ 1912)	Rittermann Izydor	

Klasa I. B.

Braun Mieczysław	Kurek Ludwik	Senisson Antoni
Bobek Stanisław	Kurkiewicz Stanisław	Sierosławski R. (³¹ / ₁ 1913)
Czekaj Karol (³⁰ / ₁₁ 1912)	Lelek Stanisław	Stopa Zygm. (²⁷ / ₁₁ 1912)
Dudzik Władysław	Liebeskind Maksymilian	Szczepański Bruno
Dutkiewicz Cz. (¹⁴ / ₁₁ 1912)	Macheta Stefan	Topolnicki Edwin
Fidziński Andrzej	Macheta Władysław	Weber Stefan
Gaudyn Jul. (¹³ / ₁₁ 1912)	Matoga Władysław	Wojas Jan
Glassner Szaje	Mayer Gustaw	Woźniczka Franciszek
Grzymalski R. (¹⁵ / ₁₁ 1912)	Muzyka Władysław	Wysocki Leon
Heimberg Edmund	Nowogrodzki Jan	Zieliński Jan
Jarosz Tadeusz	Pierozżyński Oktawian	Żuk Władysław
Kaucki Julian (³¹ / ₁ 1913)	Polek Ludwik	
Kozłowski Tadeusz	Rosenberg Adolf	

*) Data wystąpienia.

Klasa II. A.

Bacz Karol	Kowalski Janusz	Sobolewski Jan
Bertel Leopold	Kruk Mieczysław	Sopala Leon (²¹ / ₉ 1912)
Bilikiewicz Tadeusz	Krzyżanowski Władysł.	Spett Józef
Bujański Tadeusz	Kubliński Jerzy	Spira Józef
Chmiel Franciszek	Kucharzyk J. (¹ / ₃ 1913)	Syga Maryan
Ciołkosz Adam (³¹ / ₁ 1913)	Kulej Kazimierz	Szopa Jan
Cybulski Edward	Larysz Stanisław	Szopa Stanisł. (³¹ / ₁ 1913)
Czerwiński Jan	Lipiński Mieczysław	Szymański Antoni
Eibenschütz Aleksander	Lupa Stanisław	Świętochowski Stan.
Feldmesser Józef	Mandelbaum Adam	Świętochowski Witold
Futro Kazimierz	Moszkowicz L. (¹ / ₃ 1913)	Tigner Aron
Glücksman Bernard	Nebenzahl Zygmunt	Wagner Tadeusz
Greplowski Adam	Opidowicz Henryk	Wazł Edward
Herasimowicz Juliusz	Przetocki Józef	Wielgus Jan
Hornung Maks	Rappaport Zygmunt	Wróblewski Józef Ign.
Hoszowski Adam	Rożdżeński Józef	Wróblewski Józef Miecz.
Kawala Franciszek	Rubinstein Mojżesz	Wyspiański Stanisław
Konczyński Tadeusz	Rzaca Tadeusz	
Kot Piotr	Schmidt Stefan	

Klasa II. B.

Bak Wincenty	Kränzler Fryderyk	Sikorski Edward
Biały Eugeniusz	Kurnik Kazimierz	Sobański Kaz. (¹⁵ / ₃ 1913)
Bicz Maryan (³¹ / ₁ 1913)	Lanner Leon	Spitzel Jan
Bombol Stanisław	Łepkowski Henryk	Stachowicz M. (¹⁷ / ₂ 1913)
Buttner Adolf	Marchewczyk Józef	Starkel Władysław
Czyżyk Kaz. (⁶ / ₂ 1913)	Matacz Edward	Studentowicz Maryan
Drozdowski Tadeusz	Musiak Lucyan	Szafran Maksymilian
Giza Wincenty	Nelicki Józef	Szczepański Piotr
Guschlbauer Tadeusz	Ochab Wład. (³¹ / ₁ 1913)	Szpyra Maryan (⁶ / ₂ 1913)
Hischtin Mieczysław	Opidowicz Jan (³ / ₂ 1913)	Templer Leon
Iszczuk Antoni	Peiper Józef	Tyrała Kazimierz
Jakus Józef	Piasecki Adolf	Weindling Józef
Jalowiecki Hugo	Potocki Klemens	Weingrün Zygmunt
Kapela Teofil	Puchalski Tad. (⁵ / ₁₁ 1912)	Wójcik Tadeusz
Kiernicki Władysław	Raab Władysław	Woźniak Ludwik
Kizon Jan	Rogala Antoni (⁵ / ₁₀ 1912)	Wyroba Maryan
Kobyłański Tadeusz	Różycki Mikołaj	Zelek Julian
Koschny Augustyn	Rzepa Maryan (¹⁷ / ₂ 1913)	Zieliński Stefan
Kowalski Ludwik	Sala Władysław	Żmigrodzki Zygmunt
Kozik Kazimierz	Schanzer Zygmunt	

Klasa III. A.

Atlas Ernest	Gieszczykiewicz Stan.	Laszczka Czesław
Bachner Maksymilian	Gottfried Jakób	Marczyk Jan
Binder Stanisław	Grzybek Kazimierz	Matuszyk Stanisław
Budek Mieczysław	Jabczyński Tadeusz	Meyer Antoni
Chrzanowski Michał	Jarecki Jerzy (¹⁵ / ₅ 1913)	Mizia Józef
Cybulski Maryan	Knöbel Norbert	Młynarczyk Rafał
Czaccka Władysław	Kobyłański St. (³¹ / ₁ 1913)	Otrębski Stef. (²¹ / ₁₁ 1912)
Dowsilas Miecz. (¹⁵ / ₃ 1913)	Kornhäuser Stefan	Papiz Jan
Dynowski W. (¹⁵ / ₅ 1913)	Krupa Władysław	Paraskovich Jan

Piskornik R. ($^{15}/_3$ 1913)
Przeworski A. ($^{31}/_1$ 1913)
Ptak Stanisław
Rychlik Jan
Schmen Samuel
Sobejko Stanisław

Staerz Stanisław
Stepowski Włodzimierz
Szkarakdek Władysław
Śliwa Józef
Unger Markus
Więcek Jacek

Więcek Maciej
Więcek Paweł
Wołek Stanisław
Żuławski And. ($^6/_5$ 1913)
Żurak Tadeusz

Klasa III. B.

Bandet Łazarz
Böhm Fryderyk
Brand Henryk
Brzeziński Rudolf
Dattner Leon
Dobrzycki Wojciech
Drappella Stan. ($^{26}/_5$ 1913)
Foltyński Władysław
Ganther Leon ($^{15}/_5$ 1913)
Grünhauser R. ($^{15}/_5$ 1913)
Grünhut Józef
Haitlinger Juliusz
Hischtin Zygmunt
Kargol Władysław
Kleinberg Edward

Kleinberg Jul. ($^{15}/_5$ 1913)
Krawczyk Wiesław
Kurkiewicz Mieczysław
Landau Tadeusz
Łysakowski Tadeusz
Markiewicz Markus
Mól Władysław
Orkisz Lucyan
Owsionka Józef
Pamm Ferdynand
Piasecki Kazimierz
Piotrowski Ferdynand
Potocki Antoni
Rapaport Władysław
Schenker Oskar

Silbermann Zeinwel
Sławiński Adam
Sławiński Leon
Sporny Jan
Stern Jakób
Szuster Dom. ($^{19}/_{12}$ 1912)
Szymański Juliusz
Tyralik Włodzimierz
Werner Ludwik
Wieczorek Jan
Wioch Tadeusz
Wojciechowski Ludwik
(† $^4/_5$ 1913)
Wronski Wojciech
Wróblewski Stanisław

Klasa IV. A.

Bilikiewicz Jerzy
Bociański Michał
Brauman Michał
Chojnacki Czesław
Frischer Bernard
Goldberg Edmund
Goldberg Ferdynand
Haitlinger Stanisław
Izworski Józef
Kajfasz Franciszek
Klasa Augustyn
Klimeczak Aleksander
Kopaczynski Maryan
Kornaś Leon

Kozłowski Czesław
Kozub Michał
Kruczek Jan
Kuc Zygmunt
Kupiec Czesław
Laszczka Bogdan
Liebeskind Maksym.
Mahler Józef
Majer Józef
Malinowski Tadeusz
Mulica Franciszek
Niepoń Adam
Pawłowski Stefan
Pochopień Stanisław

Poleć Zygm. ($^{15}/_{12}$ 1912)
Rumeld Saul
Struzik Piotr
Świtkowski Adam
Tobola Michał
Tomera Aleksander
Traczewski Zdzisław
Wagner Edwin
Wielgus Aleksander
Wielgus Wojciech
Wyród Marcin
Zaczyński Maryan
Zalipski Włodzimierz
Ziembaczewski Julian

Klasa IV. B.

Bochnak Adam
Brandeis Albert
Dąbrowski Mieczysław
Dobja Stanisław
Dzieduszycki Stanisław
Eibenschütz Alfred
Ekielski Rafał
Górecki Wacław
Grefner Tadeusz
Grygierzec Stanisław
Hebenstreit Maryan
Heitzman Maryan

Herstein Adolf
Hirsch Leon
Kisielewski Wł. ($^{14}/_5$ 1913)
Kleinberger Edward
Klimas Jakób
Knobel Ignacy
Koger Franciszek
Kowal Michał
Kowalski Paweł
Malik Szczepan
Markiewicz Maksym.
Mikołajewicz Salomon

Mikucki Miecz. ($^{15}/_3$ 1913)
Młyniec Wal. ($^6/_3$ 1913)
Ochmanek Piotr
Pachel Szczep. ($^{15}/_3$ 1913)
Pasierbek Józef
Podoba Marcell
Pogorzelski Julian
Potocki Tomasz
Rogowski Zygmunt
Rosner Abraham
Schnitzer Samuel
Sikorski Stanisław

Skotnik Józef
Soja Kazimierz
Soltysik Ludw. (¹⁵/₅ 1913)
Stocercz Jan

Stopa Jan
Syrop Fryderyk
Vogler Bernard
Wasserhardt Kalman

Wawriczek Jerzy
Wróblewski Tadeusz

Klasa V. A.

Babik Jan
Bujański Józef
Dudek Mieczysław
Francić Wilhelm
Fryc Stefan
Gawlicki Jan
Gawlik Zygm. (³¹/₁ 1913)
Gąsiorowski Stanisław
Grudziński Otto
Hoschek Edward
Jaworek Aleksander
Jurowicz Stanisław

Juszczakiewicz Stan.
Kaufmann Adolf
Klimczyk Jan
Kotula Józef (¹²/₁₁ 1912)
Kruczała Franciszek
Kuziel Stefan
Mucha Adam
Paczyński Roman
Palinker Izaak
Piepes Henryk
Popek Antoni
Rapacki Adam

Rieser Benjamin
Rudnicki Antoni
Rycek Kazimierz
Służewski Zdzisław
Srokowski Józef
Staniec Jan
Waszkiewicz W. (¹⁴/₂ 1913)
Watorek Józef
Wieczorek Jan
Windak Szczepan

Klasa V. B.

Blatt Szymon
Bunsch Karol
Byk Franciszek
Gergovich Tadeusz
Gieszczykiewicz Miecz.
Godfryd Jan
Gurawski Stanisław
Halter Szyja
Karasiński Stanisław
Krupa Leonard
Kubies Konst. (¹/₂ 1913)
Kuczyński Z. (¹³/₃ 1913)

Lipschütz Alfred
Lobert Eug. (⁵/₁₀ 1912)
Maluszek Maryan
Margulies Józef
Michalski Franciszek
Muszakiewicz Stanisł.
Pawłowski Józef
Pindelski Tadeusz
Piwarski Antoni
Presser Maurycy
Rittermann Leon
Rittigstein Zygmunt

Rose Henryk
Rothwein Józef
Rychlik Franciszek
Ryglicki Stefan
Schenker Izaak
Schmaus Henryk
Starowicz Zbigniew
Thon Nataniel
Was Henryk
Zaba Józef

Klasa VI. A.

Biały Jan
Brodecki Ignacy
Broszkiewicz Adam
Ceramuga Sz. (¹⁵/₁₀ 1912)
Cholewa Stanisław
Czerwiński Włodzimierz
Długocki Stanisław
Fischer Tadeusz
Gedliczka Józef
Goldberg Salomon
Gröger Maryan
Guśpiel Szczepan
Hetper Roman
Janicki Stanisław
Kotyrba Leon

Kowalówka Józef
Książek Maciej (¹⁵/₅ 1913)
Kulczycki Władysław
Latała Józef (²³/₁₀ 1912)
Leimann Meil. (¹³/₃ 1913)
Lencyński Henryk
Makuch Franciszek
Michno Szczepan
Mikosz Stan. (¹²/₁₂ 1912)
Miś Mieczysław
Moroz Jan
Możdżeński T. (⁶/₁₂ 1912)
Ogonowski Roman
Ostrowski Kazimierz
Pękala Karol

Perlberger Teodor
Prochwicz Wojciech
Przeworski Ant. (⁴/₂ 1913)
Reben Emil
Rosiek Adam
Rosiek Feliks
Rosner Franciszek
Schembek Wiktor
Stec Wilhelm
Surman Maryan
Syga Józef
Sliwa Józef
Sliwiński Bolesław
Tarkowski Stanisław
Wojtecki Alek. (⁸/₃ 1913)

Klasa VI. B.

Bastgen Tadeusz	Jeleński Wiktor	Ramza Zygmunt
Bobak Tad. (¹³ / ₅ 1913)	Kamiński Bogdan	Riss Samuel
Bogdański St. (¹⁰ / ₅ 1913)	Kamionka M. (¹⁴ / ₅ 1913)	Rost Bronisław
Bortkiewicz J. (¹⁵ / ₅ 1913)	Kolstrung Stanisław	Rzepa Stanisław
Chojnacki Artur	Krzyżanowski Witold	Szaroch Kar. (³¹ / ₁ 1913)
Dzieduszycki Tadeusz	Kutscher Ludwik	Skrzyniarz Wł. (¹⁴ / ₅ 1913)
Dziewoński Mieczysław	Laub Zygmunt	Süsser Ludwik
Einhorn Artur	Lenda Józef	Szeląg Wojciech
Fischler Karol	Mahler Adolf	Tabeau Jan
Fischler Stefan	Mandelbaum Stanisław	Tondos Stanisław
Glasner Ignacy	Mangel Herman	Tyrała Stanisław
Grossmann Hugo	Mitoraj Rud. (¹⁵ / ₅ 1913)	Warmuzek Maryan
Grzybek Józ. (¹⁵ / ₅ 1913)	Podgórný Andrzej	Wasserberger Henryk
Ichheiser Gustaw	Polek Wilhelm	Żabża Stanisław
Jamrozik Stanisław	Popiel Stef. (¹⁵ / ₅ 1913)	

Klasa VII.

Alberti Stanisław	Kijak Bolesław	Schanzer Ignacy
Brozkievicz Bolesław	Klemensiewicz Roman	Siostrzonek Adolf
Bunsch Adam	Kordyl Michał	Spiegel Sim. (¹⁵ / ₂ 1913)
Czadowski Eugeniusz	Kozłowski Ad. (¹⁵ / ₅ 1913)	Stawarski Adam
Czerwiński Andrzej	Kraus Izidor	Suchoń Mieczysław
Czerwiński Jerzy	Kurek Karol	Szancer Henryk
Drabezyk Józef	Lukes Zygmunt	Szymański Afred
Duleba Adam	Madziara Antoni	Thur Zygm. (²⁶ / ₁₀ 1913)
Gaduśki Feliks	Matacz Henryk	Truszkowski Marcelli
Glab Władysław	Michalski Tadeusz	Wojciech Walenty
Gróchal Gustaw	Molkner Teodor	Wojciechowski Leon
Grzesiak Józef	Nowak Józef	Woroniecki Mikołaj
Jaroń Jan	Ostafin Józef	Zabża Józef
Jasiński Stanisław	Piechowski Bolesław	Zaremba Zbigniew
Kajfasz Jan	Pinkalski Tomasz	Zastawniak Józef
Kapelan Ludwik	Piwocki Kar. (³¹ / ₁ 1913)	Zbozeń Stanisław
Karasiński Karol	Rittigstein Salo	

Klasa VIII. A.

Chrzanowski Ignacy	Królik Tadeusz	Romek Andrzej
Ćwiertnia Józef	Kuszlik E. (nadz. ³¹ / ₁ 1913)	Saloni Bronisław
Cyps Aleksander	Lange Stanisław	Schermant Ludwik
Depowski Stanisław	Liebeskind Adolf	Skrzyniarz Witold
Dziubanowski Stefan	Lipiński Edward	Smolarski Władysław
Färber Józef	Lustbader Karol	Soltysik Stanisław
Gacek Feliks	Łomzik Jan	Šourek Rud. (²¹ / ₁ 1913)
Galuszkiewicz Adam	Maik Piotr	Stecki Tadeusz
Gąsiorowski Witold	Mazurkiewicz Ferdyn.	Thieberg Henryk
Jaworski Jan	Miziński Stefan	Tomera Józef
Keh Adolf	Münzer Izaak	Uziembło Antoni
Kobylecki Władysław	Pajdak Julian	Werner Józef
Koczorowski Jan	Patočka Stanisław	Wójcik Józef
Krawczyński Zdzisław	Piotrowski Roman	
Krieger Dawid	Pogoda Ludwik	

Klasa VIII. B.

Bazarnik Ignacy
Bober Roman
Bornstein Izrael
Dębowski K. ($28\frac{1}{2}$ 1913)
Dukatenzeiler Artur
Duszyk Adam
Dziewoński Stanisław
Edelmann Samuel
Foral Ernest
Fuczek Stanisław
Gasiński Czesław
Gawłowski Roman
Gasiewicz Maryan
Gąsior Władysław
Greissmann Wolf

Kisielewski Adam
Kliśko Franciszek
Kornaś Stanisław
Kowalik Franciszek
Kozłowski Tadeusz
Kroò Alfred
Kumelowski Jan
Lachowicz Michał
Laszczak Tadeusz
Maciejczyk Stanisław
Makuch Gustaw
Mitana Tadeusz
Nazimek Józef
Neiger Maurycy
Podkowiński A. ($\dagger\frac{5}{2}$ 1913)

Schramm Tadeusz
Söhnel Maryan
Sperling Henryk
Spitz Abraham
Starowicz Jerzy
Suski Adam
Szaflarski Józef
Szaraj Józef
Szwaja Stanisław
Wajs Franciszek
Weislo Piotr
Weinstein Ignacy
Wiśniewski Kazimierz
Wowczak Stefan



OGŁOSZENIE.

Wpisy uczniów na rok szkolny 1913/14 odbędą się 30 sierpnia 1913. roku od godz. 9—12. Późniejsze zgłoszenia będą uwzględniane tylko w wyjątkowych wypadkach.

Uczniowie, którzy jako niedobrowolni repetenci nie otrzymali promocyi do następnej klasy, nie mogą nadal uczęszczać do tego samego gimnazjum.

Przy wpisie każdy uczeń ma przedłożyć świadectwo z ostatniego półrocza i złożyć datek 3 K. na zbiory naukowe i na zabawy; każdy uczeń nowo wstępujący ma nadto wykazać się metryką i uiścić takse wstępną 4 K. 20 h.

Każdy uczeń, z wyjątkiem tych, u których niewątpliwie sprawdzić można, że przebyli ospe rodzimą, ma przedłożyć przy wpisie świadectwo rewakcynacyi.

Oplata szkolna w kwocie 40 K. na półrocze musi być złożoną w pierwszych sześciu tygodniach każdego półrocza. Uczniowie klasy I. złożyć ją mają za pierwsze półrocze w ciągu trzech pierwszych miesięcy.

O odroczenie opłaty szkolnej mają uczniowie klasy I wnosić prośby w 8 dni po wpisie, a do prośby załączyć świadectwo ubóstwa, nie dawniej jak przed rokiem wystawione.

O uwolnienie od opłaty szkolnej winni uczniowie klas II—VIII przedkładać prośby najpóźniej do 25. września, a załączyć do prośby świadectwo szkolne roczne i świadectwo ubóstwa nie dawniej jak przed rokiem wydane.

Egzamina wstępne do klasy I. po feryach odbywać się będą dnia 1. września, egzamina poprawcze z wszystkich klas 1. września.

Egzamina wstępne do klas II—VIII można składać w pierwszym półroczu tylko do połowy września; można je także składać na II. półrocze i to do każdej klasy (zatem i do pierwszej) w końcu stycznia lub z początku lutego aż do połowy tego miesiąca. Chcący składać taki egzamin zgłaszają się do dyrektora gimnazjum, przedkładając metrykę, świadectwo pobytu i moralności, świadectwo szczepienia ospy, nadto fotografię z podpisem władzy politycznej, stwierdzającym jego tożsamość. Do klasy I. przyjęty może być uczeń, jeżeli w tym roku, w którym składa egzamin na pierwsze półrocze, kończy lat 10, do klasy II, jeżeli kończy lat 11 i t. d.

Z egzaminu wstępnego nie wydaje się świadectw.

Po złożeniu egzaminu wstępnego może być uczeń wpisany tylko jako publiczny. Taksa od egzaminu wynosi 24 K. Egzamina do I. klasy na I. półrocze są bezpłatne.

Wyjątkowo tylko może być uczeń przyjęty na nadzwyczajnego, szczególnie jeżeli przybywa z gimnazjum zagranicznego; w takim razie składa egzamin próbny i może uczęszczać albo na wszystkie przedmioty, albo tylko na niektóre.

Tak uczniowie prywatni, jak nadzwyczajni obowiązani są do składania opłaty szkolnej za każde półrocze.

Uczniem prywatnym może być tylko taki, który już poprzednio złożył egzamin wstępny i jako publiczny zaczął uczęszczać do szkoły, a potem na prywatnego przeszedł. Uczniowie prywatni mogą składać egzamin albo co pół roku, t. j. w I. i II. półroczu, albo tylko raz w końcu roku. Jeżeli do egzaminu w końcu roku raz tylko przystępują, składają 48 K. taksy egz. i 80 K. opłaty szkolnej.

Zakres wymagań przy egzaminie wstępnym do klasy I.

- a) **Z religii**: Wiadomości, których według teraźniejszego rozkładu nabyć powinien uczeń w pierwszych czterech latach obowiązkowej nauki szkolnej w szkołach czteroklasowych.
- b) **Z języka wykładowego**: Czytanie płynne i wyraziste, objaśnianie odczytanych ustępów pod względem treści i związku myśli; opowiadanie treści większymi ustępami, znajomość części mowy, odmiana imion i czasowników, znajomość zdania pojedynczego rozszerzonego i rozbiór jego części składowych pod względem składni i zgody rzędu; poprawne napisanie dyktatu z zakresu pojęć znanych uczniom

i piśmienny rozbiór jednego zdania pojedynczego z kilku zwykłymi określeniami.

- c) **Z języka niemieckiego:** Czytanie płynne i zrozumiałe, znajomość odmiany rodzajników, rzeczowników, przymiotników i zaimków (osobistych, dzierżawczych, wskazujących i względnych), odmiana słów posiłkowych i czasowników słabych we wszystkich formach strony czynnej i biernej, tudzież odmiana najzwyklejszych czasowników mocnych; zasób wyrazów z zakresu pojęć uczniom znanych, poprawne napisanie łatwego dyktatu, którego treść poda się uczniom przed podyktowaniem w języku wykładowym.
- d) **Z rachunków:** Pisanie liczb do miliona włącznie; biegłość w czterech działaniach liczbami całkowitemi; pewność w tabliczce mnożenia, znajomość ważniejszych miar metrycznych.

Konferencye wywiadowcze w roku szkolnym 1913/14 podane będą do wiadomości z początkiem roku szkolnego.

Uczniom zamiescowym wolno mieszkać pod nadzorem tych tylko osób, które ściśle się stosować będą do przepisów »Regulaminu dla odpowiedzialnych nadzorców«, wydanego przez c. k. Radę Szkolną Krajową.

Rok szkolny 1913/14 rozpocznie się uroczystem nabożeństwem dnia 3. września; dnia 4. września rozpoczynają się lekcye szkolne.

Uwaga. Każdy uczeń jest obowiązany nosić przepisane ubranie mundurowe.

Dr. Leon Kulczyński

c. k. radca rządu i dyrektor.